

Självvärdering

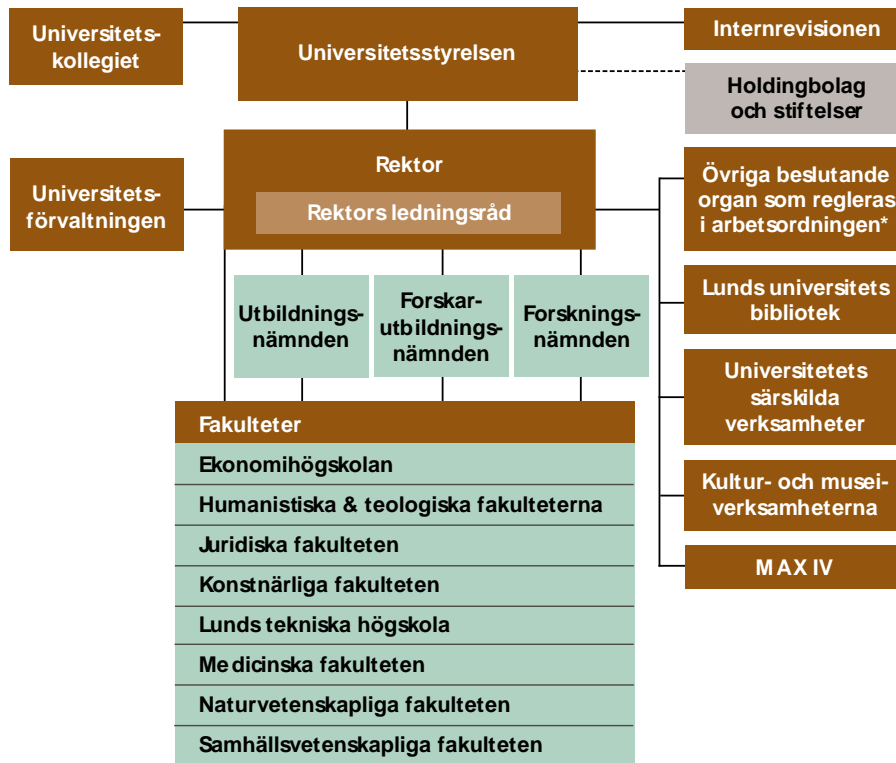
Universitetskanslersämbetets granskning av lärosätenas
kvalitetssäkringsarbete

LÄROSÄTE: LUNDS UNIVERSITET | REG. NR: A-2019-09-4759

Ledning och organisation

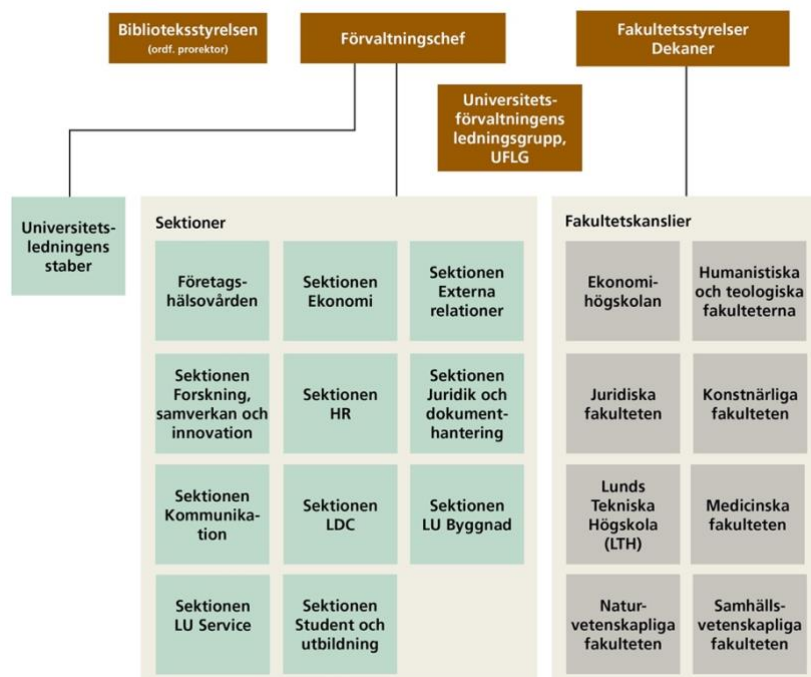
Översikt över Lunds universitets organisation

* Disciplinnämnden, personalansvarsnämnden, nämnden för utredning av oredlighet i forskning och antagningsnämnden.

<https://www.lu.se/om-universitetet/ledning-och-organisation>

Universitetets förvaltning

<https://www.lu.se/om-universitetet/ledning-och-organisation/universitetets-forvaltning>

Innehållsförteckning

Del 1 i självvärderingen: lärosätets kvalitetssystem	3
Del 2 i självvärderingen: bedömningsområdena	8
Bedömningsområde: Styrning och organisation	8
1.1 Lärosätets kvalitetssystem är uppbyggt för att säkerställa kvaliteten i utbildningarna och det relaterar till övergripande mål och strategier som lärosätet fastställt för sin utbildningsverksamhet	9
1.2 Lärosätet har en kvalitetssäkringspolicy, eller motsvarande, som är offentlig och en del av den strategiska styrningen	12
1.3 Lärosätet har en ändamålsenlig och tydligt definierad ansvarsfördelning för kvalitetsarbetet	13
1.4 Lärosätet har systematiska processer som uppmuntrar till delaktighet, engagemang och ansvar hos lärare, övrig personal samt studenter och doktorander	14
1.5 Lärosätet säkerställer att de resultat och slutsatser som genereras av kvalitetssystemet systematiskt tas tillvara i den strategiska styrningen, kvalitetsarbetet och i utvecklingen av kvalitetssystemet	16
1.6 Lärosätet säkerställer att den information som genereras av kvalitetssystemet publiceras och kommuniceras på ett ändamålsenligt sätt med relevanta intressenter och får en spridning inom organisationen	18
Bedömningsområde: Förutsättningar	21
2.1 Lärosätet säkerställer att den undervisande personalens kompetens motsvarar utbildningsverksamhetens behov	22
2.2 Lärosätet säkerställer att de tillhandahåller en främjande miljö som ger undervisande personal möjlighet att utveckla såväl sin pedagogiska kompetens som sin ämneskompetens, samt förutsättningar att bedriva sitt arbete på ett effektivt sätt	26
2.3 Lärosätet säkerställer att infrastruktur, studentstöd och läranderesurser är ändamålsenliga för studenternas och doktorandernas lärande och att dessa används på ett effektivt sätt	30
2.4 Lärosätet säkerställer, genom rutiner och processer, att studenter och doktorander ges goda förutsättningar att genomföra utbildningen inom planerad studietid	36
Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat	39
3.1 Lärosätet har en tydlig ansvarsfördelning samt ändamålsenliga rutiner och processer för utformning, utveckling, inrättande samt nedläggning av utbildningar	40
3.2 Lärosätet säkerställer att dess utbildningar utformas och genomförs på ett sätt som uppmuntrar studenterna till att ta en aktiv roll i lärandeprocesserna, vilket också återspeglas i examinationen	45
3.3 Lärosätet säkerställer ett nära samband mellan forskning och utbildning i verksamheten	47

3.4 Lärosätet säkerställer att dess utbildningar utformas och genomförs med tydlig koppling mellan nationella och lokala mål, lärandeaktiviteter och examinationer	51
3.5 Utifrån kontinuerliga uppföljningar och periodiska granskningar vidtar lärosätet de åtgärder som krävs för att förbättra och utveckla utbildningarna	54
3.6 Lärosätet säkerställer att granskningsresultat publiceras och att åtgärder som planeras eller genomförs för att förbättra och utveckla utbildningarna kommuniceras på ett ändamålsenligt sätt med relevanta intressenter.....	61
Bedömningsområde: Jämställdhet	64
4.1 Lärosätet säkerställer, genom rutiner och processer, ett systematiskt arbete med att beakta jämställdhet i utbildningarnas innehåll, utformning och genomförande.....	64
Bedömningsområde: Student- och doktorandperspektiv.....	70
5.1 Lärosätet säkerställer, genom rutiner och processer, ett systematiskt arbete med att verka för studenters och doktoranders möjligheter och förutsättningar att utöva inflytande över utbildningen och sin studiesituation.....	71
Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan.....	75
6.1 Lärosätet säkerställer, genom rutiner och processer, att utbildningarna utvecklar studenternas och doktorandernas beredskap att möta förändringar i arbetslivet	76

Universitetskanslersämbetets granskning av lärosätens kvalitetssäkringsarbete

Granskning av lärosätens kvalitetssäkringsarbete – självvärdering

Lärosäte: Lunds universitet

Reg. Nr: A-2019-09-4759

Del 1 i självvärderingen: lärosätets kvalitetssystem

Syftet med denna inledande del i självvärderingen är att möjliggöra för lärosätet att på en övergripande nivå beskriva hur kvalitetssystemet är uppbyggt och tänkt att fungera.

I den första delen av självvärderingen ska lärosätet på en övergripande nivå redogöra för lärosätets kvalitetssystem. Den inledande delen ska vara på 3–5 sidor, tolv punkters textstorlek. Följande ska ingå:

- en övergripande redogörelse för hur kvalitetssystemet är uppbyggt, inklusive en processbild som illustrerar samtliga nivåer av kvalitetssystemet
- hur länge det nuvarande systemet för att kvalitetssäkra och utveckla utbildningarna varit i bruk, hur det har utvecklats över tid och vilka principer det bygger på
- en redogörelse för den övergripande planen för kvalitetssäkring av utbildningarna och vilka metoder som används, exempelvis kollegial granskning.

Lärosätets redogörelse:

Lunds universitets vision är att vara ett internationellt universitet i världsklass som förstår, förklarar och förbättrar vår värld och människors villkor. De mål och strategier som universitetet formulerar bidrar till att uppfylla högskolelagens krav och nå universitetets fulla potential. Som ett forskningsintensivt lärosäte är Lunds universitets styrka mångfald, bredd och spets, där högsta kvalitet eftersträvas i såväl utbildning som forskning. Detta tar sin utgångspunkt i Strategisk plan för Lunds universitet 2017–2026 (STYR 2015/1048), där 6 viktiga utvecklingsområden, preciserade i 27 delmål, lyfts fram för att leva upp till vision, mål och strategier:

- Utbildning och forskning ska vara sammanflätade
- Aktiva samarbeten stimuleras för att lösa samhällsutmaningarna
- Utvecklingen som internationellt lärosäte fortsätter
- Ett välutvecklat ledarskap och medarbetarskap är framgångsfaktorer
- Studenter, medarbetare och besökare erbjuds attraktiva miljöer
- Potentialen i MAX IV och ESS nyttjas maximalt

Lunds universitets kvalitet bygger på över 350 års erfarenhet av forskning och utbildning. Den kollegiala principen har länge tjänat som garant för utveckling av utbildningens kvalitet. Universitetets nio fakulteter erbjuder idag en bred kombination av generella examina i form

av utbildningsprogram och fristående kurser på grundnivå och avancerad nivå, yrkesutbildningar samt utbildningar på forskarnivå, i samlade kunskapsmiljöer där både undervisning och forskning sker.

Enligt Arbetsordning för Lunds universitet (STYR 2019/1903) ansvarar rektor inför universitetsstyrelsen för den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som styrelsen beslutar. Rektor har det övergripande ansvaret för kvaliteten vid universitetet, medan fakultetsstyrelserna har det samlade ansvaret för kvalitets- och utvecklingsarbetet inom sina verksamheter, vilka inkluderar både forskning och utbildning.

På universitetsgemensam nivå har Lunds universitet tre nämnder direkt underställda rektor: en utbildningsnämnd, en forskarutbildningsnämnd och en forskningsnämnd. Utbildningsnämnden och forskningsnämnden inrättades 2012 medan forskarutbildningsnämnden, som dessförinnan var en kommitté under utbildningsnämnden, inrättades 2015. Nämnderna är i första hand beredande och rådgivande till rektor, men rektor kan delegera till nämnderna att fatta beslut i särskilda frågor. Nämnderna behandlar strategiska frågor och satsningar som på grund av sin universitetsövergripande karaktär inte bör beslutas om på fakultetsnivå. Det kan handla om att underlätta och stödja gränsöverskridande utbildning eller forskning. Uppdraget för utbildnings- och forskarutbildningsnämnderna omfattar även principer för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling. Nämndernas arbete tar sin utgångspunkt i den strategiska planen samt egna identifierade utvecklingsfrågor.

De universitetsgemensamma nämndernas sammansättning regleras i arbetsordningen. Ordförande är rektor eller person som rektor utser, vanligtvis prorektor eller en vicerektor. Nämnden har tolv ledamöter i form av vetenskapligt eller konstnärligt kompetenta lärare, oftast pro- eller vicedekaner från varje fakultet, och tre studeranderepresentanter. Vid utbildningsnämndens sammanträden har administrativ personal med centrala funktioner samt företrädare för personalorganisationerna närvaro-, yttrande- och förslagsrätt.

Rektor har ett ledningsråd, som består av de åtta dekanerna och universitetsledningen. På fakultetsnivå finns motsvarande organisation: fakultetsstyrelsen med ansvar för fakultetens verksamhet, vilken inkluderar kvalitets- och utvecklingsarbete. Därunder finns nämnder eller motsvarande organ för utbildning på samtliga nivåer och i förekommande fall också forskning. Därutöver finns ofta andra nämnder och kommittéer, såsom lärarförslagsnämnd, docenturnämnd, infrastrukturnämnd med flera. På institutionsnivå finns en institutionsstyrelse som, inom de ramar som fakultetsstyrelsen beslutar, har ett samlat ansvar för utbildning, forskning samt kvalitets- och utvecklingsarbete. Prefekten är institutionens chef och ordförande i institutionsstyrelsen samt ansvarar för den löpande verksamheten. För större institutioner finns oftast flera avdelningar.

Lunds universitet har en organisatorisk struktur som kännetecknas av ett kollegialt ledarskap på alla nivåer och ett väl fungerande studentinflytande, där studenter och doktorander har rätt att utse representanter i alla beredande och beslutande organ. Kvalitet uppstår i mötet mellan lärare och studenter och universitetet strävar efter att upprätthålla och utveckla väl fungerande studie- och lärandemiljöer med god lärarkompetens samt ändamålsenlig infrastruktur. Det är också nödvändigt med en professionell administration för att verksamheten ska fungera och nå uppsatta mål. Förvaltningsorganisationen utgörs av universitetsledningens staber, sektioner och fakultetskanslier.

Nuvarande arbete med kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling bygger på en tradition av kvalitetsarbete vid Lunds universitet. Kartläggningar och uppföljningar i form av fakultetsvisa student- och lärarbarometrar har genomförts sedan 1997. I samband med Bologna-processen 2006 blev validering av nya program ett grundläggande element i kvalitetssäkringen av utbildningen vid universitetet.¹ En utgångspunkt för validering var att universitetet ville säkerställa att kvalitetskraven uppfylldes då beslut skulle fattas om inrättande av ett nytt utbildningsprogram. Förutsättningarna för att programmen skulle kunna bedrivas med god nationell och internationell standard skulle säkras redan innan de inrättades. Utöver inrättandeprövning har ett huvudsakligt fokus i kvalitetsarbetet legat på utbildningarnas förutsättningar och genomförande samt att faktiska studieresultat motsvarar lärande- och examensmål.

Det nationella kvalitetssäkringssystemet har gjort att Lunds universitets kvalitetssystem utvecklats för bättre systematik och kontinuitet. Vid utvecklingen av kvalitetssystemet eftersträvades ett universitetsgemensamt ramverk (figur 1). Det är ett exempel på hur gemensamma beslut och processer växer fram i nära samarbete mellan lärare, studenter och administration. Med stöd från avdelningen Kvalitet och utvärdering utvecklades kvalitetssäkringspolicy, processer och rutiner. Särskilt ansvar i framtagandet av systemet hade de två universitetsgemensamma nämnderna i dialog med fakulteterna och Lunds universitets studentkårer, och inte minst genom sedvanligt brett remissförfarande.

I Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning och tillhörande Föreskrifter för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179) beskrivs utgångspunkter, processer, ansvar och organisation samt kriterier för universitetets kvalitetsarbete. Kvalitetsarbetet gäller för all utbildning vid Lunds universitet och utgår från Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning (ESG), det nationella regelverket, den strategiska planen och lokala styrdokument.

Kvalitetsarbetet följer samma principer som andra styrningsfrågor vid universitetet. Varje fakultet ansvarar för att kvalitetsarbetet sker på ett ändamålsenligt sätt. Fakulteterna har ett långtgående ansvar för egna processer och rutiner, men kvalitetsarbetet ska fokusera på de nio gemensamma ESG-relaterade kriterierna samt två ytterligare kriterier specifika för universitetets utbildningar – främjande av internationalisering och internationella perspektiv samt ämnesrelevanta perspektiv i hållbar utveckling.

Lunds universitet har tre övergripande processer som ska bidra både till att kvaliteten säkras och till att stödja utvecklingen av utbildning på alla nivåer: (1) inrättande och utveckling av utbildning, (2) utvärdering av pågående utbildning och (3) uppföljning av kvalitetsarbetet och dess resultat, inklusive kursvärderingar och kursutvärderingar.

¹ Karl-Axel Nilsson, "Direkt kvalitetssäkring – Bedömning av utbildningens resultat och relevans" (Rapport nr 2009:255).

Figur 1 Kvalitetssystemets övergripande nivå och utgångspunkter för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling.

Inrättandeprövning och avveckling av utbildning

Inrättandeprövning (tidigare validering) av ny utbildning på grundnivå och avancerad nivå har skett sedan 2006 vid Lunds universitet. Processen har reviderats kontinuerligt, nu senast med rutiner kring avveckling av utbildning. Medverkan av externa sakkunniga i inrättande-processen har alltid ingått.

Utvärdering av pågående utbildning

Såväl policy som föreskrifter omfattar kontinuerligt kvalitetsarbete och egeninitierad utvärdering av pågående utbildning (utbildningsutvärdering), där cykeln för den senare löper mellan 2019 och 2024. Då förväntas fakulteternas utbildningar vara utvärderade enligt egna tidsplaner. För att underlätta utvecklingen togs två vägledningar fram: Vägledningar för utvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskarnivå (STYR 2016/179). Syftet med dessa var att utifrån kvalitetssäkringspolicyn ge förslag på hur utvärderingarna kan genomföras i den vidare utvecklingen av kvalitetssystemet på fakultetsnivå. Inom ramen för kvalitetssäkringspolicyn har stort utrymme getts till fakulteterna i utvecklingen och operationalisering av kvalitetssystemets processer och rutiner för att passa fakulteternas ämnesprofil. Med sin kunskap om utbildningarna kan fakulteterna bäst bedöma hur kvaliteten säkerställs och utvecklas.

Uppföljning av kvalitetsarbetets resultat

Ett huvuddrag i uppföljningen av fakulteternas kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling är årliga kvalitetsdialoger mellan universitetsledningen och fakulteterna. Vid dialogerna deltar studeranderepresentanter, som även bidrar med en egen inlaga. Lunds universitet har haft

kvalitetsdialoger sedan 2009, men från att tidigare mest ha handlat om uppföljning av indikatorer, är de numera kvalitativa och utvecklingsdrivande. Vid dialogerna redovisar fakulteterna sitt kvalitetsarbete, resultatet från genomförda utbildningsutvärderingar på samtliga nivåer, uppföljning av utvecklingsområden från föregående år samt i förekommande fall framtida utmaningar. De senaste årens dialoger har fokuserat på det nya kvalitetssystemets progression på fakulteterna och pilotutvärderingar, men också ordinarie utbildningsutvärderingar och tematisk uppföljning utifrån kvalitetssäkringspolicyns kriterier.

Viktigt för kvalitetsarbetet är lärande över fakultetsgränser, och att på olika sätt underlätta för kunskapsutbyte och spridning av utvecklingsområden och goda exempel. Efter genomförda kvalitetsdialoger sammanställer avdelningen Kvalitet och utvärdering skriftligt resultatet, vilka presenteras för nämnderna för utbildning och forskarutbildning samt för universitetsstyrelsen. Kvalitetsdialoger eller motsvarande sker också på fakulteterna mellan ledning och institutioner och/eller utbildningsprogram, med en motsvarande uppföljning av åtgärder och utvecklingsområden. För kommunikation till relevanta intressenter inom och utanför universitetet finns detaljerade beskrivningar av och dokumentation om kvalitetssystemet öppet tillgängligt på universitetsgemensamma och fakultetsspecifika webbsidor om kvalitetsarbetet.² Där länkas även till fakulteternas egna öppna webbsidor med beskrivning av rutiner och processer för sitt kvalitetsarbete samt resultat från utbildningsutvärderingar.

Kursvärderingar och kursutvärderingar är en central del i kvalitetsarbetet och ger studenter och doktorander möjlighet att ge direkt respons på den avslutade kursen. Kurser vid Lunds universitet kan se väldigt olika ut: alltifrån ett par veckor till årslånga. Även antalet kursdeltagare kan variera stort, från en person till flera hundra. Att finna gemensamma former för kursvärderingar är därför inte enkelt, men universitetet har gemensamma riktlinjer och ett välutvecklat stöd till lärare.

² <https://www.medarbetarwebben.lu.se/forska-och-utbilda/stod-till-utbildning/kvalitetsarbete>.

Del 2 i självvärderingen: bedömningsområdena

I den andra delen av självvärderingen ska lärosätet beskriva och analysera sitt kvalitetssystem och kvalitetsarbete utifrån de sex bedömningsområdena. Lärosätet ska analysera och visa hur kvalitetssystemet och kvalitetsarbetet uppfyller bedömningsgrunderna för respektive bedömningsområde. Lärosätet ska kunna belägga att det valda tillvägagångssättet säkerställer kvaliteten i utbildningarna och identifierar ytterligare förbättringsbehov. Lärosätet ska även förhålla sig till utfallet av tidigare granskningar, såväl egeninitierade som externa utvärderingar. Lärosätet ska också förhålla sig till resultatet av UKÄ:s lärosätetillsyn. Utöver bedömningsgrunderna kan det även finnas andra delar som är relevanta att beskriva inom ett bedömningsområde. Bedömningsgrunderna behöver inte redovisas i någon särskild ordning.

Varje bedömningsområde inleds med en beskrivande text av området följt av de bedömningsgrunder som ingår i området. Därefter följer en vägledande text som syftar till att tydliggöra hur lärosätena ska visa att bedömningsområdet är uppfyllt.

Självvärderingen bör som mest omfatta 70 A4-sidor i 12 punkters textstorlek.

Bedömningsområde: Styrning och organisation

Lärosätets kvalitetssystem är uppbyggt med strukturer, rutiner och processer för att säkra hög kvalitet i utbildningarna. Kvalitetssystemet för utbildning relaterar till lärosätets övergripande mål och strategier.

Kvalitetssystemet inbegriper all utbildning på samtliga nivåer inom lärosätet och det finns en tydlig ansvarsfördelning. Regelverk, policyer och rutiner är väl dokumenterade och lättillgängliga för medarbetare, studenter, doktorander och avnämare. Kvalitetssystemet är utformat så att det främjar delaktighet, engagemang och ansvar hos såväl lärare och övrig personal som studenter och doktorander.

Kvalitetssystemet är effektivt, välfungerande och används konsekvent inom hela verksamheten. Lärosätet har en välfungerande förbättringscykel, vilket innebär att lärosätet på central nivå arbetar systematiskt med att följa upp, utvärdera och utveckla kvalitetssystemet och kvalitetsarbetet. Den information som tas fram inom kvalitetssystemet ger underlag till den strategiska styrningen av lärosätets utbildningsverksamhet. Med hjälp av kvalitetssystemet identifierar lärosätet utvecklingsbehov och utvecklar utbildningsverksamheten. Lärosätet har systematiska processer och rutiner för att säkerställa att informationen publiceras och kommuniceras till relevanta intressenter, såväl interna som externa, och att den får en god spridning inom organisationen.

Bedömningsområdet Styrning och organisation innehåller följande bedömningsgrunder:

- 1.1 Lärosätets kvalitetssystem är uppbyggt för att säkerställa kvaliteten i utbildningarna och det relaterar till övergripande mål och strategier som lärosätet fastställt för sin utbildningsverksamhet.
- 1.2 Lärosätets har en kvalitetssäkringspolicy, eller motsvarande, som är offentlig och en del av den strategiska styrningen.
- 1.3 Lärosätet har en ändamålsenlig och tydligt definierad ansvarsfördelning för kvalitetsarbetet
- 1.4 Lärosätet har systematiska processer som uppmuntrar till delaktighet, engagemang och ansvar hos lärare, övrig personal samt studenter och doktorander.

- 1.5 Lärosätet säkerställer att de resultat och slutsatser som genereras av kvalitetssystemet systematiskt tas tillvara i den strategiska styrningen, kvalitetsarbetet och i utvecklingen av kvalitetssystemet.
- 1.6 Lärosätet säkerställer att den information som genereras av kvalitetssystemet publiceras och kommuniceras på ett ändamålsenligt sätt med relevanta intressenter och får en spridning inom organisationen.

Vägledning till lärosätet:

Visa hur kvalitetssystemet uppfyller bedömningsgrunderna för området, bland annat genom att beskriva vilka policyer, eller motsvarande, rutiner och processer som bidrar till detta. Beskrivningen ska visa hur kvalitetssystemet stöder lärosätets profil, genomförandet av lärosätets strategi och hur systemet hjälper lärosätet att uppnå målen för utbildningsverksamheten. Visa även hur lärosätets kvalitetssystem bidrar till att identifiera utvecklingsområden och vidta relevanta åtgärder.

Om lärosätet har flera olika kvalitetssäkringspolicyer, eller motsvarande, för olika delar av sin utbildningsverksamhet, ska i de fall det är relevant samtliga kvalitetssäkringspolicyer beskrivas. Det ska framgå om lärosätet har en centraliserad eller decentraliserad organisation för kvalitetsarbetet. En beskrivning av och motivering för den valda organisationen ska ges. Ge gärna exempel på en fråga som lärosätet har arbetat med och som åskådliggör hur kvalitetssystemet fungerar i sin helhet.

Lyft vid behov ytterligare aspekter som är viktiga för den systematiska utvecklingen av kvalitetssystemet vid lärosätet.

Ge belegg för att kvalitetssystemet är välfungerande, effektivt och att det utvecklas systematiskt utifrån den information som genereras inom kvalitetssystemet.

Lärosätets redogörelse:

1.1 Lärosätets kvalitetssystem är uppbyggt för att säkerställa kvaliteten i utbildningarna och det relaterar till övergripande mål och strategier som lärosätet fastställt för sin utbildningsverksamhet

Universitetets kvalitetsarbete baseras på Strategisk plan för Lunds universitet 2017–2026 (STYR 2015/1048) och Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179). Policyn bygger på Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning (ESG) och det nationella kvalitetssäkringssystemet som Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ansvarar för.

Lunds universitet strävar efter högsta utbildningskvalitet, med lärandemiljöer som präglas av både utbildning och forskning. Universitetet ska utmärkas av god studiemiljö med gott pedagogiskt stöd. Kvalitetssäkringspolicyn är universitetsövergripande och anger utgångspunkter, ansvarsfördelning och organisation. Dessutom anges vilka övergripande processer som ska finnas samt vad som förenar kvalitetsarbetet vid Lunds universitet, uttryckt i elva kriterier (se nedan). Policyns universitetsövergripande processer konkretiseras i Föreskrifter för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179). Till styrdokumentet finns olika stöddokument, checklistor och verktyg. Som exempel kan nämnas Handläggningsordning för inrättande och avveckling av utbildning

vid Lunds universitet (STYR 2018/1724) och Vägledningar för utvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskarnivå (STYR 2016/179).

Universitetet har tre övergripande kvalitetsdrivande processer: (1) inrättande och avveckling av utbildning, (2) utvärdering av pågående utbildning och (3) uppföljning av kvalitetsarbetet och dess resultat, inklusive kursvärderingar och kursutvärderingar.

I policyn anges de elva kvalitetskriterier som ligger till grund för bedömning av utbildningarnas kvalitet, vilka ska vara vägledande för allt kvalitetsarbete vid Lunds universitet, oavsett process eller operationalisering:

- Att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och examensmål
- Att utbildningen sätter studenters/doktoranders lärande i fokus
- Att utbildningen vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet
- Att undervisande personal, inklusive handledare, har ändamålsenlig ämnesmässig, högskolepedagogisk, ämnesdidaktisk och övrig relevant kompetens, samt att lärarkapaciteten är tillräcklig
- Att utbildningen ska vara relevant för studenterna och doktoranderna samt svara mot samhällets behov
- Att studenterna och doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen
- Att en ändamålsenlig och för alla tillgänglig studie- och lärandemiljö med välfungerande stödverksamhet föreligger
- Att en kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen sker
- Att internationalisering och internationella perspektiv främjas i utbildningen
- Att jämställdhets- och likabehandlingsperspektiv integreras i utbildningen
- Att ämnesrelevanta perspektiv i hållbar utveckling främjas i utbildningen

Sammanhållet och ändamålsenligt

Kvalitetssäkringsarbetet följer samma principer som andra styrningsfrågor vid Lunds universitet. Det innebär att fakulteterna har ett långtgående ansvar för dessa frågor. De allmänna ansvarsförhållandena regleras i Arbetsordning för Lunds universitet (STYR 2019/1903) och Lunds universitets föreskrifter om fördelning av beslutsbefogenheter och rätt att teckna avtal vid Lunds universitet (STYR 2019/2111). Ansvar och organisation specifikt för kvalitetsarbetet beskrivs i policyn och föreskrifterna för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling.

I enlighet med styrdokumentet operationaliserar fakulteterna policyn och föreskrifterna. De utvecklar interna processer och rutiner anpassade till de egna utbildningarnas specifika förutsättningar och särart (se bedömningsgrund 3.5). Det innebär att det finns lokala styrdokument baserade på de universitetsgemensamma. Den decentraliserade organisationsmodellen för kvalitetsarbetet ligger i linje med andra styrmodeller på lärosätet, exempelvis budget- och verksamhetsstyrning. Lunds universitets kvalitetssystem är uppbyggt så att rätt typ av information ska nå rätt instans. Exempelvis bidrar den universitetsgemensamma processen för inrättande av nya program till en strategisk diskussion om universitetets samlade utbildningsutbud och resurser i den universitetsgemensamma utbildningsnämnden inför beslut. Möjligheten att utforma kursvärderingar utifrån lokala förutsättningar borgar för att kurs- och

programansvariga kan fånga upp frågor som är relevanta på den aktuella utbildningen. Ett sådant system måste följas upp så att det inte innebär att olika lokala rutiner medför olika kvalitetskriterier. Exempelvis har studenterna i kvalitetsdialogerna lyft problematiken kring olikheter och vilka brister det kan medföra i arbetet med kursvärdering och kursutvärdering.

Syftet med kvalitetsarbetet är inte endast att säkra att utbildningarna håller den kvalitet som krävs. För Lunds universitet är det minst lika viktigt att ständigt utvecklas så att utbildningarna fortsätter hålla hög, internationell nivå, vilket bidrar till att uppnå visionen om ett universitet i världsklass. Ett exempel på hur detta inkorporeras i kvalitetssystemet är användningen av kollegial granskning med externa sakkunniga. De externa sakkunniga bidrar på ett väsentligt sätt till utvecklingen av utbildningarna vid Lunds universitet.

Systematisk uppföljning

Målen i den strategiska planen följs regelbundet upp i cykeln för verksamhetsplan och resursfördelning. Verksamhetsplanen är strukturerad kring huvudområdena och de 27 målen i den strategiska planen. Aktiviteter och satsningar relaterade till målen beskrivs och följs upp årligen. Utöver detta sker aktiviteter för att uppnå målen även på fakultetsnivå. Den strategiska planen, som för närvarande gäller mellan 2017 och 2026, följs också upp i treårscykler med hjälp av en extern sakkunnig. Fokus för uppföljningen är bland annat hur universitetet har utvecklats i relation till prioriterade områden och uppsatta mål.

De universitetsgemensamma nämnderna för utbildning och forskarutbildning tar fram egna verksamhetsplaner (STYR 2020/152; 2019/2123), vilka publiceras på respektive nämnds webbsida. Planerna anknyter till de strategiska målen för hela Lunds universitet, men fokuserar i huvudsak på områden där universitetsgemensamma aktiviteter behövs kopplat till nämndernas ansvarsområden. Verksamhetsplanerna följs upp kontinuerligt och arbetet rapporteras årligen till universitetsledningen. Nämnderna har i uppdrag att inom sina respektive ansvarsområden regelbundet följa upp universitetets policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling. Nämnderna ansvarar även för att besluta om och, vid behov, revidera relevanta styrdokument och vägledningar.

I egenskap av en oberoende, objektiv säkrings- och rådgivningsverksamhet med uppgift att bidra till att förbättra universitetets verksamhet, hjälper internrevisionen organisationen att nå sina mål genom att systematiskt och strukturerat värdera och öka effektiviteten, riskhantering, styrning och kontroll samt ledningsprocesser. Detta görs genom granskning och analys av verksamhetens risker, men också genom råd och stöd. Internrevisionens uppdrag omfattar all verksamhet som universitetet bedriver och ansvarar för.³ Resultatet av internrevisionens arbete rapporteras direkt till deras uppdragsgivare, som är universitetsstyrelsen. Under senare år har internrevisionen publicerat flera granskningsrapporter med bäring på utbildningskvalitet, till exempel:

- Granskning av digitalisering inom grundutbildningen (STYR 2020/1130)
- Granskning av kvalitetssäkringsarbetet inom utbildning (STYR 2019/847)
- Granskning av hantering av pedagogisk utbildning för lärare (STYR 2017/1470)
- Granskning av intern styrning och kontroll inom utbildning på forskarnivå (STYR 2016/921)

³ Verksamheten regleras bland annat av Internrevisionsförordningen, Förordning om intern styrning och kontroll samt Instruktion för internrevisionen vid Lunds universitet (STYR 2016/772).

Samtliga rapporter innehåller rekommendationer som hanteras av rektor genom att ge uppdrag till relevanta delar av verksamheten. Som exempel på resultat kan nämnas uppföljningsverktyg för högskolepedagogisk utbildning, kommunikationsprojekt kring webbsidor kopplade till kvalitetsarbetet samt översyn av föreskrifter (se bedömningsgrund 3.5).⁴

1.2 Lärosätet har en kvalitetssäkringspolicy, eller motsvarande, som är offentlig och en del av den strategiska styrningen

Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179) omfattar all utbildning och slår fast att kvalitetsarbetet bygger på nationella lagar och förordningar, europeiska överenskommelser, lokala styrdokument samt Strategisk plan för Lunds universitet 2017–2026 (STYR 2015/1048). I Föreskrifter för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179) konkretiseras vissa områden i policyn ytterligare. Dokumenten finns tillgängliga för anställda, studenter och övriga intresserade på universitetets gemensamma webbsidor för kvalitetsarbetet.

I samband med att policy och föreskrifter beslutades, diskuterades lämplig tidpunkt för revidering av dokumenten. Utgångspunkten är att policyn är framtagen för att kunna vara hållbar över tid, men den följs upp och revideras vid behov. Olika stöddokument och annat material som är relaterade till styrdokumentet uppdateras kontinuerligt. Uppföljning av kvalitetsarbetet bedrivs huvudsakligen i kvalitetsdialoger mellan universitetsledningen och fakulteterna (se bedömningsgrunder 1.5 och 3.5).

På fakultetsnivå tas styrdokument fram där lokala processer eller rutiner för det fakultetsspecifika kvalitetsarbetet beskrivs med utgångspunkt i policyn och föreskrifterna. Detta finns presenterat på fakulteternas egna webbsidor för kvalitetsarbetet, vilka länkas till på universitetets gemensamma webbsidor.

Policyn som en del av den strategiska styrningen

Den strategiska planen slår fast att ”grundutbildning, forskarutbildning och forskning ska sträva efter högsta kvalitet”, vilket utvecklas och konkretiseras i universitetets kvalitetssäkringspolicy. Policyns kvalitetskriterier relaterar till prioriterade områden i den strategiska planen. Exempelvis motsvarar flera av målen i den strategiska planen de kvalitetskriterier som berör forskningsgrund, lärarkompetens och stödverksamhet (kriterier 3, 4 och 7) i policyn. De universitetsgemensamma nämnderna spelar en viktig roll i implementeringen av målen i den strategiska planen. Detta kommer bland annat till uttryck i nämndernas verksamhetsplaner, som relaterar till den strategiska planen. Även fakulteterna tar fram planer för implementering av den strategiska planen, vilka följs upp i verksamhetsdialogerna.

Lunds universitets verksamhetsplan och resursfördelning beskriver årligen ledningens och styrelsens målsättningar, prioriteringar, insatser och särskilda utmaningar. I resursfördelningen anges hur de statliga resurserna fördelas och hur de övergripande ekonomiska ramarna för verksamheten kommer att se ut det kommande året. Därutöver anges även planeringsföresättningar för de kommande två åren (2021 års verksamhetsplan och resursfördelning, STYR 2020/01), se figur 2. Universitetsledningen genomför årliga verksamhetsdialoger med fakulteter och motsvarande delar av universitetet som en del av arbetet med verksamhetsplan och resursfördelning. Riskprocessen och omvärldsbevakningen är två processer som beaktas

⁴ <https://www.medarbetarwebben.lu.se/organisation-och-styrning/organisation>.

i verksamhetsdialogerna. Riskprocessen fångar upp risker inom lärosätet medan omvärldsbevakningen bidrar med ett externt perspektiv och sätter universitetet i en nationell och internationell kontext (se bedömningsgrund 3.5). Framtagande av verksamhetsplan och resursfördelning bygger på motsvarande processer på fakultetsnivå.

Figur 2 Processen för att ta fram årlig verksamhetsplan och resursfördelningen.

1.3 Lärosätet har en ändamålsenlig och tydligt definierad ansvarsfördelning för kvalitetsarbetet

I Arbetsordning för Lunds universitet (STYR 2019/1903) anges att rektor har det övergripande ansvaret för verksamheten, medan fakultetsstyrelserna har ansvar för kvalitets- och utvecklingsarbetet inom den egna verksamheten. Lunds universitets föreskrifter om fördelning av beslutsbefogenheter och rätt att teckna avtal vid Lunds universitet (STYR 2019/2111) innehåller flertalet delegationer och bestämmelser om hur dessa får delegeras vidare till annat organ eller funktion. Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179) följer samma principer. Föreskrifter för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179) konkretiserar ansvaret för fakulteterna rörande de universitetsgemensamma processerna, framför allt utvärdering av pågående utbildning. Även den enskilda medarbetarens, studentens och doktorandens ansvar för kvalitetsarbetet betonas i kvalitetssäkringspolicyn, inte minst genom att skapa en kvalitetskultur. Ansvarsfördelningen för kvalitetsarbetet skiljer sig inte från andra styrningsfrågor inom verksamheten. Detta är en styrka och förhindrar att kvalitetsarbetet drivs som en sidofråga utan förankring i andra system eller processer.

Vid Lunds universitet finns två universitetsgemensamma nämnder inom utbildningsområdet: utbildningsnämnden och forskarutbildningsnämnden. Utbildningsnämnden ska behandla strategiska utbildningsfrågor på grundnivå och avancerad nivå samt övriga utbildningsfrågor som på grund av sin universitetsövergripande karaktär inte bör beslutas om på fakultetsnivå. Uppdraget omfattar även principer för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling. Motsvarande uppdrag rörande utbildning på forskarnivå har den universitetsgemensamma forskarutbildningsnämnden. Rektor har delegerat beslutsbefogenheter i ett flertal frågor till de två nämnderna, till exempel beslut om att inrätta nya program på grundnivå och avancerad nivå. Information om uppdrag samt sammanträdesprotokoll finns tillgängliga på nämndernas webbsidor.⁵

I arbetsordningen anges att prefekten är institutionens chef och att vederbörande ska verka för att forskning och utbildning bedrivs med hög kvalitet inom institutionens verksamhet. Rektor har även delegerat vissa beslutsbefogenheter vidare till prefekter. Dessa anges i föreskrifterna om fördelning av beslutsbefogenheter. Vidare delegation på fakultetsnivå finns dokumenterad i lokala styrdokument.

Ansvarsfördelningen beskrivs vidare i olika styrdokument. Mest relevanta för utbildningsområdet, utöver de som redan nämnts, är Lokal ordning för examina och utbildningar på grundnivå och avancerad nivå vid Lunds universitet (STYR 2017/599), Föreskrifter gällande kursvärdering och kursutvärdering (PE 2010/341) och Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Lunds universitet (STYR 2018/562). Ansvarsfrågan för kvalitetsarbetet diskuterades ingående under framtagandet av nuvarande policy och föreskrifter för kvalitetssäkring. Frågan följdes sedan upp i kvalitetsdialogerna, även om den då hade mer fokus på resurser, ambitionsnivåer och stöd. Policyn togs fram i bred samverkan inom universitetet. Mer detaljerade styr- och stöddokument – exempelvis Handläggningsordning för inrättande och avveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2018/1724) och Föreskrifter för inrättande, nedläggning och kvalitetssäkring av öppen nätbaserad utbildning (MOOCs) vid Lunds universitet (STYR 2019/1) – diskuteras och beslutas i organ där alla fakulteter, studenter och doktorander och andra delar av verksamheten finns representerade. Detta säkerställer att ansvarsfrågan tydliggörs och får bred förankring.

1.4 Lärosätet har systematiska processer som uppmuntrar till delaktighet, engagemang och ansvar hos lärare, övrig personal samt studenter och doktorander

Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179) slår fast allas gemensamma ansvar för och delaktighet i kvalitetsarbetet. I Strategisk plan för Lunds universitet 2017–2026 (STYR 2015/1048) anges att universitetet ska arbeta för och utveckla ett aktivt och ansvarsfullt medarbetarskap samt säkerställa ett välfungerande studentinflytande på alla nivåer.

En förutsättning för kvalitetssäkring är reellt studentinflytande på alla nivåer i organisationen, vilket också är fastställt i Policy för studentinflytande vid Lunds universitet (LS 2011/762). Universitetet har vidare beslutat att studentkårerna ska utgöra remissinstans för ärenden som har betydelse för utbildningen och studenternas situation (STYR 2019/1903). Ansvaret för att upprätthålla och utveckla en god dialog mellan universitetets olika nivåer

⁵ <https://www.medarbetarwebben.lu.se/forska-och-utbilda/stod-till-utbildning/utbildningsnamnden> och <https://www.medarbetarwebben.lu.se/forska-och-utbilda/stod-till-forskning/forskarutbildningsnamnd>.

och berörda studentkårer åvilar både kårerna och universitetet. Student- och doktorandinflytandet beskrivs vidare under bedömningsgrund 5.1. Inflytande för medarbetare säkerställs på individnivå genom bland annat utvecklingssamtal och på organisationsnivå genom exempelvis det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Dialoger

Dialogformen är ett exempel på hur universitetet arbetar med att skapa delaktighet i kvalitetsarbetet. Erfarenheterna från universitetsledningens kvalitetsdialoger är att de överlag uppfattas som positiva och bidrar till kvalitetsdrivande effekter. Inför och under dialogerna förs diskussioner med olika funktioner involverade i utbildningsfrågor (vanligtvis universitetsledning, tjänstemän, studeranderepresentanter, kollegialt valda ledare och lärare), vilket gör att frågorna blir belysta utifrån olika perspektiv. Även studenternas och doktorandernas egna inlagor till dialogerna bidrar till delaktighet. En satsning på att inkludera doktorandernas perspektiv specifikt har gjorts under 2020, vilket har gett positiva resultat. Det skriftliga underlaget till dialogerna översätts till engelska och vid behov kan dialogerna genomföras på engelska.

Kvalitetsdialoger eller andra systematiska former för uppföljning på fakultetsnivå bidrar också till delaktighet och engagemang. På fakultetsnivå finns dessutom goda förutsättningar att diskutera utbildningsnära frågor på program- och kursnivå, vilket inte är möjligt i dialogen mellan universitetsledningen och fakulteterna. Universitetsledningen har i kvalitetsdialogerna säkerställt att motsvarande former för uppföljning finns vid samtliga fakulteter. Kvalitetsdialogerna beskrivs vidare under bedömningsgrunderna 1.5 och 3.5.

Kollegialitet

Den kollegiala styrformen vid universitetet syftar bland annat till att stärka delaktigheten i och ägarskapet av kvalitetsfrågorna. De universitetsgemensamma nämnderna är kollegialt sammansatta, liksom fakultetsstyrelserna och institutionsstyrelserna. I samtliga dessa organ finns studenter och/eller doktorander representerade och i vissa fall även övrig personal genom adjungering. Även internremisser inom universitetet (till bland annat fakulteter, studentkårer och sektioner inom förvaltningen) är norm, vilket bidrar till att fånga upp olika synpunkter inför beslutsfattande.

Kollegial granskning är en hörnsten i Lunds universitets kvalitetsarbete. Det borgar inte bara för hög kvalitet i utbildningen, utan ökar också delaktigheten och legitimiteten i arbetet. Till exempel används externa sakkunniga i processen för att inrätta nya program på grundnivå och avancerad nivå samt vid utbildningsutvärderingar.

Undersökningar

En återkommande medarbetarenkät, vilken även inkluderar doktorander (undersökningen av den organisatoriska och sociala arbetsmiljön), med frågor om delaktighet finns framtagen för hela universitetet. Undersökningar i form av barometrar och andra enkäter är exempel på hur studenter och doktorander kan uttrycka sina uppfattningar i utbildningsrelaterade frågor. Undersökningarna kan både vara universitetsgemensamma och mer lokala (exempelvis på fakultets- eller programnivå).

Kursvärderingar är en av de viktigaste formerna för inflytande och delaktighet för studenter och doktorander. Här ges de möjlighet att ge sina synpunkter och ta en aktiv del i utvecklingen av utbildningen och sin studiesituation. Stora utmaningar är svarsfrekvens samt uppföljning och återkoppling av resultat och genomförda åtgärder. Studentbarometern 2017 (V 2018/2292) visade att den främsta anledningen till att studenterna inte fyllde i kursvärderingen var att de inte orkade, enkättrötthet, följt av att de inte trodde att det kunde påverka utbildningen.⁶ Lunds universitet ser detta som ett viktigt och fortlöpande utvecklingsområde. För utbildningen på forskarnivå är ett viktigt instrument för att försäkra doktoranders delaktighet, engagemang och ansvar det systematiska arbetet med individuella studieplaner.

Språk och delaktighet

Då universitetet har många internationella medarbetare och studerande blir språkfrågan viktig för delaktigheten. Vissa miljöer är helt engelskspråkiga, medan andra använder både svenska och engelska. Samtidigt är myndighetsspråket svenska och en stor del av det universitetsövergripande arbetet sker på svenska. Under flera års tid har universitetet arbetat för att inkludera och underlätta för icke-svensktalande medarbetare och studenter. För kvalitetsarbetet har det inneburit att översätta alla universitetsgemensamma dokument till engelska och att vid behov hålla kvalitetsdialogerna på engelska eller blandat mellan svenska och engelska. Här kan universitetet lära av studenterna och doktoranderna, som har erfarenhet av att arbeta med parallellspråkighet. Genomgående insamlas information genom universitetsgemensamma enkäter på både svenska och engelska.

Som en del av handlingsplanen för internationalisering (SAMV 2018/444) har ett projekt kring studentinflytande för icke-svenskspråkiga studenter genomförts (STYR 2020/272). Projektets slutrapport tar upp flera exempel och lämnar förslag på hur inflytandet för denna grupp kan förbättras. Universitetet kan exempelvis underlätta genom att kompetensutveckla medarbetare så att fler möten kan hållas på engelska och översätta fler styrdokument till engelska. Studentorganisationerna kan också hjälpa till, exempelvis genom att ha med internationella perspektiv när de utformar sina aktiviteter. Förslagen i rapporten ska diskuteras i de gemensamma nämnderna. Frågan om internationella doktoranders möjligheter att delta i kurser i svenska diskuterades bland annat under kvalitetsdialogerna 2020. Det blev tydligt att trots fakulteternas riktlinjer, upplever flera doktorander att de inte ges denna möjlighet.

1.5 Lärosätet säkerställer att de resultat och slutsatser som genereras av kvalitetssystemet systematiskt tas tillvara i den strategiska styrningen, kvalitetsarbetet och i utvecklingen av kvalitetssystemet

Tydlig ansvarsfördelning och tydliga och transparenta processer lägger grunden för att resultat av kvalitetssystemet tas tillvara. Rektor har det övergripande ansvaret för kvaliteten på universitetets utbildningar medan fakulteterna har det samlade ansvaret för kvalitets- och utvecklingsarbetet för sina utbildningar. Rektor följer regelbundet upp fakulteternas arbete med kvalitetssäkring och utveckling av utbildning, huvudsakligen genom kvalitetsdialoger. Kvalitetsdialoger eller motsvarande former för uppföljning finns även på fakultetsnivå. Studenterna och doktoranderna deltar också i uppföljningen, både som representanter vid dialogerna och genom egna inlagor.

⁶ https://www.medarbetarwebben.lu.se/sites/medarbetarwebben.lu.se/files/studentbarometern_2017_rapport.pdf

Inför de årliga kvalitetsdialogerna ombeds fakulteterna att lista resultat av genomförda utvärderingar samt vilka åtgärder de har vidtagit eller planerar att vidta baserat på resultaten. På så sätt kan universitetsledningen säkerställa att fakulteterna tar tillvara resultaten av kvalitetsarbetet på ett utvecklande sätt. Även frågor om resultat av det kontinuerliga kvalitetsarbetet ställs och besvaras skriftligt av fakulteterna. Fakulteterna ombeds varje år i kvalitetsdialogerna att ge exempel på aktiviteter eller rutiner som har förbättrat utbildningskvaliteten vid fakulteten. Efter varje omgång med kvalitetsdialoger sammanställs resultaten, vilka presenteras och diskuteras i olika grupperingar (universitetsstyrelsen, gemensamma nämnderna, rektors ledningsråd med flera).

Utöver den fakultetsspecifika återkopplingen där fakulteterna får återkoppling från universitetsledningen i frågor som har lyfts vid dialogen, vidtas åtgärder eller aktiviteter som en direkt konsekvens av dialogerna. En vanlig form av åtgärd är att fortsätta följa upp ett angeläget område, till exempel hur arbetet med att ta fram rutiner för fakulteternas utbildningsutvärderingar fortskrider. Universitetsledningen får också återkoppling från fakulteterna kring frågor som med fördel sköts på universitetsgemensam nivå.

Inför kvalitetsdialogerna 2019 ombads fakulteterna att redogöra för hur interna rutiner och processer hade byggts upp mot bakgrund av Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179). Särskilt fokus låg på sex-årscykeln med utbildningsutvärderingar. I Föreskrifter för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179) beslöt rektor att all examensgrundande utbildning ska utvärderas vart sjätte år med start senast den 1 januari 2019 och att i normalfallet ska utvärderingarna ske med hjälp av kollegial granskning som innehåller externa sakkunniga. Fokus de senaste åren har varit hur fakulteterna har byggt upp ändamålsenliga rutiner och modeller för denna process, medan dialogerna 2020 handlade om tillvaratagande av resultaten. Det senare kommer att få ökad betydelse allt eftersom universitetets utvärderingscykel fortskrider. Nästa steg kommer att handla om huruvida de vidtagna åtgärderna har fått önskade effekter.

De gemensamma nämnderna för utbildning respektive forskarutbildning har en central roll i att fånga upp resultat av kvalitetsarbetet som bäst löses på universitetsgemensam nivå, exempelvis upphandling av större system, översyn av styrdokument och så vidare. Det sker till exempel genom att sammanställningar av kvalitetsdialogerna och andra undersökningar diskuteras.

Resultaten av Studentbarometern 2017 (V 2018/2292) diskuterades i olika forum vid Lunds universitet. Den gemensamma utbildningsnämnden tog sedan fram en åtgärdsplan med förslag på åtgärder riktade till både fakultetsnivå och den universitetsgemensamma nivån. Exempel på åtgärder:

- * Möjliggöra perioder för återhämtning i schemaläggning
- * Införa *första hjälpen vid psykisk ohälsa* (Mental Health First Aid) för studenter på fler fakulteter
- * Informera anställda om stödfunktioner så att de kan underlätta informationsspridningen till studenter

Innan utgången av 2020 ska utbildningsnämnden följa upp implementeringen av åtgärderna i en rapport. Uppföljning av åtgärdernas förväntade effekter i form av förbättrad upplevd hälsa följs upp i nästkommande studentbarometer. Andra möjliga effekter bör även kunna följas upp i fakulteternas löpande kvalitetsarbete.

Fakultetsnivå

På fakultetsnivå finns olika former för regelbunden uppföljning. Vanligtvis kallas de för kvalitetsdialoger, utbildningsdialoger eller programbokslut. Det gemensamma är att de på olika sätt fångar upp kvalitetsarbetets resultat på olika nivåer inom fakulteten.

Kursvärdering och kursutvärdering är en del av uppföljningsprocessen och sker uteslutande på utbildningsnära nivå. På universitetsnivå tillhandahålls föreskrifter och vägledning för arbetet med kursvärdering och kursutvärdering, medan konkretisering och rutiner tas fram lokalt. Kursvärderingsprocessen har också följts upp i exempelvis Studentbarometern. Systemstöd för digitala enkätverktyg finns både universitetsgemensamt (Sunet Survey) och lokalt.

Fakulteter, institutioner, utbildningar och ämnen genomför också olika former av undersökningar, exempelvis alumnundersökningar, i syfte att få in mer information om hur ett program eller motsvarande kan utvecklas. Universitetet tillhandahåller en miniminivå av universitetsövergripande enkätunderlag, men det kan finnas anledning för enskilda program att utforma ett mer anpassat kunskapsunderlag.

Utveckling av kvalitetssystemet

De tre huvudsakliga processerna för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling har funnits olika länge vid Lunds universitet. Inrättandeprocessen för nya utbildningar har funnits längst (sedan 2006) och genomgått flera revideringar. En utvärdering gjordes senast 2018 för att fånga upp fakulteternas erfarenheter. Efter förslag från en arbetsgrupp och sedvanlig remissrunda beslutade utbildningsnämnden att fastställa en ny Handläggningsordning för inrättande och avveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2018/1724), med bland annat förenklade moment och bättre harmonisering med kvalitetssäkringspolicyn.

Kvalitetsdialogerna har funnits under cirka tio år, och deras form har reviderats över tid. Genomgång av statistik och nyckeltal har minskat till förmån för kvalitativa diskussioner utifrån skriftliga underlag med tydligare återkoppling. Dialogerna etablerades i syfte att förbättra uppföljningen av kvalitetsarbetet vid universitetet.

Den senast utvecklade av de gemensamma processerna är utvärdering av pågående utbildning. Utbildningsutvärderingar har genomförts vid universitetet under lång tid, både i egen regi och externt påkallad, men i och med ett nytt nationellt kvalitetssäkringssystem samt beslut om Lunds universitets policy och föreskrifter för kvalitetssäkring har processen förtydligats. De gemensamma nämnderna för utbildning respektive forskarutbildning gav ekonomiskt stöd till fakulteterna för att metodutveckla och pilottesta arbetet med utbildningsutvärderingar i egen regi inför sexårscykelns start.

1.6 Lärosätet säkerställer att den information som genereras av kvalitetssystemet publiceras och kommuniceras på ett ändamålsenligt sätt med relevanta intressenter och får en spridning inom organisationen

Utgångspunkter för kommunikation är exempelvis Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179), Riktlinjer för Lunds universitets kommunikationsarbete (STYR 2014/95) och Lunds universitets språkpolicy (LS 2011/260). Kvalitetssäkringspolicyn fastslår att öppenhet och transparens ska prägla kvalitetsarbetet vid Lunds universitet. Detta tar sig olika uttryck beroende på var i organisationen

informationen genereras och vilka målgrupper som har identifierats. Information som genereras av kvalitetssystemet finns tillgängligt framför allt på webbsidor både på universitets- och fakultetsnivå. Kommunikation sker exempelvis via underlag till nämndsmöten, nyhetsbrev och kurswebbsidor eller lärplattformar. Kurs- och programsidor på Canvas eller andra lärplattformar är viktiga informationskanaler för registrerade studenter. Under bedömningsgrund 3.6 beskrivs i mer detalj hur arbetet med kommunikation av resultat som genererats av kvalitetsarbetet sker via olika kanaler till relevanta intressenter, såväl interna som externa.

Under 2019–2020 genomfördes ett kommunikationsprojekt kring kvalitetsarbetet, både på universitets- och fakultetsnivå. Projektet, med bakgrund i en av internrevisionens granskningar, syftade till att göra innehållet på webbsidorna mer ändamålsenligt och att underlätta kommunikationen inom universitetet. Ett konkret resultat av projektet blev en Vägledning för fakulteternas webbsidor om kvalitetsarbete (STYR 2019/1804), vilken innehåller rekommendationer och en checklista för fakulteternas webbsidor om kvalitetsarbetet. Dessa anger att fakulteternas kvalitetswebbsidor som ett minimum ska innehålla en beskrivning av fakultetens kvalitetsarbete och resultat av detsamma. Informationen publiceras både på svenska och engelska i syfte att tillgängliggöra innehållet för så många som möjligt av universitetets anställda och studenter, samt övriga intressenter. Under hösten 2020 inleds arbetet med att tillgänglighetsanpassa hemsidorna i enlighet med tillgänglighetsdirektivet.⁷

De universitetsgemensamma nämnderna för utbildning och forskarutbildning är mottagare av information som kvalitetssystemet har genererat, exempelvis resultat från kvalitetsdialogerna. Universitetsstyrelsen får regelbundet information kring utbildningens kvalitet, exempelvis i form av återkoppling och analys från kvalitetsdialogerna, fördjupad analys inom ett tema rörande utbildning (exempelvis internationalisering, studenter efter examen, jämställdhet) och analys kring sökstatistik.

Lunds universitet har ett egenutvecklat och webbaserat administrativt verktyg, Kuben, som presenterar statistik som hämtas från olika datakällor som berör universitetets verksamhet. Verktöget är universitetets ledningsinformationssystem kring ekonomi, personal, utbildning med mera och kan generera fördjupningsrapporter inom en rad olika områden.

De aktuella rapporter som universitetet producerar, såsom studentbarometrar och nybörjarenkäter, publiceras på universitetets webbsida. Motsvarande rapporter på fakultets- och institutionsnivå publiceras på respektive enhets webbsidor. Kommunikation rörande kursvärderingar och kursutvärderingar återkommer som ett utvecklingsområde när resultat av kvalitetsarbetet diskuteras inom universitetet. Inte minst lyfts detta av studenterna. Kommunikation kring kursvärderingar och kursutvärderingar är ett av de områden som kommer att diskuteras i samband med den revidering av Föreskrifter gällande kursvärdering och kursutvärdering vid Lunds universitet (PE 2010/341) som genomförs under hösten 2020.

Information och kommunikation kring kvalitetsarbetet ska vara transparent och öppen. Inte minst är det värdefullt att sprida goda exempel inom universitetet i syfte att främja fakultetsöverskridande förståelse och samarbete samt en god kvalitetskultur. Det finns olika interna sammanhang för utbyte av erfarenheter kring kvalitetsarbetet. Under 2018–2019 genomfördes träffar där fakulteterna fick beskriva olika moment av sitt kvalitetsarbete för varandra. Ett annat exempel på kommunikation och erfarenhetsutbyte mellan fakulteter är forskarutbildningsnämndens workshop i februari 2020, där samtliga fakulteter redogjorde för

⁷ Fakulteternas webbsidor för kvalitetsarbete: <https://www.medarbetarwebben.lu.se/forska-och-utbilda/stod-till-utbildning/kvalitetsarbete/fakulteternas-kvalitetsarbete>.

sitt kvalitetsarbete kring forskarutbildningen. Under hösten 2020 har universitetet öppnat upp möjligheten att ha med en deltagare från en annan fakultet vid kvalitetsdialogen mellan universitetsledningen och fakultetsledningarna. Syftet är att öka transparensen och kunskapsöverföringen inom universitetet. Preliminära resultat visar att detta har varit både uppskattat och lärorikt för de som deltagit.

Sammanfattande reflektion för bedömningsområdet

Vid universitetet finns styrdokument och processer som tillsammans bidrar till att uppnå målen i den strategiska planen. Konkretisering av målen sker framför allt på fakultetsnivå, men även i verksamhetsplanerna för de gemensamma nämnderna. Uppföljning av kvalitetsarbetet och dess resultat är ett område som universitetet har arbetat särskilt med under de senaste åren. Processen kring kvalitetsdialogerna har förtydligats mot bakgrund av detta och har nu ett tydligare fokus på uppföljning av olika delar av kvalitetsarbetet och att genom skriftlig återkoppling säkerställa att utvecklingsområden följs upp.

Universitetet har en tydlig ansvarsfördelning rörande kvalitetsarbetet för utbildning som följer övrig ansvarsfördelning, vilket innebär en långtgående delegation i flera frågor. Detta är positivt för verksamheten och kvalitetsarbetet, och i förlängningen även för kvaliteten på utbildningarna. Samtidigt behövs övergripande ansvar för helheten på universitetet, vilket etableringen av de universitetsgemensamma nämnderna för utbildning och forskarutbildning har möjliggjort.

En ambition med universitetets kvalitetssäkringspolicy har varit att tillåta en viss variation gällande val av metod och rutiner för kvalitetsarbetet och låta detaljfrågor avgöras så nära utbildningen som möjligt. Det är också universitetets övertygelse att detta skapar goda förutsättningar för att känna ägarskap och engagemang hos lärare, studenter och doktorander i det dagliga kvalitetsarbetet. Efter att ha följt upp arbetet med policyn och föreskrifterna under de senaste kvalitetsdialogerna bedömer universitetet att organisationen har hittat formerna för arbetet, men frågan behöver följas upp kontinuerligt.

Att det finns etablerade processer och arenor är inte alltid en garanti för att alla känner sig informerade eller delaktiga. Medarbetare, studenter och doktorander tenderar att identifiera sig med sin närmaste miljö, inte alltid med lärosätet i stort. Detta behöver inte vara ett problem, men om syftet är att skapa en delaktighet över verksamhetsgränserna, innebär det en del utmaningar. Här har Lunds universitet försökt skapa olika sammanhang för att träffas och diskutera kvalitetsfrågor över fakultets- och ämnesgränser. Det är inte alltid lätt att följa upp huruvida dessa forum har avsedd effekt, men den återkoppling som ges visar att man efterfrågar fler möjligheter till möten och dialog, vilket universitetet uppfattar som ett tecken på att detta är rätt väg att gå.

Bedömningsområde: Förutsättningar

Lärosätet säkerställer genom sitt kvalitetsarbete att det finns förutsättningar för utbildningarnas genomförande och studenters och doktoranders lärande. Lärosätet följer upp, vidtar åtgärder och utvecklar systematiskt förutsättningarna.

Lärosätet säkerställer att det finns goda möjligheter för undervisande personal att vidareutvecklas såväl pedagogiskt som vetenskapligt/konstnärligt inom sitt ämnesområde. Vidare säkerställer lärosätet att den undervisande personalen har såväl vetenskaplig/konstnärlig som pedagogisk och professionsinriktad kompetens som motsvarar utbildningens behov. Med hjälp av information som tas fram inom kvalitetssystemet identifierar lärosätet behov av rekrytering och kompetensutveckling hos personalen. Lärosätet vidtar också åtgärder för att utveckla personalens kompetens.

Lärosätet säkerställer en ändamålsenlig miljö innefattande infrastruktur (till exempel undervisningslokaler, informationstekniska resurser, utrustning och lokaler för laborationer och verkstäder), studentstöd (till exempel studenthälsa och studie- och karriärvägledning) och läranderesurser (till exempel språkverkstad, och handledarresurser i verksamhetsförlagd utbildning). Med hjälp av information som tas fram inom kvalitetssystemet identifierar lärosätet utvecklingsbehov för att stöda studenter och doktorander i att uppnå förväntade studieresultat.

Lärosätet samlar systematiskt in information om studenters och doktoranders studiesituation, och använder informationen för att kontinuerligt utveckla miljön. Genom rutiner och processer säkerställer lärosätet att studenter och doktorander ges goda förutsättningar att genomföra sin utbildning inom planerad studietid.

Med hjälp av informationen identifierar lärosätet utvecklingsbehov, vidtar åtgärder och förbättrar kontinuerligt förutsättningarna för utbildningarna. Lärosätet har systematiska processer och rutiner för att säkerställa att åtgärder som planeras eller genomförs på ett ändamålsenligt sätt kommuniceras till relevanta intressenter, såväl interna som externa.

Bedömningsområdet Förutsättningar innehåller följande bedömningsgrunder:

2.1 Lärosätet säkerställer att den undervisande personalens kompetens motsvarar utbildningsverksamhetens behov.

2.2 Lärosätet säkerställer att de tillhandahåller en främjande miljö som ger undervisande personal möjlighet att utveckla såväl sin pedagogiska kompetens som sin ämneskompetens, samt förutsättningar att bedriva sitt arbete på ett effektivt sätt.

2.3 Lärosätet säkerställer att infrastruktur, studentstöd och läranderesurser är ändamålsenliga för studenternas och doktorandernas lärande och att dessa används på ett effektivt sätt.

2.4 Lärosätet säkerställer, genom rutiner och processer, att studenter och doktorander ges goda förutsättningar att genomföra utbildningen inom planerad studietid.

Vägledning till lärosätet:

Visa hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete uppfyller bedömningsgrunderna inom området, bland annat genom att beskriva rutiner och processer som bidrar till detta. Beskrivningen ska även innehålla mål och strategier som har ställts upp i förhållande till bedömningsområdet och bedömningsgrunderna. Av beskrivningen ska det framgå hur lärosätet säkerställer att dessa mål uppnås, hur det avgörs

om målen har uppnåtts och vad lärosätet vidtar för åtgärder om målen inte har uppnåtts. Visa hur lärosätet förhåller sig till och hanterar eventuella avvikelser rörande exempelvis genomströmning. Visa även hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete identifierar utvecklingsområden och vidtar relevanta åtgärder.

Om det finns en skillnad i hur kvalitetsarbetet bedrivs vid olika delar av lärosätet eller vid olika typer av utbildningar ska dessa skillnader beskrivas. Vid behov, hänvisa till de policyer, rutiner och processer som beskrivs i samband med bedömningsområdet ”styrning och organisation”.

Lyft vid behov ytterligare aspekter som är viktiga för lärosätets systematiska kvalitetsarbete inom bedömningsområdet.

Ge belägg för att kvalitetsarbetet är välfungerande, effektivt och att det utvecklas systematiskt utifrån information som genereras inom kvalitetssystemet inom det här bedömningsområdet.

Lärosätets redogörelse:

2.1 Lärosätet säkerställer att den undervisande personalens kompetens motsvarar utbildningsverksamhetens behov

I Strategisk plan för Lunds universitet 2017–2026 (STYR 2015/1048) anges att universitetets lärare ”ska ha hög pedagogisk kompetens och ökad pedagogisk kvalitet ska särskilt premieras” och att ”tydliga karriärvägar ska säkerställas och universitetet ska arbeta strategiskt med rekryteringar”. I Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179) anges ett av kvalitetskriterierna: ”Att undervisande personal, inklusive handledare, har ändamålsenlig ämnesmässig, högskolepedagogisk, ämnesdidaktisk och övrig relevant kompetens, samt att lärarkapaciteten är tillräcklig.” Den undervisande personalens kompetens följs därmed upp systematiskt inom ramen för de utvärderingar som görs av universitetets utbildningar på samtliga tre nivåer under sexårscykeln, liksom inför inrättande av nya program. Styrdokument, processer och instanser säkerställer att lärarnas och handledarnas kompetens och karriärvägar motsvarar det behov som finns i utbildningen på samtliga tre nivåer.

Rekrytering och befordran

I säkerställandet av den undervisande personalens kompetens är Lunds universitets anställningsordning (STYR 2019/1077) central. Den innehåller bland annat uppgifter om vilka förväntningar och krav som universitetet ställer på sin personal vad gäller ämnesmässig och högskolepedagogisk kompetens.

För att uppnå målen i den strategiska planen är det viktigt att det sker ett systematiskt arbete med karriärvägar vid universitetet. En utredning om karriärvägar för lärare vid universitetet har gjorts och presenterats i rapporten ”Goda och tydliga karriärvägar vid Lunds universitet”.⁸

Som ett resultat av utredningen gjordes en revidering av universitetets anställningsordning, och en Policy om anställning och goda och tydliga karriärvägar för lärare och forskare

⁸ https://portal.research.lu.se/portal/files/64168015/R_nnmar_Goda_och_tydliga_karri_rv_gar_vid_Lunds_universitet_samlad_slutlig.pdf.

vid Lunds universitet (STYR 2019/1076) beslutades. Bland annat rekommenderas universitetet att utveckla det strategiska, långsiktiga och proaktiva arbetet med goda och tydliga karriärvägar, rekryteringar och kompetensförsörjning på alla nivåer samt att utveckla stödet för akademisk meritering, kompetensutveckling och karriärutveckling.

Det samlade ansvaret för rekrytering och befordran av lärare är delegerat till fakulteterna. Fakultetsstyrelserna ansvarar för personalfrågor och lärarförslagsnämnderna har i uppgift att bereda och lämna förslag på anställning som professor och i de flesta fall även lektor. Förslaget baseras alltid på extern sakkunniggranskning. Nämnden ska bestå av en ordförande, minst tre lärarrepresentanter och två studeranderepresentanter. Efter beredning vid berörd fakultet är det rektor som beslutar om anställning av eller befordran till professor.

Fakulteterna har egna styrdokument och rutiner vad gäller rekrytering. Dessa är anpassade till respektive fakultets verksamhet och behov. Rektor säkerställer emellertid att de krav som anges i anställningsordningen uppfylls, exempelvis att den lärare som ska tillsättas uppfyller kravet på högskolepedagogisk kompetens.

För många verksamheter inom Lunds universitet är det viktigt att det finns en aktuell arbetslivsanknytning hos lärare. Ett sätt att tillhandahålla den kompetensen bland lärare är att adjungera yrkesaktiva personer som lärare till utbildningen.

Kompetensutveckling

Varje år genomförs utvecklingssamtal med samtliga anställda vid universitetet enligt Beslut om utvecklingssamtal (PE 2013/750). Samtalen utgör en viktig del i kartläggningen av kompetensbehoven hos såväl individen som verksamheten. Sektionen HR har tagit fram vägledning och riktlinjer för utvecklingssamtalen, vilka också rymmer en mall i vilken lärare och chef fastställer en kortsiktig och en långsiktig kompetensutvecklingsplan.⁹ Denna följs upp vid kommande utvecklings- och lönesamtal. I enlighet med Lunds universitets avtal om arbetstid för lärare med SACO och OFR/SEKO (PE 2012/157) har lektorer minst 20 % och adjunkter minst 10 % av sin tjänst avsatt för forskning och kompetensutveckling. För professorer gäller att huvudparten av arbetstiden normalt ska användas till forskning. Det finns möjlighet till kompetensutveckling för såväl administrativ som annan undervisande personal, till exempel bibliotekarier och laborativ personal. I kvalitetsdialogen med biblioteken 2019 lyftes frågan om bibliotekspersonalens roll inom undervisningen och möjligheter till pedagogisk utbildning.

Utvärdering av pågående utbildning

Kvalitetskriteriet ”att undervisande personal, inklusive handledare, har ändamålsenlig ämnesmässig, högskolepedagogisk, ämnesdidaktisk och övrig relevant kompetens, samt att lärarkapaciteten är tillräcklig” ingår i de utbildningsutvärderingar på samtliga nivåer som regelbundet genomförs vid Lunds universitet. Resultaten av dessa följs upp vid universitetsledningens kvalitetsdialoger med fakulteterna. Där ska även eventuella åtgärder eller förbättringsaktiviteter redovisas. I de hittills genomförda utvärderingarna anges sällan den undervisande personalens kompetens som ett utvecklingsområde.

⁹ <https://www.medarbetarwebben.lu.se/sites/medarbetarwebben.lu.se/files/utvecklingsamtal-ifyllningsbar-plan-mal-och-kompetensutveckling.pdf>

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Studentbarometern rymmer frågor avseende lärarnas kompetens. I den senaste barometern från 2017 (V 2018/2292)¹⁰ framkommer det till exempel att nio av tio studenter finner undervisningen stimulerande och nästan lika många instämmer i påståendet ”Mina lärare har god pedagogisk kompetens”. Motsvarande frågor fångas också upp i den enkätstudie som riktas till universitetets internationella studenter, International Student Barometer,¹¹ vilken genomförs i samarbete med över 200 lärosäten i världen. 95 % av de svarande vid Lunds universitet är nöjda eller mycket nöjda med lärarnas ämneskunskaper och 88 % ger samma omdöme för lärarnas pedagogiska skicklighet.

Inrättande av utbildningar

Enligt Handläggningsordning för inrättande och avveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2018/1724) ska fakulteten i sin ansökan om inrättande visa belägg för att ”undervisande personal, inklusive handledare, [har] ändamålsenlig ämnesmässig, högskolepedagogisk, ämnesdidaktisk och övrig relevant kompetens”. Nya program får med andra ord inte starta vid universitetet utan att frågan om undervisande personals kompetens och resurser är utredda av fakulteten, bedömda av en extern bedömargrupp och slutligen beslutad av den universitetsgemensamma utbildningsnämnden. Den nya rutinen att fakulteten gör en föransökan till nämnden för det planerade programmet möjliggör samarbeten över fakultetsgränserna. På så sätt kan hela universitetets bredd och kompetens användas bättre.

ETP och pedagogiska priser

Universitetet har flera rutiner för att premiera lärare och institutioner som prioriterar pedagogisk verksamhet och kompetens. Vid de tekniska, medicinska, naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga fakulteterna finns pedagogiska akademier, vilka samlar de lärare som tilldelats utmärkelsen Excellent Teaching Practitioner (ETP).¹² Syftet med denna verksamhet är att bidra till den pedagogiska utvecklingen vid universitetet och därmed till ett höjande av utbildningens kvalitet. För att utses till ETP bedöms lärarens högskolepedagogiska meriter av andra ETP-lärare. Ett fortsatt arbete med den strategiska användningen av pedagogiska akademier och ETP-lärare är ett identifierat utvecklingsområde. Det arbetet kan bland annat leda till att skapa en tydlig karriärstege inom högskolepedagogiken vid Lunds universitet.

Varje år delar Lunds universitets studentkårer (LUS) ut Lunds studenters pedagogiska pris, där studenterna uppmärksammar en lärare som visat särskilt framstående pedagogisk förmåga. Priset bidrar till att uppmärksamma goda pedagogiska insatser och bidrar till att sprida goda exempel vid universitetet.

Verksamhetsförlagd utbildning

Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) eller verksamhetsintegrerat lärande (VIL) förekommer på flera yrkesinriktningar och reglerade utbildningar, till exempel vård- och medicinut-

¹⁰ https://www.medarbetarwebben.lu.se/sites/medarbetarwebben.lu.se/files/studentbarometern_2017_rapport.pdf.

¹¹ ”Resultatsammanställning International Student Barometer”, 2016.

¹² Se Maria Larsson, ”Förutsättningar för att inrätta pedagogiska akademier vid fakulteter som idag saknar sådana”, Lunds universitet 2015, https://www.ahu.lu.se/fileadmin/user_upload/uvet/lararutbildning/pdf/Utredning_om_pedagogiska_akademier_vid_LU.pdf.

bildningar och ämneslärarutbildningen. Medicinska fakulteten ger tillsammans med avnämare handledarutbildningar för de läkare och sjuksköterskor som fungerar som handledare för studenterna under deras VFU- eller VIL-perioder.

Mellan skolhuvudmän i Skåne/Blekinge och Lunds universitet finns ramavtal, vilka säkerställer att studenterna erbjuds VFU-platser av hög kvalitet. Ramavtalen försäkrar att lärosätena i Skåne erbjuder grundutbildning samt påbyggnadsutbildning i handledarskap. Diskussioner pågår om att skapa en gemensam handledarutbildning inom ramen för Lärosäten Syd. Det är skolhuvudmannens ansvar att VFU-handledaren genomgått handledarutbildning. På grund av det begränsade antalet VFU-platser är det en utmaning att hitta handledare som gått utbildningen, något som också problematiseras i den utvärdering av ämneslärarutbildningens organisation som genomfördes vid Lunds universitet 2019–2020 (STYR 2019/1198). Institutionen för utbildningsvetenskap arbetar strategiskt med kvalitetsfrågor inom VFU.

I Studentbarometern 2017 anger 90 % av de svarande som har haft praktik eller VFU att det fanns en god koppling mellan den och utbildningen. Vidare var handledarna väl förberedda och många studenter angav att de fick en tydlig handledning.

Utbildning på forskarnivå

Inrättande av utbildningar

För utbildning på forskarnivå ligger beslutanderätten om vilka utbildningar som ska ges hos fakultetsstyrelsen. Enligt Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Lunds universitet (STYR 2018/562) måste det fastställas att det finns handledningsresurser och att handledare har för sitt uppdrag relevant ämnesmässig och pedagogisk kompetens innan ett nytt forskarutbildningsämne inrättas.

Undersökningar

Efter genomförd disputation sänds per automatik en examensenkät till doktoranden, där denne ska besvara frågor om utbildningens kvalitet med avseende på måluppfyllelse, kurser, handledning, individuell studieplan, arbetslivsperspektiv med mera. Arbetet med att färdigställa en första rapport baserad på enkätsvaren pågår i skrivande stund. Resultaten kommer sedan att redovisas för och följas upp av den gemensamma forskarutbildningsnämnden på årlig basis. I samband med denna uppföljning finns möjlighet att identifiera särskilt angelägna åtgärder, exempelvis att stärka handledarkompetensen, för att höja kvaliteten i forskarutbildningen vid universitetet i sin helhet – eller vid en eller några specifika fakulteter. Ett redan identifierat utvecklingsområde är att höja svarsfrekvensen, vilken i dagsläget uppgår till drygt 30 %.

Lunds universitet har genomfört flera doktorandbarometrar, senast 2013, och andra tematiska enkätundersökningar med frågor om doktorandernas studiesituation. I 2013 års barometer ingick även resultaten från enkäter till alumner och handledare.

Docentur

För att vara aktuell som huvudhandledare i utbildningen på forskarnivå vid Lunds universitet ska vederbörande ha docentkompetens, varför rutinerna kring antagning av docenter vid universitetet är en viktig del av kvalitetssäkringen. Erhållandet av en docentur säkerställer att personen i fråga innehar den ämnesmässiga och pedagogiska kompetens som krävs för forskarhandledning. Fakulteterna har egna riktlinjer, vilka är anpassade till verksamheten vid respektive fakultet, men de övergripande kraven som ställs för att bli antagen som docent är gemensamma vid samtliga fakulteter. Den sökande ska bland annat ha en tydlig koppling till fakulteten, vilket intygas av prefekt eller motsvarande i ett yttrande som beskriver hur antagningen kommer till nytta för institutionens forskning och utbildning. Ärendet handhas av fakultetens lärarförslagsnämnd eller en särskild docenturnämnd, som i samtliga fall utser en extern sakkunnig som granskar den sökandes vetenskapliga eller konstnärliga och pedagogiska meriter. Beslut fattas sedan av nämnden eller av någon annan ledningsfunktion vid fakulteten.

Sammanfattande reflektion

Vid Lunds universitet finns styrdokument och rutiner som ska säkerställa att den undervisande personalens kompetens motsvarar utbildningens behov. Med hjälp av undersökningar och uppföljningsverktyg följer universitetet upp att syftet med styrdokumentet efterlevs. Åtgärder eller aktiviteter med anledning av uppföljningarna och utbildningsutvärderingarna hanteras antingen på universitetsgemensam nivå eller vid fakultet eller motsvarande. Ett utvecklingsområde är arbetet med pedagogisk meritering och då främst hur kunskapen hos lärare som har särskild pedagogisk kompetens ska tillvaratas för att komma andra lärare till gagn.

Universitetets decentraliserade karaktär är i detta avseende en styrka, då personalens kompetens säkerställs på ett utbildningsnära plan, men i enlighet med universitetsgemensamma föreskrifter. Studenternas uppskattning av lärarnas kompetens vittnar om att det systematiska arbetet har genomslag i verksamheten.

2.2 Lärosätet säkerställer att de tillhandahåller en främjande miljö som ger undervisande personal möjlighet att utveckla såväl sin pedagogiska kompetens som sin ämneskompetens, samt förutsättningar att bedriva sitt arbete på ett effektivt sätt

Vikten av pedagogisk och ämnesmässig meritering fastslås i Strategisk plan för Lunds universitet 2017–2026 (STYR 2015/1048). Som en del av det prioriterade området att utbildning och forskning ska vara sammanflätade framgår bland annat att ”meritering inom utbildning och forskning likställs” och att ”lärarna ska ha hög pedagogisk kompetens och ökad pedagogisk kvalitet ska särskilt premieras”. Planen anger också att forskningen vid Lunds universitet ”ska bedrivas i dynamiska och välorganiserade miljöer” och att samarbeten inom Lunds universitet och med andra lärosäten ska prioriteras. Målen i den strategiska planen kopplar till relevanta delar av Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/176), exempelvis kvalitetskriteriet ”att undervisande personal, inklusive handledare, har ändamålsenlig ämnesmässig, högskolepedagogisk, ämnesdidaktisk och övrig relevant kompetens, samt att lärarkapaciteten är tillräcklig”.

Arbetsmiljöarbete

En förutsättning för att den undervisande personalen ska kunna utvecklas och bedriva sitt arbete på ett effektivt sätt är att det råder en god arbets- och studiemiljö, vilken är utvecklande, stimulerande, säker och trygg. För att säkerställa en god arbets- och studiemiljö bedriver Lunds universitet ett förebyggande arbete med arbetsmiljölagstiftningens krav som grund. Arbetsmiljöpolicy för Lunds universitet (STYR 2018/2030) följs upp årligen i samband med uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Policyn har en tydlig koppling till den strategiska planen och till Lunds universitets policy för jämställdhet, likabehandling och mångfald (PE 2011/177). I anknytning till policyn finns även en folder som klargör de olika rollerna i arbetsmiljöarbetet och närmare beskriver policyns genomförande och förutsättningar.

I den psykosociala skyddsround som utförs årligen (se bedömningsgrund 2.3) ingår ett avsnitt om kunskaper och utveckling. Där besvarar samtliga medarbetare vid universitetet följande påståenden på en femgradig skala:

- Jag har tillräckligt med kompetens för att utföra mina arbetsuppgifter
- Jag har möjlighet att delta i fortbildning och yrkesmässig utveckling

Genom den psykosociala skyddsrounden genomförs vid samtliga institutioner och motsvarande en systematisk uppföljning av den undervisande personalens egen uppfattning om sin kompetens och möjlighet till utveckling. På individuell nivå följs dessa frågor systematiskt upp i utvecklingssamtal med prefekt eller motsvarande.

Internationella samarbeten

Lunds universitet har en stark internationell profil och samarbetar med framstående lärosäten över hela världen inom såväl forskning som utbildning. Lunds universitet har samarbets- och utbytesavtal med över 600 universitet i 70 länder och är därutöver medlem i de internationella nätverken för forskningsintensiva och breda universitet, Universitas 21 (U21)¹³ och League of European Research Universities (LERU).¹⁴ Genom dessa samarbeten skapas förutsättningar för samverkans- och utbildningsprojekt inom både forskning och utbildning. De internationella nätverken erbjuder den undervisande personalen kompetensutveckling i form av kurser, konferenser, seminarier och mobilitet. Inom ramen för dessa internationella samarbeten utvecklas också ramverk för högskolepedagogisk karriär.¹⁵

Lunds universitet deltar också i EU:s samarbetsprogram Erasmus+. Programmet ger bland annat möjlighet till internationella lärarutbyten och strategiska samarbetsprojekt mellan lärosäten.

EU-kommissionens initiativ Europauniversitetet har som mål att stärka student- och lärarmobiliteten mellan de europeiska lärosätena. Tillsammans med fyra andra europeiska lärosäten ingår Lunds universitet i ett pilotprojekt i den del av Europauniversitetsprogrammet som kallas European University Alliance for Global Health (EUGLOH). Inom ramen för projektet skapas möjligheter till mobilitet i form av workshoppar, sommarskolor, praktikplatser,

¹³ <https://universitas21.com>.

¹⁴ <https://www.leru.org>.

¹⁵ Se till exempel U21 Teaching Indicators Project: Final Report (2017), <https://universitas21.com/sites/default/files/2019-03/TIP%20reportBR2.pdf>.

konferenser och så vidare. Projektet utvecklar också möjligheter till virtuell mobilitet och onlinekurser.

Högskolepedagogisk utbildning

Lunds universitet införde 2003, inom ramen för sitt uppdrag av ett nationellt pilotprojekt, krav på grundläggande högskolepedagogisk utbildning omfattande minst fem veckor för anställning som adjunkt eller lektor. Detta blev också ett krav för samtliga läraranställningar i Lunds universitets anställningsordning (STYR 2019/1077). Undantag från kravet om minst fem veckor kan göras om det finns särskilda skäl, men i sådana fall ska läraren genomgå minst fem veckors högskolepedagogisk utbildning under de två första åren av sin anställning. I samband med pilotprojektet sattes ett mål upp att samtliga lärare ska ha tio veckors högskolepedagogisk utbildning, vilket emellertid inte är ett krav för anställning.

I Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Lunds universitet (STYR 2018/562) fastslås det att en forskarhandledare ska ha genomgått handledarutbildning. Den gemensamma forskarutbildningsnämnden har genomfört en kartläggning av handledarutbildning vid universitetet (STYR 2019/2124), eftersom det framkommit att denna föreskrift tolkas och tillämpas på olika sätt vid fakulteterna. Ett utvecklingsområde är att skapa en gemensam förståelse av föreskriften som tillämpas över hela universitetet.

Internrevisionen vid Lunds universitet genomförde 2017 en granskning av hantering av pedagogisk utbildning för lärare (STYR 2017/1470). Som ett led av granskningen rekommenderade internrevisionen rektor att dels ”förstärka den universitetsövergripande uppföljningen av hur universitetet når upp till målsättningen på tio veckors högskolepedagogisk utbildning för lärare och att anställningsordningen efterlevs”, dels att ”säkerställa att universitetets systemstöd ger möjlighet till uppföljningar av den högskolepedagogiska utbildningen”. Rektor beslutade att en årlig uppföljning av hur universitetet når upp till målet ska genomföras. Ett systemstöd för att möjliggöra sådan uppföljning har färdigställts under 2020. Systemstödet möjliggör också individuell uppföljning av de lärare som anställts med villkor att genomgå behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning inom två år. Därtill finns möjlighet att följa upp vilka handledare som genomgått forskarhandledningsutbildning.

Det finns vid universitetet fyra högskolepedagogiska enheter: Den universitetsgemensamma Avdelningen för högskolepedagogisk utveckling (AHU), Genombrottet vid Lunds tekniska högskola (LTH), Medicinska fakultetens centrum för undervisning och lärande (MedCUL) och Pedagogik-, lärande- och utvecklingsstöd (PLUS) vid Naturvetenskapliga fakulteten. AHU, som tidigare var placerad inom den gemensamma förvaltningen, tillhör sedan 2015 organisatoriskt Institutionen för utbildningsvetenskap vid Humanistiska och teologiska fakulteterna och bildades i syfte att stärka den akademiska förankringen av verksamheten. Enheterna erbjuder behörighetsgivande kurser för såväl lärare som forskarhandledare. Förutom en rad översiktskurser erbjuds även ett stort antal specialområdeskurser, såsom *Att handleda uppsatser*, *Aktivt lärande* och *Kultur, normer och makt*. Varje år ger de högskolepedagogiska enheterna ett femtiotal kurser på olika nivåer på såväl svenska som engelska. Kurserna följs upp genom kursvärderingar och löpande dialog med fakulteterna. Enheterna utvärderas inom ramen för fakulteternas kvalitetsarbete.

Pedagogiska konferenser

Sedan 2007 anordnas vid Lunds universitet vartannat år en lärosätsgemensam pedagogisk utvecklingskonferens. Konferensen arrangeras i samarbete mellan fakulteterna och AHU och syftar till att skapa möjlighet till dialog, inspiration och kritisk diskussion om utbildning på samtliga av universitetets nivåer. Konferensen hålls numera på engelska för att öka tillgängligheten. Motsvarande och kompletterande inspirationskonferenser anordnas av Humanistiska och teologiska fakulteterna och LTH de år som ingen lärosätsgemensam konferens genomförs. Vid samtliga konferenser är det lärarna från de olika fakulteterna som presenterar papers. Proceedings från både de lärosätsgemensamma och de fakultetsspecifika konferenserna publiceras i tryckt form och/eller görs tillgängliga digitalt. Medlemmarna av de pedagogiska akademierna (se bedömningsgrund 2.1) fungerar som granskare av bidragen till konferensen.

Pedagogiska projekt

Den gemensamma utbildningsnämnden har vid olika tillfällen utlyst medel för pedagogiska utvecklingsprojekt. Senaste gången, 2017, utlystes medel för utvecklingsprojekt som skulle vara av universitetsövergripande värde och kvalitetsdrivande (V 2017/384). Beviljandet skedde i konkurrens och resulterade i att nio projekt erhöll sammanlagt 1 690 tkr. I stort sett samtliga fakulteter fanns representerade bland de nio projekten. Exempel på projektnamn var *Studenternas skrivförmåga*, *Vad gör kursvärderingar med Lunds universitet?* och *Flipped classroom för utveckling av lärarkompetensen*. Projekten har successivt redovisats för utbildningsnämnden och andra intressenter. Universitetets övertygelse är att dessa projekt, som involverar många lärare och studenter från olika delar av verksamheten, har varit värdefulla och bidrar till en kvalitetskultur.

Projektet *Att stärka sakkunnigutlåtanden rörande pedagogisk skicklighet* beviljades pedagogiska projektmedel av utbildningsnämnden och genomfördes av LTH i samarbete med AHU. Resultatet av projektet visade på behov av att utveckla tydligare instruktioner till sökande av lärartjänst och sakkunniga och för att möjliggöra detta måste även mer välutvecklade bedömningskriterier tas fram. Efter projektets avrapportering till nämnden har projektmedarbetarna inbjudits att presentera och diskutera projektets resultat med lärarförslagsnämnderna (eller motsvarande) vid flera fakulteter.

Utbildningsnämnden inrättade 2016 ett program för utveckling av e-lärande med tillhörande utlysning av projektmedel. Projektet *En avgiftsfri fördjupningskurs i kursdesign för blended learning* finansierades med universitetsgemensamma medel, totalt 1 mnkr (STYR 2016/1587). Projektet resulterade i att 45 deltagare från 5 fakulteter genomgick kursen. Kursen har senare också utvecklats till att erbjudas som en studiecirkel för att möjliggöra för fler att kompetensutveckla sig inom området.

Karriärutveckling

Vid Lunds universitet erbjuds den akademiska personalen karriärutvecklande aktiviteter av olika slag. Specifika karriärutvecklingsaktiviteter anordnas universitetsgemensamt av sektionen HR för doktorander, postdoktorer och forskargrupsledare. Samtliga aktiviteter är på engelska för att även ge anställda som inte behärskar svenska möjlighet att delta. Därutöver anordnas fakultetsspecifika aktiviteter för karriärutveckling.

Vid Medicinska fakulteten finns ett karriärcentrum som anordnar evenemang i form av lunchseminarier, föreläsningar och dylikt. Arrangemangen riktar sig främst, men inte uteslutande, till doktorander samt unga forskare och lärare. Information om evenemangen sänds ut via fakultetens olika nyhetsbrev och publiceras även på webben. Under hösten 2020 anordnas exempelvis föreläsningen *How Do I Maximise My Performance and Endurance?* och ett lunchseminarium med titeln *Intercultural Communication in a Research Environment*.

Den ämnesmässiga kompetens- och karriärutvecklingen sker huvudsakligen inom ramen för lärarnas forskning. Samtliga läraranställda vid Lunds universitet har avsatt tid för detta i enlighet med de olika arbetstidsavtalen (se bedömningsgrund 2.1 för beskrivning av ämnesmässig kompetens bland lärare).

Sammanfattande reflektion

Lunds universitet säkerställer att det finns goda möjligheter för den undervisande personalen att utveckla såväl sin pedagogiska som sin ämnesmässiga kompetens. Den strategiska planen och kvalitetssäkringspolicyn ställer upp tydliga mål och kriterier som följs upp systematiskt. Vid universitetet finns administrativa och högskolepedagogiska funktioner på olika nivåer, vilka erbjuder aktiviteter och utbildningar som möjliggör att målen och kriterierna uppnås.

Under lång tid har Lunds universitet varit drivande i utvecklingen av högskolepedagogisk utbildning på nationell nivå. De utbildningar som den undervisande personalen tar del av bidrar till utveckling av deras högskolepedagogiska kompetens. Det är trots det ett utvecklingsområde och en målsättning att i ännu större utsträckning efterleva rekommendationen om minst tio veckors högskolepedagogisk utbildning. Det systemstöd som utvecklades efter internrevisionens granskning av hanteringen av lärares pedagogiska utbildning möjliggör ett mer systematiskt arbete mot detta mål. Det är emellertid viktigt att inte bara fokusera på antalet utbildningsveckor. Minst lika viktigt är det att stötta lärarnas högskolepedagogiska utvecklingsarbete på kursnivå och upprätthålla arbetet med den mångfacetterade och kontinuerliga pedagogiska utveckling som kännetecknar Lunds universitet och bidrar till dess kvalitetskultur.

2.3 Lärosätet säkerställer att infrastruktur, studentstöd och läranderesurser är ändamålsenliga för studenternas och doktorandernas lärande och att dessa används på ett effektivt sätt

I Strategisk plan för Lunds universitet 2017–2026 (STYR 2015/1048) anges som ett prioriterat område att ”studenter, medarbetare och besökare erbjuds attraktiva miljöer”, där två av

målen är att ”Lunds universitet ska utmärkas av god studiemiljö med gott pedagogiskt stöd” och att ”campusmiljöerna ska vara inbjudande för både studenter, medarbetare och besökare”. Planen fastslår även att ”för att nå kvalitetsmålen inom utbildning och forskning krävs ändamålsenlig infrastruktur och stödverksamhet”.

Universitetet arbetar kontinuerligt och systematiskt för en adekvat infrastruktur och ett ändamålsenligt stöd och goda lärandemiljöer för studenter och doktorander. För att säkerställa kontinuiteten genomförs uppföljningar och utvärderingar på olika nivåer i organisationen. Ofta används gemensamma enkäter där studenter och doktorander kan ge sin syn på stöd och sin studiemiljö. Resultaten följs upp i relevanta organ, främst på fakultetsnivå men även i de två universitetsgemensamma nämnderna för utbildning respektive forskarutbildning.

Vid inrättande av utbildning måste infrastruktur, studentstöd och läranderesurser vara säkerställda. Aspekten ska bedömas som tillfredsställande av en extern bedömargrupp innan programmet kan inrättas av den universitetsgemensamma utbildningsnämnden och få lov att starta. Motsvarande krav finns för att starta utbildning på forskarnivå.

I Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179) är ett av kriterierna ”att en ändamålsenlig och för alla tillgänglig studie- och lärandemiljö med välfungerande stödverksamhet föreligger”. Kriteriet följs upp genom utbildningsutvärderingar inom ramen för sexårscykeln. Åtgärder med anledning av utvärderingarna vidtas på fakultetsnivå och redovisas av fakulteterna i de årliga kvalitetsdialogerna med universitetsledningen. Identifierade utvecklingsområden återkopplas till fakulteterna och i fall av universitetsgemensam karaktär tar nämnderna det vidare som ett utvecklingsområde.

Infrastruktur

I infrastruktur ingår fysiska lärandemiljöer (undervisnings- och laborationslokaler, studieplatser, bibliotek) och digitala lärandemiljöer (lärplattformar), tekniska resurser (olika administrativa system) samt publika utrymmen. Till infrastruktur kan också forskningsdata, datahantering och informationsresurser räknas.

När det gäller den fysiska miljön ansvarar sektionen LU Byggnad för universitetets lokal-försörjning och utgör universitetets samlade kompetens inom strategisk lokalplanering och byggprojekt. Verktyg för strategisk planering och utveckling är Campusplanen¹⁶ och Lokal-försörjningsplan 2020.¹⁷ I universitetets lokaler finns olika typer av lärandemiljöer och studieplatser som studenterna kan tillgå, där ansvaret åvilar fakulteterna. Studieplatser, ofta med tillgång till grupprum och datorarbetsplatser, finns också att tillgå på Universitetsbiblioteket och fakultetsbiblioteken i Lund, Malmö och Helsingborg. Lunds universitets studentkårer publicerade 2016 en studieplatsrapport, ”Vart ska vi få plats?”, som konstaterar att antalet ändamålsenliga studieplatser är för få. Resultatet är nedbrutet på fakultetsnivå och utgör ett viktigt bidrag för fakulteterna att beakta i sitt planeringsarbete, samtidigt som en samordning över fakultetsgränserna är viktigt.¹⁸

¹⁶ https://www.akademiskahus.se/globalassets/dokument/syd/campusplan_26_nov_2012_liten.pdf.

¹⁷ https://www.medarbetarwebben.lu.se/sites/medarbetarwebben.lu.se/files/283095_lokalplan2020asab_uppslag.pdf.

¹⁸ <http://dokument.lus.lu.se/remisser/tidigare-remisser/aktuella-remisser-och-yttranden/studieplatsrapporten-var-ska-vi-faa-plats>.

Som ett forskningsintensivt lärosäte tillhandahåller Lunds universitet ändamålsenlig infrastruktur av olika slag inom sina många forskningsmiljöer, som i flera fall även kan utnyttjas för utbildning. Det kan gälla tillgång till avancerad mät- och analysutrustning samt statistikverktyg för insamlade data, och utgör en värdefull tillgång för studenter vid laborationer samt i praktik- och examensarbetskurser. Medicinska fakultetens utbildningar använder också utrustning på universitetssjukhuset i Lund och Malmö. Dessutom använder de Practicum Clinical Skills Centre, som är Region Skånes regionala och internationellt ackrediterade organisation för klinisk färdighetsträning och medicinsk simulering.

När det gäller den digitala lärandemiljön har Avdelningen för högskolepedagogisk utveckling (AHU) ett särskilt uppdrag att stödja utvecklingen av e-lärande vid universitetet och att ansvara för förvaltning och stöd för vissa system för e-lärande. Övrigt tekniskt stöd ges av Lunds universitets datacentral (LDC) genom LU Servicedesk, både till anställda och till studenter. Lokalt IT-stöd finns även på många fakulteter.

Utveckling av lärandemiljön är ett prioriterat område i Verksamhetsplan för den gemensamma utbildningsnämnden 2020 (STYR 2020/152) och flera konkreta initiativ och aktiviteter har initierats för att utveckla den fysiska såväl som den digitala lärandemiljön. Ett exempel på utveckling av lokaler är Active Learning Classrooms (ALC), som utvecklas vid flera fakulteter.

Ett exempel på utveckling av den digitala lärandemiljön är implementeringen av en gemensam lärplattform, Canvas (STYR 2018/1343). Projektet har även resulterat i en webbsida som stöd för digital undervisning.¹⁹ Erfarenheterna av Canvasprojektet visade på ett behov av en sammanhållen digital lärandemiljö som möjliggör kontinuerlig digitalisering utifrån utbildningens behov. Detta prioriteras nu genom ett fortsättningsprojekt för digitala lärandemiljöer (STYR 2020/1388), för att skapa en funktion för utveckling, support, inspiration och stöd åt lärare och studenter.

Universitetet har även genomfört ett pilotprojekt i syfte att tillhandahålla ett verktyg (Inspera) för digital examination. Pilotprojektet föll väl ut och sedan maj 2020 pågår ett projekt för bred implementering av digital examination, DIXAM, på uppdrag av utbildningsnämnden.

Uppföljning

I Studentbarometern (V 2018/2292) ingår en uppföljning av hur studenterna bedömer den fysiska respektive digitala undervisningsmiljön. Merparten av studenterna anser att trådlös nätuppkoppling, den fysiska tillgängligheten, laboratoriernas/verkstädernas ändamålsenlighet samt belysning och ljudnivå i lokalerna fungerar bra eller ganska bra. Temperaturen, ventilationen och tillgången till eluttag i undervisningslokalerna urskiljer sig som något mer ifrågasatta aspekter av den fysiska miljön. I dessa avseenden menar omkring tre till fyra av tio svarande att den fysiska miljön fungerar ganska eller mycket dåligt.

I Utbildningsnämndens ambitionsnivå för studenter och doktoranders psykiska hälsa utifrån studentbarometerns resultat (STYR 2019/3) tas flera åtgärder upp, såsom att tillgängliggöra scheman för föreläsningssalar eller motsvarande och öppna upp dessa så att studen-

¹⁹ <https://www.education.lu.se/>.

terna kan nyttja de lediga lokalerna. Ett annat exempel är att stärka samarbetet mellan ansvariga för studenternas arbetsmiljö och SAM-teamet (universitetsgemensamt stöd i arbetsmiljöfrågor) för medarbetarnas arbetsmiljö. Åtgärderna följs upp av utbildningsnämnden.

Av Studentbarometern framgår att användningen av digitala lärplattformar är utbredd. Fler än åtta av tio studenter anger att lärarna aktivt använder utbildningens lärplattform, och nästan åtta av tio anger att de digitala inslagen är viktiga utifrån ett studentperspektiv. Sett över hela studentgruppen instämmer drygt var tredje student i påståendet att lärarna är intresserade av att arbeta med utveckling av de digitala inslagen i utbildningen.

Omställning till digital undervisning var, med anledning av coronapandemin, en fråga i 2020 års kvalitetsdialoger mellan universitetsledningen och fakulteterna.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Universitetsgemensamt stöd till studenter

Pedagogiskt stöd erbjuder studenter med funktionsnedsättning särskilda stödåtgärder, till exempel mentorer, anpassad examination och anteckningshjälp. De kan även ge stöd vid uppsatsskrivande samt genomföra läs- och skrivutredningar.

Studieverkstaden erbjuder stöd till studenter som vill förbättra sitt akademiska skrivande på svenska eller engelska eller behöver hjälp med studieteknik.

Studenthälsan hjälper studenter som på grund av stress, ångest eller depression har svårt att bedriva studier. De ger även individuell hjälp samt kurser och workshoppar på svenska och engelska.

Allmänna studievägledningen arbetar både med befintliga och presumtiva studenter som behöver vägledning och information inför och under sin studietid. Allmänna studievägledningen utgör ett komplement till de mer ämnesspecialiserade studievägledarna på fakultets- och institutionsnivå.

Biblioteken erbjuder aktiviteter för att stödja studenterna i deras utbildningar, såsom kurser i källkritik, informationssökning och akademisk hederlighet. Biblioteken hjälper även studenter med tillgång till talböcker, talsyntesprogram och stavningshjälp. Tillgång till kvalificerad informationsförsörjning och en fysisk biblioteksmiljö med bemannade informationsdiskar och ändamålsenliga mötesplatser är centralt i bibliotekens undervisningsstöd.

Karriärservice erbjuder stöd till universitetets studenter när det gäller förberedelser inför arbetslivet, bland annat genom karriärseminarier. Tillsammans med Lunds universitets jobb- och karriärportal²⁰ utgör karriärservice en länk mellan studier och arbetslivet. Vid universitetet finns även ett alumnätverk för alla som har läst vid Lunds universitet. Utbildningsnära alumnverksamhet finns även på många utbildningar inom universitetet.

SI-verksamheten (Supplemental Instruction) är ett studentdrivet komplement till undervisningen, som syftar till att öka genomströmningen i svårare kurser. Kursmaterial bearbetas tillsammans i en studiegrupp under ledning av en studietidsmässigt äldre student (SI-ledare). SI-verksamheten organiseras av Europeiskt Centrum för SI-PASS vid Lunds universitet²¹ och finns på sex fakulteter. SI-verksamheten utvärderas vartannat år och av Studentbarometern framgår det att metoden fungerar väl och uppskattas av de studenter som har deltagit.

²⁰ <https://mycareer.lu.se/>.

²¹ <https://www.si-pass.lu.se/om-si-pass/si-pass-vid-lunds-universitet>.

VentureLab erbjuder stöd för studenter som vill starta ett företag eller projekt och kan bland annat erbjuda rådgivning, utbildningar, nätverk och en första kontorsplats.

MOOCs i akademiskt skrivande: Kurserna *Akademiskt skrivande* och *Writing in English at University* är utvecklade som en resurs för studenter och lärare vid Lunds universitet, men är öppna och tillgängliga för alla intresserade.

Externa relationer ansvarar för mottagning av internationella studenter och arbetar för att de ska få en bra start, bland annat genom att tillhandahålla information innan och vid ankomst.

Studentombudet är en studentservice vid Lunds universitets studentkårer (LUS). Studentombudet har i uppdrag att hjälpa kårerna och studenter på grundnivå och avancerad nivå med frågor som rör studiegången och när de stöter på problem i utbildningen. Årligen sammanställs en rapport med de studentärenden som uppkommit under året. Rapporten presenteras för den universitetsgemensamma utbildningsnämnden.

Studerandeskyddsombudet är en funktion som studenter kan vända sig till för att ställa frågor om eller anmäla brister i sin arbetsmiljö. Arbetet, som består av att delta i skyddsronder och bedöma hur förändringar påverkar studenternas arbetsmiljö, utgår från Arbetsmiljöpolicy för Lunds universitet (STYR 2018/2030) i syfte att bidra till en god studiemiljö.

Fakulteternas studentkårer fyller också en viktig roll då de bevakar utbildningsfrågor och fungerar som stöd i frågor som rör studenträttigheter.

Rättighetslistan – Lunds universitets studenters rättigheter och ansvar (STYR 2017/249) tar upp studenternas rättigheter och skyldigheter gällande till exempel studentinflytande, arbetsmiljö, genomförande av prov och examensarbeten.

Uppföljning

I Studentbarometern 2017 kan utläsas att åtta av tio studenter som vänt sig till Pedagogiskt stöd och Studieverkstaden upplever att de fått den hjälp som de behövde. Motsvarande siffra för Studenthälsan är nästan sju av tio. Samtidigt vet många studenter inte var de ska vända sig om de mår dåligt. Studenter med funktionsnedsättning har en besvärligare studiesituation, men har också goda erfarenheter av stöd. Vidare visar resultat från Studentbarometern att även om de allra flesta i en generell mening trivs med sina studier och studentlivet i Lund, uppger flera också att de inte mår bra. Omkring var tionde student instämmer i mycket hög grad i påståendet att deras studiesituation har fått dem att må psykiskt dåligt. Knappt var fjärde instämmer i ganska hög grad i påståendet. Utbildningsnämnden har identifierat angelägna utvecklingsområden för studenter och doktoranders psykiska hälsa utifrån Studentbarometerens resultat och de föreslagna åtgärderna ska följas upp av utbildningsnämnden.

Även en utredning om Studenthälsans uppdrag har gjorts, vilken grundades på att andelen studenter med upplevd ohälsa ökar. Utredningen har resulterat i rapporten "En hållbar studenthälsa" (STYR 2019/1349), som ger förslag på förändring av Studenthälsans organisation och uppdrag, vilken nu implementeras. Baserat på det ökade behovet, inte minst av stöd på engelska, har resurserna utökats till Studieverkstaden, Pedagogiskt stöd och Studenthälsan.

Bibliotekens verksamhet följs upp årligen i verksamhetsrapporter och dialoger. I förekommande fall har också fakultetsledningarna uppföljning av sitt eget bibliotek beroende på organisation, och biblioteksstödet finns med i utvärdering av pågående utbildning.

Studentstöd på fakulteter och institutioner

Organisationen av studentstödet ser olika ut vid universitetets fakulteter, men merparten av studentstödet tillhandahålls nära utbildningarna på fakultets- eller institutionsnivå. Studievägledarna, som har kompetens inom och arbetar nära den specifika utbildningen, har en nyckelroll och agerar även som länk till de universitetsgemensamma stödfunktionerna. Fakulteterna arbetar också på olika sätt med karriärfrågor, exempelvis genom karriärcenter eller motsvarande där studenter kan få stöd med karriärrådgivning (se bedömningsgrund 6.1).

Utbildning på forskarnivå

Stöd och karriärvägledning

Ansvaret för ett ändamålsenligt stöd till och läranderesurser för doktorander ligger främst på fakultets- och institutionsnivå. I Antagningsordning för utbildning på forskarnivå vid Lunds universitet (STYR 2018/562) föreskrivs att det inför beslut om antagning ska finnas (1) en plan för studiefinansieringen för hela studietiden, (2) tillgängliga handledarresurser inom ämnet samt (3) en plan för arbetsplats och övriga fysiska resurser. I Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Lunds universitet (STYR 2018/562) specificeras att det ska finnas ”godtagbara studievillkor” (HF 1993, 7 kap. § 34), vilka dessa är samt de villkor som gäller för inrättande av forskarutbildningsämne. Bland annat ska en god forskningsmiljö (inklusive stödverksamhet, infrastruktur och studiemiljö) samt tillräckliga och adekvata handledarresurser föreligga.

Lunds universitets 150 forskarutbildningsämnen har alla en allmän studieplan. Enligt Föreskrifter om fördelning av beslutsbefogenheter och rätt att teckna avtal vid Lunds universitet (STYR 2019/2111) är det fakultetsstyrelserna som fattar beslut om en allmän studieplan. Ett väsentligt individuellt stöd för doktoranden, tillika ett överenskommet styrdokument mellan universitetet och doktoranden, utgörs av den individuella studieplanen (ISP). Den upprättas vid antagning och ska följas upp minst en gång om året enligt beslutade rutiner.

Företagshälsovården erbjuder arbetsrelaterad medicinsk, psykologisk och ergonomisk rådgivning. Doktorander kan även vid behov vända sig till Studieverkstaden för stöd kring skrivande och presentationsteknik. Studieverkstaden erbjuder också doktorander en modell för särskilda skrivgrupper, där språkpedagogerna initialt deltar och ger stöd. Återkopplingen är överlag mycket positiv från de doktorander som medverkar. Individuellt stöd kan anpassas till respektive disciplin och utformas ofta i samarbete med handledaren. De doktorander som söker stöd känner sig ofta ensamma och stressade, har svårt att finna tid att skriva och kan sakna en strategi för att komma över sin ”skrivkramp”. På initiativ från Studieverkstadens arbete och fakultetsbesök gjorde forskarutbildningsnämnden 2018 en kartläggning, vilken resulterat i en sammanställning av hur stödet kan utvecklas.

Sedan många år finns en Doktorandombudsman (DOMB) vid Lunds universitet, finansierad av universitetet men anställd av Lunds doktorandkår (LDK). Syftet är att stödja individuella doktorander i frågor som rör utbildningsrelaterade rättigheter. Årligen presenteras för forskarutbildningsnämnden en ärenderapport med statistik och vilka problem som hantearats under året.

Den decentraliserade biblioteksorganisationen vid universitetet, med ett centralt universitetsbibliotek och flera bibliotek organiserade under respektive fakultet, gör att stödet till

doktorander kan ges verksamhets- och ämnesnära. Stöd som ges kan gälla utbildning i informationshantering, hjälp med avancerad informationssökning eller den vetenskapliga publiceringsprocessen.

Karriärvägledning finns både på universitetsgemensam nivå och på fakultetsnivå – i olika omfattning. Sektionen HR erbjuder aktiviteter som på olika sätt bidrar till doktoranders karriärutveckling och karriärplanering²² (se bedömningsgrund 6.1). Exempelvis erbjuds kurser och workshoppar kring områden som presentationsteknik, produktivitet och stresshantering samt karriär efter disputationen.

Uppföljning

Den gemensamma forskarutbildningsnämnden följer regelbundet upp specifika områden och aktiviteter inom ramen för sina tvååriga verksamhetsplaner. Bland annat har fakulteternas arbete med uppdatering och efterlevnad av styrdokument för utbildning på forskarnivå följts upp. Nämnden har också följt upp fakulteternas kvalitetssäkringsprocesser och samtidigt skapat möjlighet till erfarenhetsutbyte genom att anordna en temadag kring kvalitetssäkring. Resultaten från uppföljningar diskuteras och tas vidare för åtgärd i kommande verksamhetsplan, exempelvis implementering av antagningsordning och föreskrifter, stipendiefinansiering av doktorander samt kartläggning av hur handledarutbildning och fortbildning av handledare ser ut och organiseras.

Uppföljning av studiemiljön har redovisats i tidigare rapporter. Universitetet har nyligen utvecklat en examensenkät för doktorander, vars resultat som nu börjar genereras kan ligga till grund för kommande åtgärder att förbättra stödet.

Sammanfattande reflektion

Kvalitetssäkringspolicyn innehåller kriterier om infrastruktur, studentstöd och läranderesurser, vilka följs upp i utbildningsutvärderingarna. Även i inrättandeprocessen finns kriterier som ska vara uppfyllda innan ett utbildningsprogram får starta. Genom student- och doktorandenkäter kan studenters och doktoranders upplevelser inhämtas regelbundet. Att hitta rätt ambitionsnivå för stödet till studenter och doktorander är en stor utmaning i en situation med ökande behov av stödinsatser, exempelvis vad gäller internationella studenters behov. Det är viktigt att utreda behovet, ge uppdrag till rätt instans och fördela resurser så att stöd sätts in optimalt och på ett effektivt sätt, vilket diskuteras i olika forum inför kommande verksamhetsår. Exempel är ökade resurser till Studieverkstaden och att Studenthälsans nya uppdrag tydliggör vikten av att prioritera det förebyggande arbetet och de arbetssätt som når så många studenter och doktorander som möjligt.

2.4 Lärosätet säkerställer, genom rutiner och processer, att studenter och doktorander ges goda förutsättningar att genomföra utbildningen inom planerad studietid

Lunds universitet följer sin studentpopulation, både på universitetsgemensam och på fakultets-, institutions- eller utbildningsnivå. Inte så sällan initieras undersökningar på universi-

²² <https://www.staff.lu.se/employment/professional-and-careers-development/career-development-for-academic-staff/career-development-for-doctoral-students>.

tetsgemensam nivå men med möjligheter att analysera och följa upp på fakultets- och ämnesnivå. Det är väsentligt att ha kännedom om studenterna, såväl före, under som efter studierna, för att kunna ge dem goda förutsättningar under studietiden, men också för att identifiera utvecklingsområden eller vidta direkta åtgärder. De stödfunktioner som beskrivits under bedömningsgrund 2.3 är också relevanta för att ge goda förutsättningar att genomföra utbildningen inom planerad studietid.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Bra förkunskaper är en god förutsättning för att genomföra utbildningen inom planerad studietid, men det kan finnas flera anledningar till att studenter inte lyckas med det. Att försäkra sig om att studenter genomför utbildningen inom planerad tid är en fråga under ständig utveckling, som på senare år alltmer aktualiserats, exempelvis i fråga om lärarledd tid och andra orsaker till studenters prokrastinering, och som undersöktes i Studentbarometern 2017 (V 2018/2292).

Universitetet har utvecklat en nybörjarenkät som möjliggör jämförelser över tid. Utbildningsnämnden beslöt efter en pilotomgång 2014 att upprepa undersökningen redan året därpå och därefter är planen att genomföra den vart tredje år vid höstintagningen. Den senaste genomfördes 2018 och resulterade i ”Lunds universitets nybörjarstudie – En jämförelse mellan 2015 och 2018 års nybörjare” (STYR 2020/617).²³ Nybörjarenkäten innehåller både universitetsgemensamma och fakultetsspecifika frågor. Enkäten skickas ut till alla studenter som för första gången är antagna till universitetet på grundnivå eller avancerad nivå. Syftet är att tidigt få en överblick över vilka universitetets studenter är och fånga upp deras bakgrund och förväntningar, exempelvis för planering och dimensionering av pedagogiskt stöd och SI-verksamhet. SI-verksamheten (se bedömningsgrund 2.3) är en viktig och effektiv stödåtgärd för att hjälpa studenter att ta sig framåt i en utmanande kurs och höja motivationen, vilket underlättar att genomföra studierna inom planerad studietid. Utvärdering av verksamheten visar att de studenter som deltar i SI i stor utsträckning upplever att de utvecklar sitt sätt att studera och förbättrar sitt akademiska självförtroende, att det leder till att de bättre förstår vad som förväntas av dem i kursen och ger dem en djupare förståelse av kursinnehållet.

Ladok-systemet utgör grunden för universitetets möjligheter att följa studenter och doktorander och att använda specifika indikatorer med bäring på alla nivåer. Universitetet har utvecklat ett uppföljnings- och analysverktyg, Kuben, som är baserat på bland annat uppgifter från Ladok och som är en hjälp i arbetet med att förebygga ofrivilliga studieavbrott genom uppföljning av studenters progression.

Utbildning på forskarnivå

En av de viktigaste aktiviteterna för att doktorander ska få god utväxling på sina studier är en kontinuerlig uppföljning av den individuella studieplanen (ISP). Enligt Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Lunds universitet (STYR 2018/562) ska ISP:n beslutas av fakultetsstyrelsen i samband med påbörjande av utbildningen, men beslutsrätten får delegeras till organ eller befattningshavare på fakultetsnivå, och i sin tur läggs till prefekten. Det föreskrivs även detaljerat vad ISP:n ska innehålla och att den ska följas upp minst en gång per år med

²³ https://www.medarbetarwebben.lu.se/sites/medarbetarwebben.lu.se/files/lus_nyborjarstudie01.pdf.

samma beslutsprocess som ovan. Fakulteterna har egna styrdokument som anger hur uppföljningsprocessen ser ut lokalt. Det finns även styrdokument och rutiner för exempelvis byte av handledare och handlingsplaner för att förebygga och hantera konflikter. Doktorandbarometer och examensenkät för forskarutbildningen ger möjlighet till uppföljning av doktorander- nas syn på områden som är viktiga för att genomföra utbildningen inom planerad tid. Dessa underlag kan kompletteras med statistik från framför allt Kuben, men också med nationellt framtagen statistik.

Sammanfattande reflektion

Lunds universitet gör flera olika insatser för att stödja och följa studenter och doktorander och för att ge förutsättningar att genomföra utbildningen inom planerad studietid. Universitetet har utvecklat ett eget uppföljnings- och analysverktyg, Kuben, som möjliggör en mängd olika slag av uppföljning. Stödjande insatser som görs följs upp kontinuerligt och ytterligare åtgärder vidtas där så krävs. En framgångsrik stödjande aktivitet som har betydelse för studietiden är SI-verksamheten som finns på de flesta fakulteter. På forskarnivå är handledning samt processer och rutiner för uppföljning av individuella studieplaner väl utvecklat.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Lärosätet säkerställer genom sitt kvalitetsarbete hög kvalitet i det samlade utbildningsutbudet. Lärosätet har en tydlig ansvarsfördelning och genomför kontinuerligt uppföljningar och regelbundna granskningar av sina utbildningar för att säkerställa att de är aktuella och anknyter till relevant forskning. Lärosätet följer systematiskt upp hur väl de faktiska studieresultaten motsvarar de förväntade. Såväl personal, studenter och doktorander som externa intressenter deltar på ett ändamålsenligt sätt i utvärdering och utveckling av utbildningarna.

Lärosätet har en välfungerande förbättringscykel vilket innebär att lärosätet på utbildningsnivå arbetar systematiskt med att följa upp, utvärdera och utveckla utbildningarna. Lärosätet samlar systematiskt in information om utbildningarna. Med hjälp av information som tas fram inom kvalitetssystemet identifierar lärosätet utvecklingsbehov och förbättrar utbildningarna. Lärosätet vidtar åtgärder och utvecklar systematiskt utbildningarna. Lärosätet har systematiska processer och rutiner för att säkerställa att åtgärder som planeras eller genomförs på ett ändamålsenligt sätt publiceras och kommuniceras till relevanta intressenter, såväl interna som externa.

Bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat innehåller följande bedömningsgrunder:

3.1 Lärosätet har en tydlig ansvarsfördelning samt ändamålsenliga rutiner och processer för utformning, utveckling, inrättande samt nedläggning av utbildningar.

3.2 Lärosätet säkerställer att dess utbildningar utformas och genomförs på ett sätt som uppmuntrar studenterna till att ta en aktiv roll i lärandeprocesserna, vilket också återspeglas i examinationen.

3.3 Lärosätet säkerställer ett nära samband mellan forskning och utbildning i verksamheten.

3.4 Lärosätet säkerställer att dess utbildningar utformas och genomförs med tydlig koppling mellan nationella och lokala mål, lärandeaktiviteter och examinationer.

3.5 Utifrån kontinuerliga uppföljningar och regelbundna granskningar vidtar lärosätet de åtgärder som krävs för att förbättra och utveckla utbildningarna.

3.6 Lärosätet säkerställer att granskningsresultat publiceras och att åtgärder som planeras eller genomförs för att förbättra och utveckla utbildningarna kommuniceras på ett ändamålsenligt sätt med relevanta intressenter.

För enskilda utbildningsanordnare gäller även:²⁴

3.7 Lärosätet har och tillämpar goda rutiner för antagning av studenter och doktorander, tillgodoräkningen samt för utfärdande av examina. Lärosätet har även en fastställd rutin för omprövning av beslut gällande studenter och doktorander.

Vägledning till lärosätet:

Visa hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete uppfyller bedömningsområdet, bland annat genom att beskriva rutiner och processer som bidrar till detta. Beskrivningen ska visa hur lärosätet arbetar löpande för att systematiskt kvalitetssäkra och utveckla sina utbildningar. Beskrivningen ska även innehålla mål och strategier som har ställts upp i förhållande till bedömningsområdet och bedömningsgrunderna. Av beskrivningen ska det framgå hur lärosätet säkerställer att dessa mål uppnås, hur det

²⁴ Bedömningsgrunden avser endast enskilda utbildningsanordnare eftersom dessa inte omfattas av UKÄ:s lärosätetstillsyn.

avgörs om målen har uppnåtts och vad lärosätet vidtar för åtgärder om målen inte har uppnåtts. Visa även hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete identifierar utvecklingsområden.

Om det finns en skillnad i hur kvalitetsarbetet vid olika delar av lärosätet eller vid olika typer av utbildningar utförs ska dessa skillnader beskrivas. Vid behov, hänvisa till de policyer, rutiner och processer som beskrivs i samband med bedömningsområdet ”styrning och organisation”.

Lyft vid behov ytterligare aspekter som är viktiga för lärosätets systematiska kvalitetsarbete inom bedömningsområdet.

Ge belägg för att kvalitetsarbetet är välfungerande och effektivt, och att det systematiskt säkerställer hög kvalitet i utbildningarna, utifrån information som genereras inom kvalitetssystemet.

Lärosätets redogörelse:

3.1 Lärosätet har en tydlig ansvarsfördelning samt ändamålsenliga rutiner och processer för utformning, utveckling, inrättande samt nedläggning av utbildningar

I takt med nya samhällsliga behov och studenters efterfrågan sker en ständig omsättning och utveckling av nya program och nya kurser. Det är viktigt att utvecklingen av ny utbildning sker verksamhetsnära. Samtidigt behöver universitetet gemensamt och strategiskt ta fördel av sin stora bredd, så att hela utbudet blir tydligt och förståeligt för studenter och avnämare. Beslutsbefogenheter kring inrättande och avveckling av utbildning är delegerade till olika nivåer i organisationen. Utgångspunkten är dock universitetets gemensamma kvalitetskriterier.

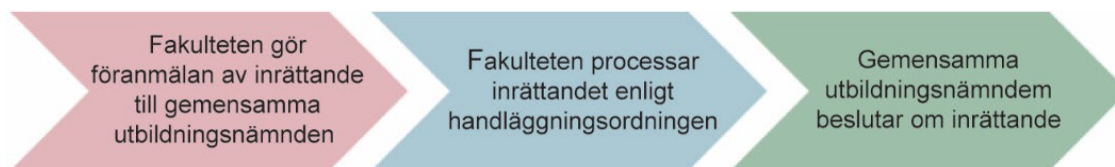
Inrättande och avveckling av program på grundnivå och avancerad nivå

Lunds universitet har sedan 2006 använt inrättandeprövning (tidigare validering) av nya utbildningsprogram som en grundläggande del i kvalitetssäkringen av utbildning. Processen är tids- och resurskrävande, och det tar ofta 1–1,5 år innan förväntat beslut. Det är ett stort ansvar att starta ett nytt program och ett åtagande gentemot studenter, lärare och avnämare. Alla studenter som påbörjar en utbildning vid Lunds universitet ska vara försäkrade om att utbildningen håller hög kvalitet, oavsett om utbildningen är ny eller har bedrivits sedan tidigare.

När Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179) togs fram, och därmed ett förtydligt krav på utvärdering av pågående utbildning uppstod, beslöt utbildningsnämnden även att anpassa rutinerna för inrättande respektive avveckling av program (figur 3 och 4). Efter ett revideringsarbete fastställde nämnden en Handläggningsordning för inrättande och avveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2018/1724). Anpassningar gjordes så att terminologin bättre överensstämde med policyn. Ambitionen var att hitta en balans med den nyare processen för utvärdering av pågående utbildning. Exempelvis öppnade handläggningsordningen upp för en flexibilitet kring arbetslivsrepresentanters medverkan i bedömargruppen.

En annan förändring som infördes är föranmälan. Utbildningsnämnden upplevde att det fanns ett begränsat utrymme att föra gemensamma diskussioner inför beslut om inrättande. När ärendet kom upp på nämndens bord för beslut hade processen redan kommit så långt att

återkoppling från andra fakulteter inte var så meningsfull. Bland annat skulle intressanta och möjliga samarbeten mellan fakulteter ha kunnat komma till stånd om hela nämnden hade haft kännedom om planeringen av nya program på ett tidigare stadium.

Figur 3 Arbetsordning för inrättande av nya program.

Processen för inrättande av nya program innebär att fakulteten beskriver och argumenterar för hur det nya programmet ska utformas, genomföras och följas upp. En bedömaregrupp bestående av externa sakkunniga, studentrepresentanter och i vissa fall arbetslivsrepresentanter bedömer sedan om förutsättningar finns för att starta det föreslagna programmet utifrån handlägningsordningens aspekter. Även om bedömaregruppen bedömer att förutsättningarna för att starta programmet är tillfredsställande kan de ha rekommendationer eller andra förbättringsförslag. Därför ska fakultetens respons på bedömaregruppens yttrande inkluderas i underlaget till beslut i utbildningsnämnden. I beslutsunderlaget ska det även framgå på vilket sätt studenterna har varit delaktiga i utvecklingen av den nya utbildningen. Ansökan till utbildningsnämnden ska innehålla följande underlag:

- Skriftligt underlag från fakulteten som behandlar aspekterna
- Förslag till utbildningsplan
- Bedömaregruppens bedömning sammanställt i ett yttrande
- Fakultetsstyrelsens respons på bedömaregruppens yttrande
- Annan dokumentation som kan vara aktuell, till exempel statistik och omvärldsanalyser
- För fakultetsövergripande program bifogas även skriftliga överenskommelser rörande resurser och ansvar

Ett positivt beslut i utbildningsnämnden är giltigt i tre år. Syftet med detta villkor är att förutsättningar för att starta ett program snabbt kan ändras. Skulle ett nytt beslut behövas efter tre år kan kompletteringar av de tidigare underlagen räcka.

Utbildningsnämnden har ännu inte avslagit en ansökan om inrättande. Däremot har det vid ett fåtal tillfällen hänt att ärendet inte har tagits upp till beslut av ordförande i nämnden. Det har till exempel berott på att underlaget från fakulteten inte är komplett. Ansvarig handläggare vid avdelningen Kvalitet och utvärdering har då påtalat bristerna i underlaget vid föredragningen för ordförande i nämnden. Ibland väljer fakulteterna själva att vänta med att inrätta ett program baserat på de synpunkter som bedömaregruppen har lämnat, vilket gör att inrättandebeslutet försenas istället för att anhållan avslås.

Aspekter som bedöms av bedömargruppen (STYR 2018/1724):

1. Grunden för programmet
2. Mål och innehåll
3. Programmets struktur
4. Lärare
5. Övriga resurser
6. Kontinuerlig uppföljning och utvärdering av utbildningen
7. Studenternas inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen
8. Internationalisering och internationella perspektiv främjas i utbildningen
9. Jämställdhets- och likabehandlingsperspektiv integreras i utbildningen
10. Ämnesrelevanta perspektiv i hållbar utveckling främjas i utbildningen

Avveckling av program och vilande program

Beslut om att avveckla ett program, det vill säga nedläggning, fattas av den gemensamma utbildningsnämnden. Ett program kan också vara vilande, vilket innebär att ingen antagning sker till det aktuella programmet, ett beslut som får fattas av fakultetsstyrelse. Båda fallen ska enligt handläggningsordningen föregås av en utredning där de förändrade förutsättningarna och konsekvenserna av det föreslagna beslutet analyseras (figur 4).

Figur 4 Handläggningsordning för programs avveckling eller vilande.

Inrättande och avveckling av huvudområde och kurser

Inrättande av nya huvudområden för examina ska följa samma aspekter som för inrättande av nya program, vilket framgår av handläggningsordningen för inrättande och avveckling av utbildning. Det innebär till exempel att en prövning av det tilltänkta huvudområdets förutsättningar, innehåll, struktur, resurser och kvalitetsarbete ska beaktas innan beslut fattas i fakultetsstyrelsen. Däremot finns inget krav på att använda en extern bedömargrupp eller att göra en föransökan till den gemensamma utbildningsnämnden.

Inrättande av kursplaner och utbildningsplaner regleras i Lokal ordning för examina och utbildningar på grundnivå och avancerad nivå (STYR 2017/599). Dessutom finns Tillämpningsföreskrifter gällande utbildningsplaner för utbildningsprogram på grundnivå och avancerad nivå och Tillämpningsföreskrifter gällande kursplaner för grundnivå och avancerad

nivå (I G221 5146/2006), vilka reglerar minimikraven på struktur och innehåll för utbildningsplaner respektive kursplaner. I Lubas, som är Lunds universitets utbildningsdatabas, finns moduler för kurs- och utbildningsplaner, vilka säkerställer en gemensam struktur på dokumenten.

Fakulteternas arbete med utbildningsplaner och kursplaner var en tematisk fråga vid kvalitetsdialogerna 2017, då uppföljning gjordes av Bolognaprocessens betydelse för arbetet. Sammanställningen efter dialogerna (STYR 2016/275) visade att det fanns tydliga beslutsprocesser och stöd vid fastställande av planer. Vid några fakulteter finns grupperingar eller funktioner som ger stöd och råd inför fastställandet av kursplaner. Det är då vanligt med stöddokument, till exempel mallar, guider och checklistor. Det sker både revideringar av kursplaner vid fasta tidpunkter och löpande eller på förekommen anledning, vanligen baserat på resultat av kursvärderingar och kursutvärderingar. Utöver de universitetsgemensamma föreskrifterna finns på fakultetsnivå lokala tillämpningsföreskrifter, vilka anpassas efter fakultetens organisation och förutsättningar.

Det sker ingen systematisk uppföljning på universitetsnivå av förändringar av utbudet av huvudområden. Utvecklingen går dock mot fler program. Det innebär att huvudområden ofta inrättas inom ramen för den processen, vilket därmed motiverar att fokus läggs på inrättande av nya program.

Vid tillsynen av regeltillämpning vid Lunds universitet som UKÄ genomförde 2019 uppmärksammades vissa brister i hanteringen av kurs- och utbildningsplaner (UKÄ 2019:21). I slutrapporten "Förbättrad regeltillämpning inom Lunds universitet" (STYR 2019/719) är arbetet med kurs- och utbildningsplaner därför ett identifierat utvecklingsområde. I rapporten noteras behovet av att revidera tillämpningsföreskrifterna, bland annat avseende tidpunkt för fastställande av kurs- och utbildningsplaner för att säkerställa att studenter får rätt information i rätt tid inför ansökan till program och fristående kurser. Också användningen av utbildningsdatabasen Lubas identifieras som ett utvecklingsområde. Särskilt Lubas funktion för utbildningsplaner behöver bättre förankras och tydliggöras inom universitetet.

Inrättande och avveckling av utbildning på forskarnivå

Enligt Lunds universitets föreskrifter om fördelning av beslutsbefogenheter och rätt att teckna avtal vid Lunds universitet (STYR 2019/2111) beslutar fakultetsstyrelsen om utbildningsämne på forskarnivå, vilket får delegeras till annat organ på fakultetsnivå. Som ramverk gäller Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Lunds universitet (STYR 2018/562), där ett antal kriterier anges. Bland annat ska det finnas en god forskningsmiljö och det ska kunna ges handledning av hög kvalitet i tillräcklig omfattning.

Behovet av ett beslut för avveckling av en utbildning på forskarnivå har inte alltid varit tydligt. Ibland har nya ämnesindelningar utvecklats som kan inkludera tidigare ämnen, eller så har ett ämne inte längre antagit nya doktorander. Det kan finnas tillfällen då ett formellt beslut om att en utbildning på forskarnivå inte längre bör ges av universitetet behöver fattas. Beslut fattas i sådana fall av fakultetsstyrelsen och övergångsbestämmelser tas fram så att redan antagna doktorander kan slutföra sina studier. Föreskrifterna är för närvarande under revidering och avsnittet om inrättande och avveckling av ämne kommer då att uppdateras och anpassas till kvalitetssäkringspolicyn.

MOOCs och uppdragsutbildning

I takt med efterfrågan och utveckling av MOOCs, det vill säga öppna nätbaserade kurser, har universitetet beslutat om särskilda Föreskrifter för inrättande, nedläggning och kvalitetssäkring av öppen nätbaserad utbildning (MOOCs) vid Lunds universitet (STYR 2019/1).²⁵ Syftet är att säkerställa att MOOCs vid universitetet håller hög kvalitet. För uppdragsutbildning vid Lunds universitet finns en policy (STYR 2015/738) med tillhörande föreskrifter (STYR 2015/738), där övergripande ställningstagande och organisation beskrivs. I övrigt gäller kvalitetssäkringspolicyn även uppdragsutbildning.

Utveckling av utbildning

Utveckling av Lunds universitets utbildningar är en väsentlig del av det kontinuerliga kvalitetsarbetet. Det är när det sker väsentliga förändringar av befintliga program eller när helt nya program planeras, som en inrättandeprövning görs. Vad ”väsentliga” förändringar betyder diskuteras i dialog mellan avdelningen Kvalitet och utvärdering och den aktuella fakulteten. Exempel kan vara ändring av undervisningsspråk eller förlängning av programmet.

I det kontinuerliga kvalitetsarbetet på fakulteterna finns processer för att regelbundet fånga upp utvecklingsbehov. Det sker i enlighet med den besluts- och organisationsstruktur som finns vid varje fakultet. En grundläggande del i utvecklingen av kurser och program är arbetet med att ta tillvara resultaten av kursvärderingar och kursutvärderingar enligt Föreskrifter gällande kursvärdering och kursutvärdering vid Lunds universitet (PE 2010/341), som för närvarande är under revidering. I övrigt är processen med utbildningsutvärderingar viktig för utvecklingsarbetet genom dess återkoppling och identifiering av utvecklingsområden.

Sammanfattande reflektion

Det är viktigt att utvecklingen av ny utbildning sker verksamhetsnära, samtidigt som universitetet tar strategisk fördel av hela sin bredd. Beslutsansvar är tydligt och väl förankrat och fungerar väl. Det finns också vägledningar framtagna som stöd. Processen upplevs oftast som givande av fakulteterna eller ansvarig institution, även om det kräver god framförhållning och är resurskrävande.

Det pågår ständigt en diskussion om att utveckla och förnya utbildningen. En ständig utveckling och förnyelse av utbildningen är naturligt och det är bara när väsentliga förändringar av existerande program sker eller när helt nya program startas som en inrättandeprövning behövs. Det är viktigt att inrättandeprocesser inte verkar hämmande eller förhindrar förnyelse. Frågan om förnyelse av utbildningen diskuterades vid kvalitetsdialogerna 2019. Ingen fakultet nämnde i detta sammanhang inrättandeprocessen som ett hinder för utveckling.

Inrättande av utbildningsämne på forskarnivå sker verksamhetsnära och beslutas av fakultetsstyrelsen. Föreskrifterna för utbildning på forskarnivå är för närvarande under revidering för att bli mera ändamålsenliga med hänsyn till det nya kvalitetssystemet men också till följd av ändringar i andra styrdokument.

²⁵ <https://www.medarbetarwebben.lu.se/sites/medarbetarwebben.lu.se/files/foreskrifter-for-inrattande-nedlaggning-kvalitetssakring-av-oppen-natbaserad-utbildning-moocs-vid-lu.pdf>.

3.2 Lärosätet säkerställer att dess utbildningar utformas och genomförs på ett sätt som uppmuntrar studenterna till att ta en aktiv roll i lärandeprocesserna, vilket också återspeglas i examinationen

Av Strategisk plan för Lunds universitet 2017–2026 (STYR 2015/1048) framgår att ”pedagogik, kursinnehåll och den egna lärprocessen ska rusta studenter och doktorander att möta nya utmaningar”. I de kriterier som finns upprättade i Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179) slås bland annat fast att utbildningen ska sätta ”studenters/doktoranders lärande i fokus” och att studenterna och doktoranderna ska ha ”inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen”. Dessa kriterier ingår i de utbildningsutvärderingar som genomförs inom ramen för universitetets sexårscykel och vars resultat följs upp i kvalitetsdialogen mellan universitetsledningen och fakulteten. Den bärande pedagogiska idén vid Lunds universitet är således att ett studentcentrerat lärande ska känneteckna utbildningen på samtliga nivåer.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Vid Lunds universitet fastställs utbildningarnas utformning och genomförande i utbildnings- och kursplaner (se bedömningsgrund 3.1). Föreskrifter för utformningen av dessa återfinns i Tillämpningsföreskrifter gällande utbildningsplaner på utbildningsprogram på grundnivå och avancerad nivå vid Lunds universitet och Tillämpningsföreskrifter gällande kursplaner för grundnivå och avancerad nivå vid Lunds universitet (I G221 5146/2006), vilka bland annat anger att samtliga kursplaner ska innehålla information om lärandemål, genomförande och examination. Mellan dessa finns ett tydligt samband. Genom kursens lärandeaktiviteter ska den studerande nå lärandemålen, och i ändamålsenliga examinationsformer prövas om lärandemålen har uppnåtts. Att lärandemålen är studentcentrerade kontrolleras när kursplanerna godkänns och fastslås av fakulteten i samråd med studentrepresentanter.

Det studentcentrerade lärandet möjliggörs av att lärarna vid universitetet har såväl ämnesmässig som pedagogisk kompetens, vilket säkerställs i Lunds universitets anställningsordning (STYR 2019/1077) och i den utbildning som tillhandahålls av de högskolepedagogiska enheterna (se bedömningsgrund 2.2). Den högskolepedagogiska utbildningen vid universitetet utgår ifrån Sveriges universitets- och högskoleförbunds (SUHF) rekommendationer och bygger i stor utsträckning på att deltagarna, med stöd i vetenskap och beprövad erfarenhet samt med de egna studenternas lärande och upplevelse i centrum, analyserar och förbättrar sin pedagogiska verksamhet.

När studenter skriver sina examensarbeten blir deras aktiva roll i lärandeprocessen särskilt viktig. Universitetet har tagit fram kursen *Att handleda uppsatser* i syfte att stödja lärarna i att utveckla rollen som handledare. Under kursen får lärarna reflektera över hur handledarrollen påverkar studenternas lärande.

Handläggningsordning för inrättande och avveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2018/1724) listar en rad aspekter som ska beaktas vid ansökan om inrättande av nytt utbildningsprogram. En av aspekterna som ska avhandlas i ansökan till den universitetsgemensamma utbildningsnämnden är att det finns förutsättningar för att utbildningen sätter studenternas lärande i fokus. Det sker således en systematisk kontroll av det studentcentrerade lärandet redan i inrättandeprocessen. Därutöver ska fakulteten i sin ansökan redogöra för att de faktiska studieresultaten motsvarar förväntade lärandemål och examensmål, där det ska styrkas att det finns en tydlig koppling mellan examensmål, lärandemål, lärandeaktiviteter

och examination. Denna koppling är alltså en förutsättning för att ett program ska kunna inrättas. Utbildningarna vid Lunds universitet följs regelbundet upp genom kursvärderingar och kursutvärderingar, i vilka studenterna på ett aktivt sätt deltar i både kursutveckling och i lärandeprocessen.

Studentcentrerat lärande ska även känneteckna den digitala utbildningen. I det avseendet har implementeringen av lärplattformen Canvas varit ett viktigt hjälpmedel. För att säkerställa att lärarna har ändamålsenlig kompetens i de digitala verktygen anordnas utbildningar, vilka finns tillgängliga via www.education.lu.se. Exempelvis erbjuds utbildning om funktionerna i Canvas för gruppinlämningar och kamratgranskning och guider om hur lärare kan främja interaktivitet, kommunikation och engagemang i onlinekurser.

Utbildning på forskarnivå

Forskarutbildningen vid Lunds universitet bygger, precis som utbildningen på grundnivå och avancerad nivå, på att den studerande är aktiv i lärandeprocesserna. En stor del av forskarutbildningen utgörs av författandet av en licentiat- och/eller doktorsavhandling. I det arbetet förutsätts och krävs ett stort mått av självständighet och således även eget ansvar.

På samma sätt som för kurser på grundnivå och avancerad nivå anger Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Lunds universitet (STYR 2018/562) att samtliga kurser inom utbildningen på forskarnivå ska utvärderas genom kursvärdering och kursutvärdering. Bestämmelser för detta återfinns i Föreskrifter gällande kursvärdering och kursutvärdering vid Lunds universitet (PE 2010/341).

En central del i det systematiska arbetet för att försäkra att doktorander tar en aktiv roll i lärandeprocessen är upprättandet och uppföljningen av den individuella studieplanen (ISP). I Lunds universitets examensenkät för utbildning på forskarnivå, där doktorandernas erfarenheter av sin utbildning undersöks (se bedömningsgrund 2.1), anger cirka 80 % av de svarande att de i ganska eller mycket hög grad instämmer i påståendet att deras ISP diskuterades fram i samråd med sin handledare.

Vid Naturvetenskapliga fakulteten utses för varje enskild doktorand en institutionsrepresentant, som har till uppgift att i samråd med doktoranden och dennas handledare ge prefekten stöd i att planera, följa upp och utvärdera utbildningen från antagning till examen. På så vis garanteras att doktorandsamtal hålls löpande och att doktoranderna ges verklig möjlighet att påverka sin utbildning i riktning mot uppfyllandet av lärandemålen och inte oreflekterat genomför arbete inom forskningsprojekt. Fakulteten planerar att ta fram ett kompetensutvecklingsprogram för dessa institutionsrepresentanter, parallellt med verktyg, mallar och lat-hundar, för att kvalitetssäkra kompetensen hos denna grupp.

En doktorand vid Lunds universitet ska ha minst två handledare, varav en är huvudhandledare. Huvudhandledare ska ha docentkompetens eller motsvarande erforderlig vetenskaplig eller konstnärlig och pedagogisk kompetens, om inte särskilda skäl föreligger. Handledare ska ha genomgått handledarutbildning eller av fakultetsstyrelsen bedömts ha motsvarande kompetens. Forskarhandledningskurserna vid de högskolepedagogiska enheterna utgår, precis som övriga kurser, ifrån SUHF:s rekommendationer, vilket innebär att doktorandernas

lärande och upplevelse står i centrum. Omfattningen av handledarutbildning går också att följa upp i verktyget Kuben.

Sammanfattande reflektion

Att det studentcentrerade lärandet ska känneteckna all utbildning på samtliga nivåer vid Lunds universitet fastställs i olika strategiska dokument på såväl universitetsgemensam som fakultetsspecifik nivå. Det säkerställs i inrättandeprocessen innan en ny utbildning kan starta och följs upp systematiskt i universitetets kvalitetsarbete, bland annat som en del av de utbildningsutvärderingar som genomförs inom ramen för sexårscykeln. De uppföljningar som görs i form av enkäter och dylikt visar att dessa processer fungerar och att studenterna och doktoranderna upplever att de har en aktiv roll i lärandeprocesserna.

3.3 Lärosätet säkerställer ett nära samband mellan forskning och utbildning i verksamheten

Högskolelagens (1993:1434) tredje paragraf lyder: ”Verksamheten skall bedrivas så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.” Lunds universitet vill gå längre än så, varför ett av de prioriterade områdena i Strategisk plan för Lunds universitet 2017–2026 (STYR 2015/1048) är att ”utbildning och forskning ska sammanflätas i lärandemiljöer där det både undervisas och forskas och där meritering inom utbildning och forskning likställs”. Ett av kriterierna i Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning (ESG) lyder också att en främjande lärandemiljö ska ”uppmuntra vetenskaplig aktivitet hos lärarna för att stärka kopplingen mellan utbildning och forskning”. Detta återfinns även i Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179) genom de kriterier som omnämns där. Men undervisningens forskningsanknytning är mer än att den ämnes- och forskningsmässiga kompetensen är hög och att undervisande lärare bedriver egen forskning.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Vid arbetet med framtagandet av Forskningsstrategi för Lunds universitet 2017–2021 (F 2016/223), vilken kopplar till universitetets strategiska plan, framhölls vikten av att forskning och utbildning är ömsesidigt berikande. Det säkerställs bland annat genom att läraranställningar innehåller såväl en väsentlig forskningsdel som undervisning. Detta för att garantera utbildningens forskningsanknytning, att seniora forskare även undervisar på grundnivå samt att ny forskning inspirerar till utveckling av utbildningen.

Efter utvärdering och uppföljning av universitetets strategiska forskningsområden (SFO) identifierades att excellensforskningens koppling till utbildning kunde förbättras och utvecklas. Dessa resultat uppmärksammas i den nyligen beslutade Strategi för Lunds universitets strategiska forskningsområden 2020–2030 (STYR 2019/718), där sammanflätningen av forskning och utbildning är tydliggjord. Exempelvis ska de strategiska forskningsområdena i nära samverkan med fakulteternas ordinarie verksamhet underlätta initiativ över fakultetsgränserna, föreslå nya utbildningar eller stödja utvecklingen av befintliga utbildningar på olika nivåer samt erbjuda studenter på grundnivå och avancerad nivå praktik tillsammans med forskare. För det senare utnyttjas även Lunds universitets internationella samarbeten inom universitetsnätverken League of European Research Universities (LERU) och Universitas 21

(U21), där exempelvis projektet STREAM sedan 2016 erbjuder studenter att inom LERU-universiteten få möjlighet att under en sammanhängande period vistas tillsammans med forskare vid ett annat lärosäte.²⁶

Utbildningarnas forskningsanknytning följs upp i den nuvarande cykelns utbildningsutvärderingar, men det kan vara en utmaning att få genomslag på detta i det kontinuerliga kvalitetsarbetet, exempelvis i kursvärderingar och kursutvärderingar. Universitetet har, efter diskussioner i utbildningsnämnden och forskarutbildningsnämnden, nyligen påbörjat en revidering av Föreskrifter gällande kursvärdering och kursutvärdering vid Lunds universitet (PE 2010/341), vilka är gemensamma för utbildningen på alla nivåer. Föreskrifterna är under revidering och kompletterande stöddokument tas fram där bland annat frågor om forskningsanknytning kan inkluderas.

I Studentbarometern 2017 (V 2018/2292) ställdes ingen konkret fråga om utbildningens forskningsanknytning, vilket i sig brukar vara svårt för många studenter att bedöma i enkäter, men frågan ställdes indirekt genom en fråga med anknytning till ett forskande arbetssätt. På frågan om studentens kunskapsutveckling, bland annat om uppfattningen av förmågan att göra självständiga och kritiska bedömningar, vetenskapligt tankesätt och problemlösning, svarade 90 % av studenterna att de i hög grad eller mycket hög grad har utvecklat dessa kunskaper.

De högskolepedagogiska enheterna erbjuder inom sina portföljer kurser och seminarier för lärare i exempelvis ämnesdidaktik och metodik för ett forskningsnära arbetssätt i undervisningen. Studenter erbjuds inom många utbildningar kurser i vetenskapsmetodik och statistik samt andra forskningsförberedande kurser inför examensarbetskurser. Biblioteken erbjuder utbildning i informationshantering till studenterna, vilket är ett viktigt hjälpmedel för ett forskningsnära arbetssätt i studierna.

Externa utbildningsutvärderingar

Tidigare nationella utvärderingar med ett relativt gott utfall för Lunds universitet indikerar också utbildningarnas forskningsanknytning. När Högskoleverket/UKÄ under 2011–2013 med hjälp av externa bedömare granskade i vilken utsträckning studenternas faktiska studieresultat motsvarade de förväntade studieresultaten utifrån de nationella examensbeskrivningarna fick 170 av 209 (81 %) utbildningar hög eller mycket hög kvalitet. Även de internationella ackrediteringar som görs vid vissa fakulteter visar på goda resultat avseende forskningsanknytningen.

Egeninitierade större utvärderingar

Education Quality 2011

Utbildningens koppling till forskning var en av aspekterna som granskades i universitetets egeninitierade utvärdering Education Quality 2011 (EQ11),²⁷ vilken genom fakultetsvisa självvärderingar och en internationell panel syftade till att genomlysas all utbildning för att systematiskt uppnå en långsiktig och kontinuerligt hållbar utveckling mot hög kvalitet. I slutrapporten lyftes fakulteternas olika styrkor fram med varsitt framgångsrikt exempel, till exempel ”teaching close to research”. Förslag gavs även på hur ett ”connected university” kunde

²⁶ <https://www.lu.se/studera/internationella-mojligheter/praktik-utomlands/praktik-i-forskargrupper-utomlands>.

²⁷ Judith Sachs (chair), ”Report of the Review Committee – Review of EQ11”, 2011 (LS 2011/258).

utformas med fokus på forskningsanknytning. Utvärderingen resulterade i att universitetet avsatte resurser för utvecklingsprojekt i linje med utvärderingens slutsatser, vilka presenterades och diskuterades vid ett heldagsseminarium 2016.

Research Quality 2020

I den pågående och egeninitierade externa utvärderingen av Lunds universitets forskningskvalitet, Research Quality Evaluation 2020 (RQ20),²⁸ har universitetets forskningsmiljöer (institutioner och strategiska forskningsmiljöer) genom en självvärdering och SWOT-analys fått reflektera över sin forskning. I självvärderingsmallen, under Quality Ecosystem, ställdes frågan: "How are your research strengths reflected in your educational portfolio? Reflect on potential improvements of the linkages." Rapportering av utvärderingen inom de 32 externa utvärderingspanelerna är under slutförande, men tillsammans med de drygt 150 självvärderingarna ges en bred bild av forskningens koppling till utbildningen inom forskningsmiljön och hur den bidragit till såväl nya kurser som utveckling av befintlig utbildning. Utmaningar och utvecklingsområden för en närmare sammanflätning av forskning och utbildning inom vissa miljöer har också identifierats.

Utvärderingspanelerna noterar att det inom samtliga delar av universitetet bedrivs utbildning och forskning i samklang och att det finns många goda exempel på hur anknytningen sker. Exempelvis genom att tillse att utbildningen, i all dess variation, alltid åtföljs av forskningsinsatser, och omvänt, att där enheter har en särskilt framskjuten vetenskaplig verksamhet, har också utbildningen betydande inslag hämtade från forskningsfronten. Dessa båda förhållningssätt kan benämnas forskningsanknuten utbildning och utbildningsanknuten forskning. Rent praktiskt sker det förra genom att etablera forskningsstrategier som, i det första fallet, tar fasta på hela ämnesområden och som bemödar sig om att rekrytering och bemanning sker med inriktning mot att upprätthålla vetenskaplig kompetens inom alla delar av ett område. I det andra fallet ges alla anställda, också de med huvudsakligen forskning inom tjänsten, utrymme att utveckla och erbjuda utbildning. Det finns i båda fallen utmaningar som inte enkelt kan hanteras, men utvärderingspanelerna noterar de strävanden som görs för att finna en balans mellan utbildning och forskning inom ämnen och bland den forskande personalen.

Genom att inkludera en fråga om hur forskningens styrkor reflekteras i utbildningen inom en utvärderingsenhet, ger resultaten från RQ20-panelerna en ovanlig och unik möjlighet för universitetet att identifiera var utvecklingsområden finns vad gäller sambandet mellan forskning och utbildning. Det ger också ett ypperligt tillfälle att sprida goda exempel från de verksamheter där relationen tycks fungera optimalt. Resultaten från RQ20 kommer framför allt att användas för analys och åtgärder inom de utvärderade miljöerna, men även följas upp av universitetsledningen.

²⁸ <https://rq20.blogg.lu.se/>.

Lunds universitet utvecklar för närvarande utbildningen för ett nära samband med aktuell forskning genom att säkerställa den pedagogiska och forskningsbaserade kompetensen hos lärare i frågor om hållbar utveckling. Det har sin grund i en bred forskning inom hållbarhetsområdena på universitetet, men också som ett resultat av UKÄ:s tematiska utvärdering 2017, där det systematiska arbetet med hållbarhet i utbildningarna vid Lunds universitet beskrevs som en process i behov av utveckling. Under 2020 har Lunds universitet utvecklat en nätbaserad kurs, *Universities and Agenda 2030: Teaching, Learning and Acting on the Sustainable Goals*. Kursen avser ge lärare verktyg för och utveckla deras förmåga att koppla hållbarhetsmålen och forskningen kring dessa till utbildningen, för att rusta studenterna med kunskap om hållbarhet. Planen är att kursen ska tillgängliggöras som en MOOC, öppen för alla intresserade.

Utbildning på forskarnivå

För forskarutbildningen är det mer uppenbart med en naturlig sammanflätning mellan doktoranders utbildningsdel och forskningsdel. Inom utbildningsdelen ges ändamålsenliga forskarutbildningskurser och det sker seminarieverksamhet i forskningsmiljöer med deltagande av seniora forskare.

En styrka i arbetet med att säkerställa kopplingen mellan forskning och utbildning som ofta framhålls är att forskarutbildningen genomförs inom konkurrensutsatta forskningsprojekt, inte minst inom starka forskningsområden. Detta lyfts särskilt fram av fakulteterna inom medicin, naturvetenskap och teknik, som erhåller en stor andel externa forskningsmedel, och där doktorandernas betydelse för forskningen avspeglas i bibliometrin. Det är också vanligt att doktorander inom ramen för sin institutionstjänstgöring deltar i undervisningen på grundnivå och avancerad nivå. När doktorander deltar på samma villkor som andra lärare krävs att doktoranderna genomgått högskolepedagogisk utbildning om minst två veckor.

En tydlig trend inom forskarutbildningen har varit utvecklingen av forskarskolor, där det ofta finns en tydligare koppling till forskning i ett bredare perspektiv. Exempel är en omfattande seminarieverksamhet, större möjlighet till deltagande av internationella forskare samt forskarmöten och forskarutbildningskurser över ämnesgränser. Idag finns ungefär 25 forskarskolor²⁹ vid Lunds universitet, lokala och nationella, ämnesspecifika och flervetenskapliga samt fakultetsöverskridande. Forskarskolan Agenda 2030 med 17 doktorander från samtliga fakulteter är det senaste exemplet på en universitetsgemensam satsning på forskningsfrågor, här definierad utifrån de globala målen.³⁰

Obligatorisk forskarutbildningskurs i forskningsetik

Ett konkret exempel på utvecklingsområde inom forskarutbildningen som nyligen åtgärdats är obligatorisk utbildning i forskningsetik för doktorander. Konceptet initierades samtidigt av etikrådet och den universitetsgemensamma forskarutbildningsnämnden, där utbildningen konkretiserades av den senare genom en utredning och rekommendation till rektor. Kurs i forskningsetik har erbjudits sedan tidigare på vissa fakulteter, men varierat i omfattning, utformning och innehåll. Efter ett rektorsbeslut (STYR 2018/1024) är det nu obligatoriskt för alla doktorander vid Lunds universitet, antagna efter den 1 januari 2021, att genomgå två

²⁹ <https://www.lu.se/forskning/utbildning-pa-forskarniva/forskarskolor>.

³⁰ <https://www.sustainability.lu.se/agenda-2030-graduate-school>.

veckors utbildning i forskningsetik. Utbildningen ska säkerställa att samtliga doktorander erhåller färdigheter i att etiskt analysera sin egen och andras forskning, kunskap om forskningsetiska principer och vetenskapliga normer och vad som kan ses som avvikelser från dessa samt vetskap om gällande bestämmelser. Utbildningen är fakultetspecifik men med vissa gemensamma delar. Kurserna har utvecklats i samarbete med lärare och forskare inom respektive disciplin samt kvalitetssäkrats av lärare i forskningsetik från Avdelningen för medicinsk etik vid Medicinska fakulteten.

Sammanfattande reflektion

Lunds universitet arbetar med systematisk uppföljning och utveckling av de förutsättningar som ligger till grund för ett nära samband mellan forskning och utbildning. En god forskningsmiljö och ämneskompetens säkerställs vid inrättande av nya utbildningsprogram. Betydelsen av att utbildning och forskning sammanflätas genom reciprocitet i sammanhållna lärandemiljöer lyfts fram i relevanta styrdokument. Utmärkande för lärare är att de bedriver både forskning och undervisning oavsett vilken utbildningsnivå de undervisar på. Det handlar dock inte bara om att läraren undervisar inom det område som denne forskar, utan även om att som student få möjlighet till ett aktivt lärande och forskande studie- och arbetssätt. På forskarnivån skapas attraktiva lärandemiljöer, där forskarskolan Agenda 2030 med doktorander från samtliga fakulteter är ett exempel på gemensam utveckling av doktorandstudier. Utvärderingen RQ20 av Lunds universitets forskningskvalitet ger ett nytillskott, inte minst i metod, att fortsätta utveckla sambandet mellan forskning och utbildning.

3.4 Lärosätet säkerställer att dess utbildningar utformas och genomförs med tydlig koppling mellan nationella och lokala mål, lärandeaktiviteter och examinationer

I Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179) anges kvalitetskriterierna ”att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och examensmål” och ”att utbildningen sätter studenters/doktoranders lärande i fokus”. Kriterierna ingår i universitetets utbildningsutvärderingar inom ramen för sexårscykeln och i inrättandeprocessen av nya program. Kriterierna konkretiserar Strategisk plan för Lunds universitet 2017–2026 (STYR 2015/1048), vilken anger att ”grundutbildning, forskarutbildning och forskning ska sträva efter högsta kvalitet”.

Sambandet mellan mål, lärandeaktiviteter och examination är central inom lärargärningen och det är i det utbildningsnära arbetet i läroplan på kurs- och programnivå som det konkreta utvecklingsarbetet utförs. Universitetet kan tillhandahålla styrdokument och övergripande rutiner för uppföljning, följa upp fakulteternas arbete samt ge lärarna förutsättningar för en ämnesmässig och pedagogisk kompetens och möjligheter till kompetensutveckling.

I lärarnas arbete finns stöd att få genom de högskolepedagogiska kurser och andra aktiviteter som erbjuds av Avdelningen för högskolepedagogisk utveckling (AHU) och andra pedagogiska enheter. Flera högskolepedagogiska kurser behandlar frågor om hur utbildningar kan utformas och genomföras med kopplingar mellan lärandeaktiviteter, examination och lärandemål. För tillsvidareanställning som lärare vid Lunds universitet krävs bland annat minst fem veckors högskolepedagogisk utbildning, vilket i AHU:s kursutbud motsvaras av kurserna *Lärorollen i högre utbildning* och *Kursansvar i högre utbildning*. Inom den förstnämnda

kursen ingår att med fokus på studenters lärande kunna analysera innehåll, undervisning, lärandeaktiviteter och examinationsformer samt utifrån detta planera ett undervisningsmoment. I *Kursansvar i högre utbildning* utvecklas detta genom att inkludera bland annat kursdesign, lärandemål, feedback, formativ och summativ bedömning och utvärdering. Förutom att ge högskolepedagogiska kurser erbjuder AHU flera andra utbildningsformer och stödverksamheter, exempelvis så kallade kursverkstäder med fokus på exempelvis gruppundervisning och examination.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Arbetet med sambandet mellan lärande- och examensmål, lärandeaktiviteter och examination blir synligt när kursplaner och utbildningsplaner utvecklas. På universitetsgemensam nivå finns styrdokumentet Tillämpningsföreskrifter gällande utbildningsplaner på utbildningsprogram på grundnivå och avancerad nivå vid Lunds universitet och Tillämpningsföreskrifter gällande kursplaner för grundnivå och avancerad nivå vid Lunds universitet (I G221 5146/2006) som stöd i arbetet. De kompletteras av systemstöd i form av moduler för kurs- och utbildningsplaner i Lunds universitets utbildningsdatabas, Lubas. Med utgångspunkt i de universitetsgemensamma styrdokumenterna har fakulteterna ofta tagit fram kompletterande styrdokument anpassade till den egna verksamheten, exempelvis kursplanemallar eller andra anvisningar. Fakulteterna har egna rutiner och processer för att säkerställa att mål, genomförande, och examination hänger ihop på ett tillfredsställande sätt, vilket fastställs i samband med att kursplanerna godkänns av fakulteten i samråd med studentrepresentanter.

I 2017 års kvalitetsdialoger mellan universitetsledningen och fakulteterna var fakulteternas arbete med kursplaner och utbildningsplaner en fokusfråga. Underlagen och diskussionerna pekade på att arbetet fungerade väl och att de brister som uppmärksammades snarare var uttryck för olycksfall i arbetet än att rutiner skulle saknas eller vara bristfälliga. Ett område för framtida utveckling som identifierades var dock rutinerna för och arbetet med kursplaner för forskarutbildningen.

En process som syftar till att säkerställa att program utformas med en tydlig tanke om koppling mellan mål, lärandeaktiviteter och examination är inrättandeprocessen av nya utbildningsprogram. Enligt Handläggningsordning för inrättande och avveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2018/1724) ska fakulteten i sin ansökan redovisa att det finns tillräckliga ”förutsättningar för att de faktiska studieresultaten motsvarar förväntade lärandemål och examensmål, inklusive progression” och en extern bedömargrupp ska bedöma området som tillfredsställande innan programmet får lov att starta.

I kursvärderingar kan viktig information inhämtas om studenternas uppfattning om koppling mellan lärandemål, lärandeaktiviteter och examination. I Föreskrifter gällande kursvärdering och kursutvärdering vid Lunds universitet (PE 2010/341) anges att dessa ska ha fokus på studenternas lärande och den pedagogiska processen i kursen, där lärandemål, lärandeaktiviteter och examinationens utfall ligger till grund för en pedagogisk reflektion.

Exempel på arbete med koppling mellan mål, lärandeaktiviteter och examination:

Naturvetenskapliga fakulteten har utvecklat särskilda måluppfyllelседokument som bilagor till utbildningsplanerna. Måluppfyllelседokumentet innehåller progressionsplaner som beskriver hur utbildningarna med succesiv fördjupning ska uppnå de nationella examensmålen. Härigenom har identifierats ämnesmässiga luckor och överlappningar och ett arbete med att revidera kursplaner har påbörjats och beräknas pågå under ett par år. Måluppfyllelседokumentet kommer att granskas och revideras årligen i fakultetens utbildningsnämnd. En utmaning är att säkerställa att utbildningens och progressionsplanens mål verkligen examineras fullt ut. Genom frågor i kursvärderingar som refererar till lärandemålen i kursen kan detta delvis följas upp. Även stickprov kommer att användas för att säkerställa kopplingen mellan måluppfyllelse och examination.

Lunds tekniska högskola (LTH) har inlett ett arbete med programutvärderingar som baseras på en programportfölj som skrivs av programledningarna och granskas av en bedömargrupp. Programutvärderingen är uppbyggd kring en struktur där samtliga mål bryts ned och konkretiseras i relation till det aktuella ämnesområdet och den framtida yrkesrollen. Olika nivåer för studenternas progression och fördjupning definieras. Som stöd har en modell för progression utvecklats, vilken kan användas för beskrivning av progressionsnivåer. Nyckelkurser inom utbildningen, vilka särskilt bidrar till studenternas progression och fördjupning, identifieras och progressionskartor visar hur de enskilda nyckelkurserna bidrar till utbildningens progression och mål. Belägg presenteras för hur man vet att utbildningen är utformad och genomförs så att studenterna kan nå målen och de facto når målen bland annat genom konstruktiv länkning.

Vid **Medicinska fakulteten** pågår implementering av ett system kallat Quality and Progress System (QPS) i vilket det är möjligt att på kursnivå koppla varje kursmål till ett eller flera mål i examensordningen/utbildningsplanen. Varje kursmål kopplas också till examinationsform, ämnesområde, hållbarhetsmål, etik eller andra kvalitetsmått som kan vara programspecifika. Detta arbete gör det möjligt att säkerställa att samtliga mål i examensordningen täcks upp i de olika kurserna, samt kontrollera om det finns mål som bara tas upp i någon kurs eller om det finns stora överlapp. Sådana insikter ligger ofta till grund för revideringar av kursplaner för att exempelvis stärka upp examensmål som bara examineras på en kurs i programmet. Efterhand som studenterna går igenom programmets kurser är det möjligt att följa deras progression och kontrollera att utbildningen verkligen följer den plan som skapats.

Humanistiska och teologiska fakulteterna genomför sina utbildningsutvärderingar tematiskt och har under 2019 arbetat med temat *Examination och studieresultat*. Kvalitetsdialogerna har fokuserat på samordning mellan högskoleförordningens examensmål och kursernas lärandemål, examination och återkoppling på studenternas prestationer. Projektet *Externa medbedömare i examination* har kompletterat dialogerna som ett stickprov på bedömnings- och examinationsförfarandet med återkoppling från externa medbedömare som deltar i pågående bedömningsverksamhet.

Utbildning på forskarnivå

Inom forskarutbildningens allmänna studieplaner anges examensmål för doktorsexamen respektive licentiatexamen i enlighet med högskoleförordningen. Varje doktorand vid Lunds universitet har en individuell studieplan (ISP). ISP:n är ett planeringsverktyg för den enskilda doktoranden, där dennes mål och individuella lärandeaktiviteter anges, såsom kurser eller konferenser.

På samma sätt som på grundnivå och avancerad nivå följs alla kurser upp genom kursvärdering och kursutvärdering enligt Föreskrifter gällande kursvärdering och kursutvärdering vid Lunds universitet (PE 2010/341).

Lunds universitets examensenkät för utbildning på forskarnivå bidrar till en systematisk uppföljning av de nationella examensmålen för forskarutbildningen. Som en del av enkäten besvarar den nydisputerade frågor om i vilken utsträckning forskarutbildningen i sin helhet har utvecklat vederbörandes förmågor och kunskaper avseende varje enskilt examensmål i högskoleförordningen. Resultaten analyseras hösten 2020 inför en första avrapportering i den gemensamma forskarutbildningsnämnden. Redan nu går det emellertid att identifiera några utvecklingsområden baserat på de enkätsvar som inkommit. Bland annat anger var fjärde svarande att de i ganska eller mycket låg grad utvecklat sin förmåga att presentera och diskutera forskning utanför universitetet. Ungefär lika många svarar på samma sätt vad gäller förmågan att göra forskningsetiska bedömningar. Den senare aspekten har åtgärdats med införandet av en obligatorisk kurs i forskningsetik för samtliga doktorander (se bedömningsgrund 3.3).

Medicinska fakulteten ger sedan 2008 en obligatorisk kurs, *Generiska kunskaper och färdigheter*. Kursen syftar till att examinera de generiska kunskaperna inom forskarutbildningen och genomförs i form av eget arbete med en portfolio genom hela forskarutbildningen. Doktoranden ska reflektera inom ett antal områden som knyter an till examensmålen i högskoleförordningen. Kursmålen uppnås genom de olika aktiviteter som doktoranden deltar i under forskarutbildningen och genom att doktoranden, med hjälp av beskrivande och reflekterande texter, bilagor och annat material, dokumenterar och reflekterar över dessa i en portfolio. Reflektionerna granskas vid halvtidskontroll och examineras inför disputation. Kursen syftar till att doktoranden ska få möjlighet att uppnå och demonstrera uppfyllelse av examensmålen för forskarutbildningen, framför allt de som inte uppnås, eller i allmänhet examineras, genom avhandlingen.

Sammanfattande reflektion

Styrdokument och processer kopplade till utformande av utbildning finns på plats på universitetsgemensam nivå och konkretiseras på fakultetsnivå. Detta säkerställer att förutsättningarna finns på plats innan utbildningen får starta. Genom de krav som ställs på genomgången högskolepedagogisk utbildning för lärare, och att innehållet i kurserna speglar bedömningsgrunden, säkerställs att lärarna har rätt kompetens för uppgiften. Hur detta manifesteras i pågående utbildning utvärderas regelbundet i utbildningsutvärderingar, kursutvärderingar och andra undersökningar. Slutligen följs resultaten av dessa utvärderingar upp i de kvalitetsdialoger som genomförs vid fakulteterna och mellan fakulteterna och universitetsledningen.

3.5 Utifrån kontinuerliga uppföljningar och periodiska granskningar vidtar lärosätet de åtgärder som krävs för att förbättra och utveckla utbildningarna

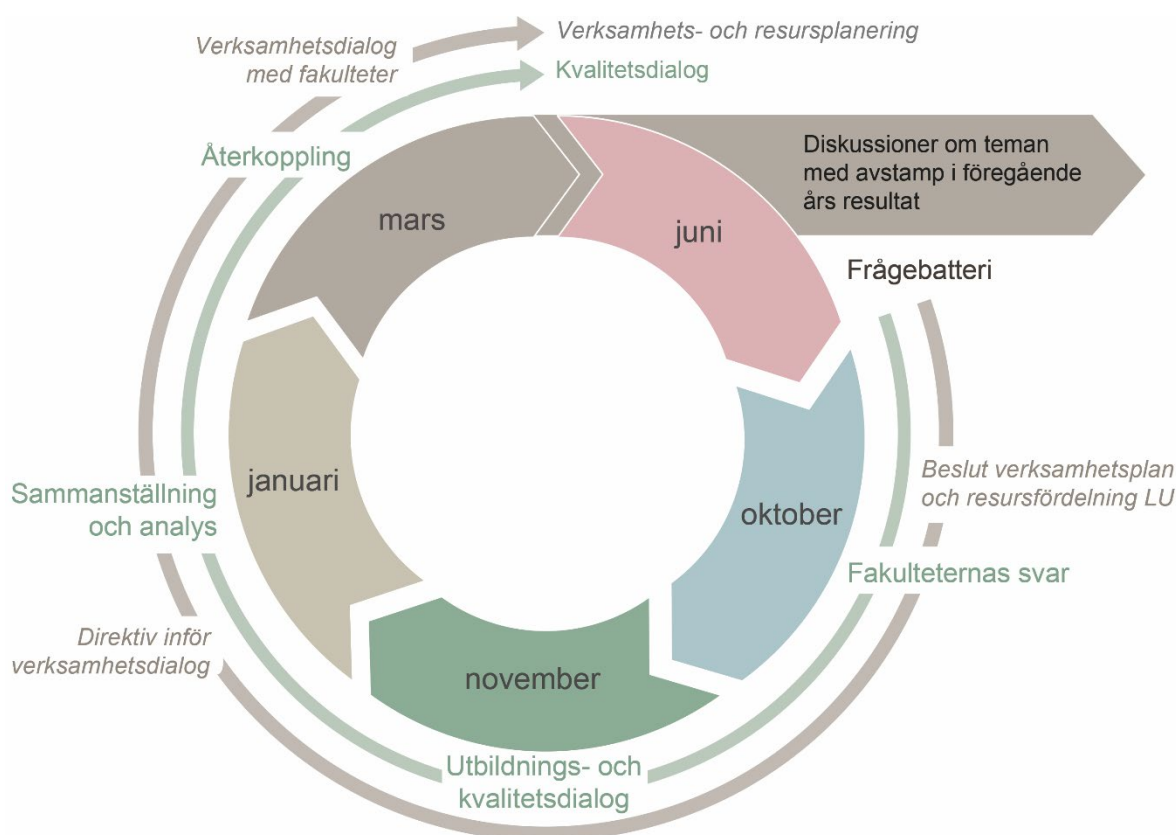
Strategisk plan för Lunds universitet 2017–2026 (STYR 2015/1048) slår fast att utbildningen ska sträva efter högsta kvalitet. För att säkerställa hög kvalitet behöver utbildningarna ständigt utvecklas, varför de regelbundet följs upp och granskas i enlighet med Föreskrifter för

kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179).

Kvalitetsdialoger

Den kontinuerliga uppföljningen av kvalitetsarbetet vid Lunds universitet sker huvudsakligen inom ramen för de årliga kvalitetsdialogerna (figur 5, se bedömningsgrund 1.2 om relationen till verksamhetsplan och resursfördelning), vilka behandlar utbildningen på samtliga tre nivåer. Inför dialogerna förser universitetsledningen fakulteterna och biblioteken med ett frågebatteri. Frågorna, som besvaras skriftligt, behandlar såväl strategiskt utvalda områden som mer allmänna frågor om kvalitetsarbetet vid fakulteterna. Studenter och doktorander har möjlighet att inkomma med en gemensam eller varsin skriftlig inlägga. Ett identifierat utvecklingsområde är att säkerställa doktorandernas medverkan vid dialogerna. Genom att explicit efterfråga doktorandernas medverkan verkar universitetet för att inkludera doktorandperspektivet i uppföljningen av samtliga kvalitetsfrågor.

Utifrån det skriftliga underlaget genomförs dialogerna i november, varefter avdelningen Kvalitet och utvärdering sammanställer resultaten. Sammanställningen presenteras för de universitetsgemensamma nämnderna för utbildning och forskarutbildning och för universitetsstyrelsen i syfte att synliggöra, diskutera och åtgärda frågor som med fördel behandlas universitetsövergripande.

Figur 5 Uppföljning av kvalitetsarbetet och hur det relaterar till verksamhets- och budgetplanering.

En stor del av kvalitetsdialogerna 2018 och 2019 ägnades åt uppföljning av fakulteternas arbete med utbildningsutvärderingar. Fakulteterna tog då fram tidsplaner inom ramen för den sexårscykel för utvärdering som finns beslutad i föreskrifterna för kvalitetssäkring. Vidare redovisade fakulteterna resultaten av de utvärderingar som redan genomförts och vilka åtgärder som vidtagits och planerades baserat på dessa resultat.

För att säkerställa att fakulteterna vidtar åtgärder för att förbättra och utveckla utbildningarna utifrån utvärderingarnas resultat ställer universitetsledningen frågor om detta vid dialogen. Det ger universitetsledningen möjlighet att ställa riktade och konkreta frågor om det kvalitetsarbete som bedrivs vid fakulteterna och att säkerställa att deras arbete bedrivs på ett ändamålsenligt sätt i enlighet med fastslagna föreskrifter. Uppföljningsmodellen används även internt vid universitetets fakulteter. De är utformade på olika sätt och anpassade till fakulteternas tillämpning av Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179).

Utvärdering av pågående utbildning

Inom ramen för den innevarande sexårscykeln (2019–2024) utvärderas all examensgrundande utbildning vid Lunds universitet. Samtliga utvärderingar utgår från föreskrifter och policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling, vilket bland annat innebär att utvärderingarna ska ske genom kollegial granskning med externa sakkunniga utifrån uppställda kvalitetskriterier (se bedömningsgrund 1.1). Eftersom utvärderingarna genomförs på fakultetsnivå är tillvägagångssätten för utvärdering anpassade till de olika fakulteternas förutsättningar. Dessa kan på ett övergripande sätt beskrivas enligt följande:

- Utvärderingar av en fakultets utbildningar, antingen separata eller indelade i större kluster. Detta tillvägagångssätt används huvudsakligen av de juridiska, medicinska och samhällsvetenskapliga fakulteterna.
 - Samhällsvetenskapliga fakulteten genomförde under 2019 pilotutvärderingar av sina utbildningar i statsvetenskap på grundnivå och avancerad nivå och socialt arbete på forskarnivå. I båda fallen granskades utbildningarna kollegialt av tre externa sakkunniga. Fakultetsstyrelsen beslutade därefter om utvecklingsplaner med åtgärder baserat på de inkomna sakkunnigutlåtandena. Exempelvis kan nämnas inrättandet av obligatoriska och årliga forskarutbildningssamtal mellan studierektor och varje enskild doktorand, för att säkerställa att planeringen av forskarutbildningen omfattar alla lärande- och examensmål.
- Utvärderingar av samtliga utbildningar vid en fakultet, där något eller några av kvalitetskriterierna genomlysas på årlig basis, exempelvis tematiskt. Detta tillvägagångssätt används huvudsakligen av Humanistiska och teologiska fakulteterna, Lunds tekniska högskola (LTH) och Naturvetenskapliga fakulteten.
 - Naturvetenskapliga fakulteten har identifierat sex bedömningsområden (styrning och organisation; förutsättningar; utformning, genomförande och resultat; perspektiv i utbildningen; studentperspektiv; arbetsliv och samverkan), vilka granskas var för sig med hjälp av externa sakkunniga inom ramen för sexårscykeln. Under 2019 utvärderades bland annat fakultetens högskolepedagogiska enhet PLUS och aspekten ”måluppfyllelse” av bedömningsområdet

utformning, genomförande och resultat. Den senare granskningen visade att utbildningarnas progressionsplaner inte synliggjorde styrkor och svagheter på ett systematiskt sätt. I fakultetens verksamhetsdialoger 2020 togs detta upp och institutionerna redogjorde för hur man använder progressionsplanerna aktivt som ett verktyg för att identifiera luckor och överlappningar i utbildningarna. Progressionsplanerna ska revideras varje år och ett konkret resultat av det pågående arbetet är att hälften av fakultetens kursplaner reviderats och fastställts på fakultetsnivå under 2019 och 2020.

- Internationell ackreditering av fakultetens utbildningar. Detta tillvägagångssätt används främst av Ekonomihögskolan (EQUIS³¹, AMBA³² och AACSB³³) och Konstnärliga fakulteten (MusiQuE³⁴), men även för forskarutbildningen vid Medicinska fakulteten (Orpheus³⁵).
 - Ekonomihögskolan (EHL) utvärderar sina utbildningar inom ramen för internationella kvalitetsackrediteringar. EHL är sedan 2001 ackrediterade av EFMD Quality Improvement System (EQUIS) och sedan 2019 även av Association of MBA's (AMBA). Ackrediteringen innebär i samtliga fall kollegial granskning av externa sakkunniga. AMBA fokuserar huvudsakligen specifika delar av den avancerade nivån, medan EQUIS innehåller en genomgripande granskning av samtliga nivåer. Som en del av ackrediteringarna har EHL bland annat kontinuerligt utvecklat sammanflätningen mellan forskning och utbildning.

Inför de årliga kvalitetsdialogerna ombeds fakulteterna att fylla i en tabell över genomförda och planerade utbildningsutvärderingar. På så sätt kan universitetsledningen få en samlad bild och försäkra sig om att samtliga examensgrundande utbildningar utvärderas inom sexårscykeln.

Intern uppföljning

Förutom utbildningsutvärderingar med extern kollegial granskning genomförs intern uppföljning av utbildningen vid Lunds universitet. Kursvärderingar och kursutvärderingar är en central komponent i detta avseende. De regleras i Föreskrifter gällande kursvärdering och kursutvärdering vid Lunds universitet (PE 2010/341). I kursvärderingarna har studenter och doktorander möjlighet att uttrycka sina erfarenheter och utifrån dessa identifierar lärare och handledare tillsammans med studenter och doktorander i kursutvärderingen hur utbildningen kan förbättras. I Rättighetslistan – Lunds universitets studenter rättigheter och ansvar (STYR 2017/249) anges att det i schemat för varje kurs ska avsättas tid för genomförande av kursvärdering. Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Lunds universitet (STYR 2018/562) fastslår att samtliga kurser på forskarnivå ska utvärderas enligt bestämmelserna i föreskrif-

³¹ European Quality Improvement System är ett kvalitetssystem för ekonomiutbildningar, där ackreditering sker av EFMD, European Foundation for Management Development, www.efmdglobal.org.

³² Ackreditering genom Association of Master of Business Schools, www.associationofmbas.com.

³³ Internationellt oberoende utvärdering företagsekonomi samt utbildning och forskning i finans, <https://www.aacsb.edu/>.

³⁴ Music Quality Enhancement, extern oberoende ackreditering och utvärderingsorganisation, <http://www.musique-qe.eu/>.

³⁵ Organisation for PhD Education in Biomedicine and Health Sciences in the European System, <https://orpheus-med.org/>.

terna gällande kursvärdering och kursutvärdering. Föreskrifterna för kursvärdering och kursutvärdering är under revidering och beslut om nya formuleringar väntas under hösten 2020. Frågor kring tillgängliggörande och publicering kommer att förtydligas i och med detta. Även stöddokument utarbetas i syfte att ge bra exempel på hur olika delar av kursvärderings- och kursutvärderingsprocessen kan genomföras med gott resultat.

Ett annat exempel på intern uppföljning är internrevisionen, som är en oberoende, objektiv säkrings- och rådgivningsverksamhet med uppgift att förbättra olika delar av universitetets verksamhet (se bedömningsgrund 1.1). Varje år genomför internrevisionen ett antal granskningar, varav ett flertal relaterar till universitetets utbildningar på samtliga nivåer.

Under 2017 granskade internrevisionen hanteringen av lärarnas pedagogiska utbildning (STYR 2017/1470). Bakgrunden var att universitetet i sin riskanalys identifierat risken att lärarna inte har den pedagogiska kompetens som krävs för att uppnå den kvalitet som eftersträvas i utbildningen på samtliga nivåer. I sin granskning undersökte internrevisionen universitetets systematiska arbete med högskolepedagogisk kompetensutveckling och uppföljningen av densamma. På internrevisionens inrådan gav rektor i uppdrag till sektionen Student och utbildning att ta fram ett systemstöd för uppföljning av högskolepedagogisk utbildning. Ett sådant systemstöd finns nu på plats och kommer även att fungera som ett verktyg i diskussionen om hur målsättningen om tio veckors högskolepedagogisk utbildning efterlevs (se bedömningsgrund 2.2).

Den omvärldsbevakning som Lunds universitet årligen genomför är en komponent i den strategiska uppföljningen. Den senaste omvärldsbevakningen publicerades 2020 (STYR 2019/1832) och har universitetsstyrelsen som sin huvudsakliga målgrupp.³⁶ Syftet med omvärldsbevakningen är att uppmärksamma, bedöma och bemöta framtida utmaningar, risker och möjligheter kopplade till universitetets verksamheter. Universitetsstyrelsens riskutskott har ett särskilt uppdrag i arbetet med omvärldsbevakningen.

Riskutskottet hanterar även riskprocessen. Processen syftar till att identifiera och åtgärda risker kopplat till universitetets verksamhet. Riskprocessen är ett komplement som hjälper till att koppla samman kvalitetssäkring med strategiska frågor. I riskdialogen 2020 identifierade sektionen Student och utbildning risken med att kvalitetssäkringsarbetet inte leder till de åtgärder som behövs för att utveckla utbildningen. Som åtgärd kommer fortsatt utveckling av stödet till fakulteterna från de gemensamma nämnderna och avdelningen Kvalitet och utvärdering prioriteras.

UKÄ:s utbildningsutvärderingar

Ett urval av utbildningar utvärderas av UKÄ som en del av det nationella kvalitetssäkrings-systemet. För Lunds universitets del granskades under 2018–2019 ämneslärarutbildningarna i matematik (ifrågasatt kvalitet), musik (hög kvalitet) och svenska (ifrågasatt kvalitet) och 2017–2018 granskades 18 utbildningar på forskarnivå, varav 15 bedömdes hålla hög kvalitet.

Universitetet har fastställda riktlinjer för hur ett beslut om ifrågasatt kvalitet från UKÄ ska hanteras (STYR 2017/1820). I korthet innebär riktlinjerna att berörd fakultet i dialog med

³⁶ https://www.medarbetarwebben.lu.se/sites/medarbetarwebben.lu.se/files/omvarldsbevakning_2020.pdf.

avdelningen Kvalitet och utvärdering upprättar en handlings- och åtgärdsplan och att yttrandet, där universitetet redogör för vidtagna och planerade åtgärder, redovisas för rektor och avdelningschef vid Kvalitet och utvärdering innan det insänds till UKÄ.

Åtgärdsarbete med de ämneslärarytbildningar som fått ifrågasatt kvalitet pågår i skrivande stund och ett yttrande ska vara UKÄ tillhanda i februari 2021. De tre utbildningar på forskarnivå som fått ifrågasatt kvalitet har sedermera avvecklats. De aktuella fakulteterna bedömde att det inte fanns tillräckligt goda förutsättningar att fortsätta bedriva forskarutbildningen inom dessa ämnen. Planer för hur de antagna doktoranderna ska kunna slutföra sina utbildningar togs fram.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Lunds universitet använder sig av flera verktyg för att systematiskt följa upp och säkerställa kvaliteten på utbildningarna på grundnivå och avancerad nivå. Bland de universitetsgemensamma kan följande nämnas:

Studentbarometern är en universitetsövergripande enkätstudie som riktar sig till studenter på grundnivå och avancerad nivå. Studiens syfte är att kartlägga och dokumentera studenters erfarenheter av universitetets utbildningar. Således utgör Studentbarometern ett viktigt kunskapsunderlag i uppföljningen av utbildningens kvalitet. Baserat på brister som lyfts fram i studenternas svar vidtar universitetet åtgärder för att utveckla och förbättra utbildningen. Utifrån resultaten beslutade den gemensamma utbildningsnämnden att fokusera arbetet med åtgärder på studenternas ohälsa och studiemiljö. Åtgärdsarbetet följs upp under hösten 2020 och en ny barometer ska genomföras (STYR 2019/3).

International Student Barometer (ISB) är en enkätundersökning som genomförs vart fjärde år i samarbete med över 200 lärosäten i världen. Målgruppen för studien är de internationella studenterna vid Lunds universitet. Information från ISB används bland annat för att anpassa mottagandet av internationella studenter.

Alumnenkäten fångar upp hur tidigare studenter vid Lunds universitet upplevde sin utbildning. Studien har ett särskilt fokus på hur alumnerna upplever arbetslivets krav i förhållande till deras utbildning. Den senaste alumnundersökningen genomfördes 2016. Fakultets- eller utbildningsspecifika data togs fram för att möjliggöra utbildningsnära analyser.

Nybörjarstudien är en enkätstudie som genomförs vart tredje år. Enkäten fångar förväntningar på studierna bland de som för första gången studerar vid Lunds universitet. Studiens resultat har gett personer som arbetar med exempelvis rekrytering återkoppling om vilken information som de ska förmedla till presumtiva studenter.

Utbildning på forskarnivå

Flera av de verktyg som används på grundnivå och avancerad nivå har sina motsvarigheter i forskarutbildningen. På forskarnivå finns det emellertid också andra former av individuell uppföljning. På såväl aggregerad som individuell nivå kan följande särskilt nämnas:

Individuella studieplaner (ISP) är det viktigaste individuella uppföljningsverktyget i forskarutbildningen. En ISP upprättas för varje doktorand och följs upp med högst ett års mellanrum. ISP som modell för uppföljning och hur den kan användas bättre diskuteras re-

gelbundet i den gemensamma forskarutbildningsnämnden, exempelvis behovet av ett universitetsgemensamt digitalt system. På fakultetsnivå sker ett mer utbildningsnära arbete kring till exempel tydliggörande av lärande- och examensmål i ISP:er.

*Doktorandbarometern*³⁷ är en universitetsövergripande enkätstudie som riktar sig till doktorander. Den senaste barometern genomfördes 2013 och har efterföljts av två fördjupade rapporter. Fortsatt utveckling av handledarutbildningen för forskarutbildningen pågår utifrån resultaten.

Examensenkät för utbildning på forskarnivå sänds per automatik ut till doktoranden efter disputation och innehåller frågor om forskarutbildningens innehåll och utformning. Examensenkäten är ett nytt system och arbetet med att färdigställa en första rapport baserad på enkätsvaren pågår i skrivande stund. Vid uppföljningen av resultaten finns möjlighet att identifiera särskilt angelägna åtgärder för att höja kvaliteten i forskarutbildningen vid universitetet i sin helhet eller vid specifika fakulteter. Svarsfrekvensen är just nu drygt 30 % och att höja den är ett redan identifierat utvecklingsområde.

Utvecklingssamtal hålls med samtliga anställda vid Lunds universitet (se bedömningsgrund 2.1), inklusive doktorander med anställning. I samband med utvecklingssamtalen får prefekten möjlighet att följa upp forskarutbildningen på både individuell och institutionsgemensam nivå och kan utifrån detta vidta åtgärder utifrån identifierade utvecklingsområden.

Under 2016 genomförde internrevisionen en granskning av intern styrning och kontroll inom forskarutbildningen (STYR 2016/921). I universitetets riskvärdering lyftes som en risk att gällande regelverk för forskarutbildningen inte följdes och att doktoranderna hade bristfälliga ISP:er. Sedan internrevisionen gjort en granskning av ISP:er 2011 gjordes årliga uppföljningar och vissa brister kvarstod fem år senare, vilket också visade sig när UKÄ granskade ISP-arbetet vid svenska lärosäten (UKÄ 2015:23). I skrivande stund sammanställs en rapport vid avdelningen Forskningservice om de olika fakulteternas bestämmelser för ISP:er.

Sammanfattande reflektion

Uppföljning av kvalitetsarbetet och dess resultat är en av de tre övergripande processerna i Lunds universitets kvalitetssystem och utgör således en viktig del av kvalitetsarbetet. Uppföljning sker framför allt med hjälp av kvalitetsdialoger, både mellan universitetsledningen och fakulteterna och genom motsvarande processer inom fakulteterna. Det är inom ramen för fakulteternas egna uppföljningsprocesser som merparten av de konkreta åtgärderna kan identifieras och verkställas. Universitetsledningen kan följa upp att åtgärder vidtas, men vilka som bör vidtas och hur de fungerar är frågor som hanteras bäst nära utbildningen.

Lunds universitet har en stark tradition av att genomföra olika typer av undersökningar. Materialet diskuteras i olika sammanhang och används på olika sätt i verksamheten för att förbättra utbildningarna. Traditionen att följa upp resultaten eller utvärdera om olika åtgärder har haft önskad effekt är dock inte lika stark. Universitetet har därför särskilt arbetat med att utveckla kvalitetsdialogerna, tydliggöra ansvaret för kvalitetsfrågor och uppmuntra till interna uppföljningsprocesser.

³⁷ "Forskarutbildningen vid Lunds universitet: Perspektiv från doktorander, doktorsalumner och handledare" (Rapport nr 2013:270, LS 2011/870).

Utvärdering av pågående utbildning i en sexårscykel är en ny process, även om nationella och internationella utvärderingar av utbildningen har förekommit vid Lunds universitet under lång tid. Det finns således erfarenhet av att ta tillvara resultat av utvärderingar och med hjälp av dessa utveckla utbildningen.

Kursvärderingar och kursutvärderingar är ett pågående utvecklingsarbete. Revidering av föreskrifterna pågår liksom framtagande av stöddokument som kan tjäna som inspiration och vara till hjälp i utvecklingen av arbetet med kursvärderingar och kursutvärderingar. Sjukande svarsfrekvens är en utmaning och universitetet kan medverka till att öka motivationen för studenter att delta i kursvärderingar genom att förbättra kommunikationen och återkopplingen. Att ständigt utveckla och förbättra utbildningen förutsätter ett gemensamt arbete från både studenter och lärare.

3.6 Lärosätet säkerställer att granskningsresultat publiceras och att åtgärder som planeras eller genomförs för att förbättra och utveckla utbildningarna kommuniceras på ett ändamålsenligt sätt med relevanta intressenter

Lunds universitet kommunicerar med ett flertal olika grupper. De primära intressenterna för Lunds universitet är studenter och doktorander, medarbetare och externa intressenter. Externa intressenter är till exempel samarbetspartners inom verksamhetsförlagd utbildning och avnämare, samt presumtiva studenter eller intressenter i samhället.

Kommunikation av granskningsresultat och förbättringsåtgärder sker genom flera olika kanaler, exempelvis webbsidor, e-post, protokoll och lärplattformar. För studenter är de viktigaste kommunikationskanalerna fakulteternas webbsidor och lärplattformar. För medarbetare, inklusive doktorander, används primärt medarbetarsidor på webben och e-post. För presumtiva studenter vet vi att universitetets webbsida har stort genomslag. Kommunikationskanaler för externa samarbetspartners är primärt webbsidor, men även olika råd och andra organ där externa representanter finns med.

På universitetets gemensamma webbsidor för kvalitetsarbete publiceras information om inrättade program, resultat från kvalitetsdialoger och olika undersökningar, exempelvis Studentbarometern och alumnundersökningar.³⁸ Sidorna är öppna och tillgängliga för alla intresserade. Från webbsidan länkas också vidare till fakulteternas kvalitetswebbsidor där information om resultat från fakulteternas egna kvalitetsprocesser publiceras, exempelvis resultat från utbildningsutvärderingar, genomförda enkätundersökningar och sammanställningar av kvalitetsdialoger. Genom de universitetsgemensamma och fakultetsspecifika kvalitetswebbsidorna har både interna och externa intressenter tillgång till information på ett öppet och transparent sätt. Som stöd i arbetet med kvalitetswebbsidorna har universitetet i samarbete med fakulteterna tagit fram en Vägledning för fakulteternas webbsidor om kvalitetsarbete (STYR 2019/1804). Ett arbete pågår för att vidareutveckla kommunikationen på universitetets externa webbsidor där målgruppen framför allt är externa intressenter och presumtiva studenter och medarbetare.

En annan viktig kommunikationskanal är den ordinarie ansvars- och organisationsstruktur som finns inom universitetet, med till exempel de universitetsgemensamma nämnderna och motsvarande organ på fakultetsnivå. Genom studeranderepresentation i olika organ medverkar studenter och doktorander aktivt och tar del av information (se bedömningsgrund 5.1).

³⁸ <https://www.medarbetarwebben.lu.se/forska-och-utbilda/stod-till-utbildning/kvalitetsarbete>.

Externa ledamöter är representerade i universitetsstyrelsen och i fakultetsstyrelserna, liksom i olika typer av programråd, branschråd och liknande på fakultets- och institutionsnivå.

Resultat från universitetets kvalitetsdialoger kommuniceras i en sammanställning och analys till de universitetsgemensamma nämnderna och rapporteras därefter till universitetsstyrelsen. Sammanställningen sprids även via e-post till kvalitetssamordnare, studeranderepresentanter och andra intressenter. I de fall resultatet från kvalitetsdialogerna leder till en åtgärd, som i sin tur resulterar i ett universitetsgemensamt resurssatt projekt, kommuniceras detta också i den ordinarie ansvars- och organisationsstrukturen.

I dialogerna 2019 och 2020 har kommunikation av kvalitetsarbetet varit ett diskussionsområde. Under dialogen 2019 diskuterades hur universitetet kan kommunicera och informera kring kvalitetsarbetet på ett öppet och transparent sätt så att även personer utanför lärosätet kan ta del av det arbetet. Universitetets gemensamma och fakulteternas egna webbsidor är här viktiga kommunikationskanaler.

Inför kvalitetsdialogerna 2020 ombads fakulteterna att skriftligen besvara frågan om hur de kommunicerar resultaten från sina utbildningsutvärderingar. Fakulteternas svar diskuteras under dialogerna i november, varefter resultaten sammanställs och analyseras. Därefter ska analysen presenteras tillsammans med förslag på eventuella åtgärder för olika grupperingar vid universitetet. En skriftlig återkoppling ges också till fakulteterna.

På en utbildningsnära nivå kommuniceras resultat från kursvärderingar eller andra undersökningar till studenter och doktorander via lärplattformar och webbsidor. Enligt Föreskrifter gällande kursvärdering och kursutvärdering vid Lunds universitet (PE 2010/341) ska kursvärderingarna sammanställas och studenterna ska informeras om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Kursutvärderingen med eventuella beslut om åtgärder ska så snart som möjligt återkopplas till studenter och lärare i aktuell kurs samt presenteras vid kursstart för efterföljande kursgrupp. För närvarande tas nya föreskrifter fram som ytterligare ska tydliggöra bland annat tillgängliggörande och kommunikation av resultat från kursutvärderingar. Detta går i linje med det som framkom i UKÄ:s Tillsyn av regeltillämpningen på Lunds universitet (UKÄ 2019:21). Det finns även anledning för universitetet att reflektera över hur förutsättningar och incitament kan skapas för att fler studenter ska se värdet av att fylla i kursvärderingar, eftersom svarsfrekvensen ofta är låg.

En viktig aspekt är att kommunikation sker på både svenska och engelska, eftersom universitetet har många internationella medarbetare och studenter (se bedömningsgrunderna 1.4 och 5.1). Webbsidor som på engelska beskriver kvalitetsarbetet och dess resultat finns på plats på den universitetsgemensamma webbsidan och är under framtagande på fakulteterna.

Sammanfattande reflektion

Lunds universitets kvalitetsarbete genererar en mängd resultat på flera nivåer inom organisationen, vilka publiceras på olika sätt (genom exempelvis webbsidor, rapporter och underlag till möten). En utmaning är att säkerställa att relevant information når rätt målgrupp. Det nätverk med kommunikatörer och kvalitetssamordnare eller motsvarande från fakulteter och

universitetsgemensam nivå som etablerades under arbetet med kommunikationsprojektet rörande kvalitetsarbetet bidrar med att identifiera relevanta intressenter och ändamålsenliga tillvägagångssätt.

Ett utvecklingsarbete pågår med att underlätta och förtydliga hur spridningen av information om resultaten av kursvärderingar ska gå till. Inte minst studenterna påtalar att det finns brister i hur detta hanteras över hela universitetet och därför behöver arbetet följas upp. Universitetet kommer under hösten 2020 att slutföra arbetet med att ta fram nya föreskrifter för kursvärdering och kursutvärdering, där kommunikation och publicering av resultat kommer att ingå som en viktig del.

Bedömningsområde: Jämställdhet

Lärosätet säkerställer genom sitt systematiska kvalitetsarbete att jämställdhet beaktas i utbildningarnas innehåll, utformning och genomförande. Jämställdhet innebär att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Det handlar om såväl jämn könsfördelning som att uppmärksamma attityder, normer, värderingar och ideal som påverkar villkoren för kvinnor och män.³⁹

Lärosätet beaktar jämställdhet systematiskt som en del av lärosätets kvalitetssystem och kvalitetsarbete. Med hjälp av information som tas fram inom kvalitetssystemet identifierar lärosätet förbättrings- och utvecklingsbehov. Lärosätet vidtar åtgärder och utvecklar systematiskt utbildningarna utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Lärosätet har systematiska processer och rutiner för att säkerställa att åtgärder som planeras eller genomförs på ett ändamålsenligt sätt kommuniceras till relevanta intressenter, såväl interna som externa.

Bedömningsområdet Jämställdhet innehåller följande bedömningsgrund:

4.1 Lärosätet säkerställer, genom rutiner och processer, ett systematiskt arbete med att beakta jämställdhet i utbildningarnas innehåll, utformning och genomförande.

Vägledning till lärosätet:

Visa hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete uppfyller bedömningsgrunden inom området, bland annat genom att beskriva rutiner och processer som bidrar till detta. Beskrivningen ska visa hur lärosätet systematiskt arbetar med att beakta jämställdhet i sina utbildningar. Beskrivningen ska även innehålla exempel på mål och strategier som har ställts upp i förhållande till bedömningsområdet och bedömningsgrunden. Av beskrivningen ska det framgå hur lärosätet följer upp dessa mål, hur det avgörs om målen har uppnåtts och vad lärosätet vidtar för åtgärder om målen inte har uppnåtts. Visa även hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete identifierar utvecklingsområden.

Om det finns en skillnad i hur kvalitetsarbetet vid olika delar av lärosätet eller vid olika typer av utbildningar utförs ska dessa skillnader beskrivas. Vid behov, hänvisa till de policyer, rutiner och processer som beskrivs i samband med bedömningsområdet ”styrning och organisation”.

Lyft vid behov ytterligare aspekter som är viktiga för lärosätets systematiska kvalitetsarbete inom bedömningsområdet.

Ge belägg för att kvalitetsarbetet är välfungerande och effektivt, och att det systematiskt säkerställer jämställdhet i utbildningarna, utifrån information som genereras inom kvalitetssystemet.

Lärosätets redogörelse:

4.1 Lärosätet säkerställer, genom rutiner och processer, ett systematiskt arbete med att beakta jämställdhet i utbildningarnas innehåll, utformning och genomförande

Enligt Strategisk plan för Lunds universitet 2017–2026 (STYR 2015/1048) ska jämställdhet och mångfald vara grundläggande principer vid universitetet, och verksamheten ska utmärkas

³⁹ Se Jämställdhetsmyndighetens hemsida, www.jamstalldhetsmyndigheten.se.

av god arbetsmiljö, jämställdhet och förmåga att säkra likabehandling för både studenter och medarbetare. Universitetet inkluderar jämställdhetsaspekter i relevanta styrdokument. Utöver detta arbetar universitetets olika verksamheter löpande med både större och mindre insatser för att främja jämställdhet. Stimulansmedel fördelas till verksamheterna för att på olika sätt hållbart utveckla arbetet och främja jämställdhet, likabehandling och mångfald.

Universitetets fakulteter bedriver ett verksamhetsnära arbete i syfte att främja jämställdhet, likabehandling och mångfald. Fakulteterna och de flesta institutioner har organ som arbetar med jämställdhet och likabehandling, där flera har egna handlingsplaner. Lunds universitets policy för jämställdhet, likabehandling och mångfald (PE 2011/177) anger formerna för mål och systematik samt insatsområden. Ansvarsfördelningen följer universitetets decentraliserade besluts- och ansvarsmodell. Uppföljning av arbetet baserat på policyn sker årligen i form av likavillkorsbokslut (tidigare jämställdhetsbokslut) utifrån fakulteternas rapportering. Utöver denna process har alla anställda och studenter ett ansvar att bidra till att de mål som eftersträvas avseende jämställdhet, likabehandling och mångfald uppnås.

Rådet för jämställdhet och likabehandling⁴⁰ (STYR 2019/95) har funnits sedan 2009 och har bland annat i uppdrag att driva det övergripande arbetet med att motverka diskriminering, främja uppföljning och analys av jämställdhetsarbetet samt bereda nödvändiga styrdokument. Exempel på jämställdhetssatsningar är att universitetsstyrelsen sedan 2008 årligen avsätter resurser för anställning av gästprofessorer av underrepresenterat kön. Ett av delmålen efter beslut i universitetsstyrelsen var att under perioden 2016–2020 skulle minst 40 % av de professorer som anställs vid Lunds universitet vara kvinnor. Detta mål reviderades till 46 % efter att regleringsbrevet för 2017 angav att rekryteringsmålet under perioden 2017–2019 innefattade att minst 46 % av nyrekryterade professorer skulle vara kvinnor. Detta mål har Lunds universitet infriat under perioden.

Universitetet avsätter också medel för särskilda satsningar på lika villkor, jämställdhet och förebyggande arbete mot diskriminering. Varje år erbjuds fakulteter, medarbetare och studenter att ansöka om projektmedel med syftet att främja och stimulera ett långsiktigt och hållbart aktivt arbete för lika villkor och jämställdhet. Särskilt välkommet är samarbetsprojekt över verksamhetsgränser, till exempel mellan institutioner och mellan fakulteter, men även med studentorganisationer eller andra nätverk inom Lunds universitet. Rådet för jämställdhet och likabehandling bereder ansökningar utifrån bedömningskriterier inför rektorsbeslut. Universitetsstyrelsen avsätter varje år även medel för en utbildning där heltidsengagerade studenter med ledningsuppdrag ges verktyg för att förebygga, hantera och agera mot diskriminering och sexuella trakasserier inom studentlivet.

Rektor har beslutat om en uppföljning av arbetet med jämställdhet och likabehandling genom projektet *Universitetsgemensam satsning för jämställdhet och likabehandling*⁴¹ (STYR 2019/1607) under perioden 1 november 2019–28 februari 2021, som för utbildningen främst gäller breddat deltagande. Projektet ska utvärdera de riktade satsningar och projekt som genomförts vid universitetet och presentera konkreta förslag på fortsatt utveckling och arbetssätt på universitetsgemensam nivå. Även för Rådet för jämställdhet och likabehandling görs en översyn med syfte att utveckla rådet så att jämställdhet och lika villkor hanteras enligt en gemensam struktur inom universitetet. En preliminär rapportering gjordes för rektors ledningsgrupp i oktober 2020.

⁴⁰ <https://www.medarbetarwebben.lu.se/organisation-och-styrning/vision-mal-och-strategier/jamstallldhet-och-lika-villkor>.

⁴¹ <https://www.medarbetarwebben.lu.se/organisation-och-styrning/vision-mal-och-strategier/jamstallldhet-och-lika-villkor/forebyggande-arbete-mot-diskriminering>.

Att jämställdhets- och likabehandlingsperspektiv integreras i utbildningen är ett av de elva kriterierna i Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2017/179). Kriteriet ingår därmed vid inrättande av nya program enligt Handläggningsordning för inrättande och avveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2018/1724) samt vid utvärdering av pågående utbildning.

Inrättande av utbildning

Vid inrättande av utbildning på grundnivå och avancerad nivå ska, enligt handläggningsordningen, fakulteten i sin ansökan beskriva på vilket sätt jämställdhets- och likabehandlingsperspektiv integreras i utbildningen. Det kan exempelvis handla om att skriftliga tentamina bedöms anonymt eller att indelning för gruppvisa aktiviteter sker slumpvis för att främja gruppdynamik och träna samarbete. Det kan även handla om jämställdhet med avseende på lärandemål i kursplaner och tillhörande kurslitteratur samt om kombinationen av män och kvinnor bland den undervisande personalen. I förekommande fall kan det gälla strategin för marknadsföring av utbildningen för rekrytering av underrepresenterat kön. Fakultetens redogörelse ska sedan bedömas av externa sakkunniga, vilka kan ge värdefull återkoppling till hur utbildningen planerar att integrera jämställdhets- och likabehandlingsperspektiv i utbildningen. Ett stort antal av universitetets utbildningar är inrättade före det att jämställdhet och lika villkor uppmärksammades tydligare. Universitetet såg detta som ett viktigt utvecklingsområde, varför en utförlig redogörelse för jämställdhets- och likabehandlingsperspektiven nu ingår som en del av inrättandeprocessen.

Utvärdering av pågående utbildning och uppföljning

Varje år lämnar fakulteterna in sina likavillkorsbokslut till Rådet för jämställdhet och likabehandling. Boksluten ska innehålla redovisningar av olika initiativ och insatser som gjorts på institutionerna och beskriva hur man har arbetat systematiskt och förebyggande mot diskriminering och för lika villkor och jämställdhet. Det är dock en utmaning att få en samlad bild av vilka risker som identifieras, hur de identifieras, vilka åtgärder som initieras och hur de åtgärderna följs upp. Ett utvecklingsområde som rådet identifierat är att hitta en gemensam modell för dokumentation som fakulteterna tycker är användbar, exempelvis uttrycka risker, mål eller fokusområden samt kommunicera hur dessa relaterar till aktiviteter och hur de följs upp.

Jämställdhets- och likabehandlingsperspektiven finns också med som ett kriterium vid utvärdering av pågående utbildningar. Utbildningar på samtliga nivåer har utvärderats inom innevarande cykel, där jämställdhetsperspektivet ingått i bedömning och utlåtande. Ett exempel är Naturvetenskapliga fakultetens pågående tematiska utvärdering *Perspektiv i utbildningen: Lika villkor och hållbar utveckling*, som utgör det huvudsakliga bedömningsområdet i 2020 års verksamhetsdialoger. Ett annat exempel är Juridiska fakultetens enkätundersökning som berörde studenternas synpunkter på omfattningen av kritiska perspektiv i juristutbildningen, med avseende på likabehandling och diskriminering. Även en undersökning om genusperspektivets förekomst i juristprogrammet har genomförts, samt en utvärdering av kursplaner avseende kritiska och reflekterande perspektiv, skriftlig och muntlig färdighetsträning samt progression.⁴² På Konstnärliga fakulteten pågår ett projekt, vars syfte är att undersöka

⁴² <https://www.jur.lu.se/#!jamstalldhetmangfaldlikabehandlingochbreddadrekrytering>.

och analysera arbets- och studiemiljön utifrån ett jämlikhetsperspektiv, baserat på vilket fakulteten ska strukturera det framtida likabehandlingsarbetet. Projektet utgår ifrån problemformuleringar hämtade från verkliga situationer genom intervjuer med studenter och medarbetare och ska rapporteras i slutet av 2020.

Högskolepedagogiska kurser

Möjligheten för lärare att fortbilda sig inom området har stor betydelse för genomslaget som lika villkor och jämställdhet får i utbildningen. Flera högskolepedagogiska kurser behandlar jämställdhets- och likabehandlingsaspekter. Ett exempel är Avdelningen för högskolepedagogisk utvecklings (AHU) kurser *Lärarrollen i högre utbildning*, *Kursansvar i högre utbildning* och forskarhandledningskurser. Lunds tekniska högskolas (LTH) högskolepedagogiska kurser har inslag av genusfrågor och LTH har också satsat på att utbilda alla övningsassistenter i inkluderande undervisning. Exempel på mer specifika kurser vilka är öppna för alla lärare och annan undervisande personal är:

- *Genus och mångfald i utbildningen* (2 veckor), samarbete mellan AHU och Genusvetenskapliga institutionen.
- *Högskolepedagogik i teori och praktik* (3 veckor), innehåller en dags workshop om genus och likabehandling med utgångspunkt i Diskrimineringslagen (PLUS).
- *Education for Scientific Literacy – Sustainability, Equality and Ethics*, en ny kurs som genomförs av Naturvetenskapliga fakulteten.
- *Likabehandling i undervisningen*, under utveckling av sektionen HR och avdelningen Kvalitet och utvärdering, som planeras hållas med början senare i höst (HR ger kontinuerligt olika utbildningar genom workshoppar om diskriminering och trakasserier).

Som en del av Plan för jämställdhetsintegrering vid Lunds universitet, 2017–2019 (STYR 2016/466) genomfördes ett arbete för att integrera jämställdhets- och mångfaldsperspektiv i all högskolepedagogisk utbildning vid universitetet. Projektet koordinerades av AHU och tog sin utgångspunkt i Sveriges universitets- och högskoleförbunds (SUHF) revidering av sina rekommendationer för högskolepedagogisk utbildning. Projektet resulterade i att de kurser som ges vid Lunds universitets högskolepedagogiska enheter reviderades och att undervisande personal vid enheterna genomgick fortbildning, bland annat genom att gå den tidigare nämnda kursen *Genus och mångfald i undervisningen*.

Rekrytering och studentpopulation

Mönstret vad gäller snedrekrytering utifrån ett jämställdhetsperspektiv följer övriga lärosäten i Sverige. Det finns en medvetenhet om underrepresentation mot ettdera hållet, men inte alltid en tydlig strategi för hur rekrytering av studenter kan ske. Dock är rekryteringen inte en fråga som en högskola ensamt äger, och det finns många exempel på samarbeten med aktörer utanför universitetet. Det finns även exempel på hur fakulteter arbetar med att bryta snedrekryteringen, exempelvis LTH:s årliga *Her Tech Future*, där kvinnliga studenter engagerar sig för att inspirera kvinnliga gymnasieelever till att läsa tekniska utbildningar, vilket resulterat i att antalet kvinnliga studenter som väljer att studera på LTH blivit allt fler de senaste åren. Många gånger speglar sammansättningen i studentpopulationen fördelningen mellan manliga

och kvinnliga lärare, varför satsningar som nämnts ovan även kan vara en långsiktig strategi för att öka antalet lärare av underrepresenterat kön för en jämnare könsfördelning.

Forskarutbildning

Kvalitetssystemet är gemensamt för de tre utbildningsnivåerna och därmed gäller även kriterierna i kvalitetssäkringspolicyn för forskarnivån, där jämställdhetsperspektivet finns med i utbildningsutvärderingar. Forskarutbildningen vid Juridiska fakulteten är en av de utbildningar som i sin helhet hunnit utvärderas inom innevarande sexårscykel, genom självvärdering och extern bedömning, där jämställdhet och mångfald i utbildningen finns med som ett utvärderingsområde. Dessförinnan följdes jämställdhet mestadels upp i olika doktorandbarometrar och särskilda utredningar som stöttades genom de medel som universitetet utlyst. Under 2020 utvärderades perspektivet jämställdhet och lika villkor som en del av Naturvetenskapliga fakultetens utvärderingscykel. Utvärderingen gällde samtliga utbildningsnivåer och baserades på institutionernas självvärderingar med återkoppling från en extern granskare. Bland institutionernas egna förbättringsförslag kan nämnas tydligare information om lika villkor i introduktionssamtalen med doktoranderna och inför arbetet med att ta fram en individuell studieplan.

Internationellt samarbete

Inom det europeiska nätverket League of European Research Universities (LERU) har Lunds universitet, med sitt arbete och sina erfarenheter inom jämställdhet och lika villkor, nyligen medverkat i framtagandet av rapporten ”Equality, Diversity and Inclusion at Universities: The Power of a Systemic Approach”.⁴³ Rapporten behandlar problemet att forskningsintensiva universitet ännu inte utvecklat helt inkluderande processer och kulturer som ger lika möjligheter för personal och studenter från olika bakgrunder. Rapporten behandlar bland annat de många fördelar som det kan innebära att ett universitet förbättrar såväl jämställdhet som mångfald och inkludering, och rapporten ger rekommendationer och förslag på arbetssätt för att nå dessa mål. Rapporten innehåller exempel från forsknings- och utvecklingsprojekt vid Lunds universitet.

Tellus

Tellus är ett treårigt forskningsbaserat projekt som syftar till att stärka det förebyggande arbetet mot sexuella trakasserier vid Lunds universitet.⁴⁴ Projektet, som leds av en tvärvetenskaplig projektgrupp, initierades av rektor i syfte att bidra till en trygg studie- och arbetsmiljö för alla som är verksamma vid universitetet, både personal och studenter. Intervjuer och fokusgruppsdiskussioner låg till grund för en student-, doktorand- och medarbetarenkät som genomfördes hösten 2019. Resultaten från enkät och intervjuer har sammanställts i en rapport och har kommunicerats brett, både inom och utanför universitetet. De ligger nu till grund för åtgärdsförslag, som i nästa steg ska implementeras och följas upp. Bland annat har en professionell stödfunktion inrättats, som ett processinriktat stödteam, vilket inbegriper både ett

⁴³ ”Equality, Diversity and Inclusion at Universities: The Power of a Systemic Approach”, LERU 2019, <https://www.leru.org/publications/equality-diversity-and-inclusion-at-universities>.

⁴⁴ <https://tellus.blogg.lu.se/>.

förebyggande arbete mot sexuella trakasserier och kränkande särbehandling, hantering av uppkomna ärenden samt uppföljning och utvärdering.

Sammanfattande reflektion

Lunds universitet prioriterar och arbetar sedan länge med lika villkor, jämställdhet och mångfald, och olika verksamheter arbetar löpande med både större och mindre insatser för att främja jämställdhet. Arbetet rapporteras årligen till rektor och Rådet för jämställdhet och likabehandling. Olika styr- och visionsdokument på såväl gemensam som lokal nivå vägleder i arbetet. Lunds universitet utnyttjar även forskning i utvecklingsarbetet och bidrar internationellt genom sina nätverk. Stimulansmedel fördelas för att på olika sätt utveckla perspektiven hållbart och långsiktigt. Rekrytering av kvinnliga tillsvidareanställda professorer och gästprofessorer av underrepresenterat kön går åt rätt håll och är viktiga för jämställdheten inom utbildningen på alla nivåer.

Tack vare att jämställdhetsperspektivet finns med bland Lunds universitets kvalitetskriterier ingår det i det systematiska kvalitetssäkringsarbetet. Det finns en medvetenhet om jämställdhetsperspektivet på universitetets utbildningar men det finns också utmaningar att hantera. En utmaning är att tydligare synliggöra resultatet av jämställdhetsarbetet i utbildningarna, inte enbart vid inrättande och extern utvärdering av utbildningar, utan även i det fortlöpande kvalitetsarbetet vid exempelvis kursvärdering och kursutvärdering där så är ändamålsenligt, eller som separata utvärderingar som exemplifierats ovan. Det finns exempel på utbildningar som bättre beaktar jämställdhetsperspektivet i sitt innehåll och sådana initiativ behöver fångas upp, spridas och förstärkas.

Bedömningsområde: Student- och doktorandperspektiv

Lärosätet säkerställer genom sitt systematiska kvalitetsarbete att studenter och doktorander har goda förutsättningar att utöva inflytande över utbildningen och sin studiesituation. Lärosätet engagerar och motiverar studenter och doktorander att ta en aktiv del i arbetet med att utveckla utbildningarna. Student- och doktorandperspektivet beaktas systematiskt som en del av lärosätets kvalitetssystem och kvalitetsarbete. Med hjälp av information som tas fram inom kvalitetssystemet identifierar lärosätet behov av förbättring och utveckling av studenters och doktoranders förutsättningar att utöva inflytande över utbildningarna och sin studiesituation. Lärosätet vidtar åtgärder och utvecklar kontinuerligt student- och doktorandperspektivet. Lärosätet har systematiska processer och rutiner för att säkerställa att åtgärder som planeras eller genomförs på ett ändamålsenligt sätt kommuniceras till relevanta intressenter, såväl interna som externa.

Bedömningsområdet Student- och doktorandperspektiv innehåller följande bedömningsgrund:

5.1 Lärosätet säkerställer, genom rutiner och processer, ett systematiskt arbete med att verka för studenters och doktoranders möjligheter och förutsättningar att utöva inflytande över utbildningen och sin studiesituation.

Vägledning till lärosätet:

Visa hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete uppfyller bedömningsgrunden inom området, bland annat genom att beskriva rutiner och processer som bidrar till detta. Beskrivningen ska visa hur lärosätet systematiskt arbetar med att beakta student- och doktorandperspektivet och säkerställa goda förutsättningar att utöva student- och doktorandinflytande i utbildningarna. Beskrivningen ska även innehålla exempel på mål och strategier som har ställts upp i förhållande till bedömningsområdet och bedömningsgrunden. Av beskrivningen ska det framgå hur lärosätet följer upp dessa mål, hur det avgörs om målen har uppnåtts och vad lärosätet vidtar för åtgärder om målen inte har uppnåtts. Visa även hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete identifierar utvecklingsområden.

Om det finns en skillnad i hur kvalitetsarbetet utförs, vid olika delar av lärosätet eller vid olika typer av utbildningar, ska dessa skillnader beskrivas. Vid behov, hänvisa till de policyer, rutiner och processer som beskrivs i samband med bedömningsområdet ”styrning och organisation”.

Lyft vid behov ytterligare aspekter som är viktiga för lärosätets systematiska kvalitetsarbete inom bedömningsområdet.

Ge belägg för att kvalitetsarbetet är välfungerande och effektivt, och att det systematiskt säkerställer ett väl utvecklat student- och doktorandperspektiv, utifrån information som genereras inom kvalitetssystemet.

Lärosätets redogörelse:

5.1 Lärosätet säkerställer, genom rutiner och processer, ett systematiskt arbete med att verka för studenters och doktoranders möjligheter och förutsättningar att utöva inflytande över utbildningen och sin studiesituation

Ett reellt studentinflytande på alla nivåer är en förutsättning för kvalitetsutveckling och kvalitetssäkring av utbildning. Det organiserade studentinflytandet är centralt för Lunds universitet då studenter och doktorander genom den lagstadgade rätten till representation i beredande och beslutande organ deltar i universitetets utvecklingsarbete. I Strategisk plan för Lunds universitet 2017–2026 (STYR 2015/1048) fastslås att ”Lunds universitet ska säkerställa ett välfungerande studentinflytande på alla nivåer”. Vid universitetet utövas studentinflytandet via fakultetskårer, en doktorandkår och ett samarbetsorgan för dessa (Lunds universitets studentkårer, LUS). För att underlätta studenternas och doktorandernas möjlighet att utöva inflytande över utbildningen och sin studiesituation finns all reglering samlad i Policy och föreskrifter för studentinflytande vid Lunds universitet (LS 2011/762).

För att säkerställa studentinflytande är det i föreskrifterna bland annat reglerat att en förtroendevald student ska ges möjlighet att genomgå likvärdiga obligatoriska kursmoment som vederbörande har missat på grund av sammanträden med organ där studentinflytande ska vara säkrat. Det är också föreskrivet att universitetet ska ansvara för ett regelbundet samrådsförfarande mellan ledningen på olika nivåer och studeranderepresentanter. För doktorander som har studentfackliga uppdrag utgår förlängning av tjänst i enlighet med Riktlinjer för förlängning av anställning som doktorand pga. förtroendeuppdrag inom studentorganisationer och studentrepresentation vid Lunds universitet (STYR 2017/1715).

Student- och doktorandinflytande i kvalitetsarbetet

Ett av kriterierna i Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179) är ”att studenterna och doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen”. Inom ramen för fakulteternas utbildningsutvärderingar följs därmed student- och doktorandinflytande upp systematiskt, för att långsiktigt säkerställa ett inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen. I de årliga kvalitetsdialogerna mellan universitets- och fakultetsledningarna följs resultaten av fakulteternas utbildningsutvärderingar upp. I dialogerna medverkar studenter och doktorander och de har möjlighet att lyfta frågor både vid mötet och genom att skriva en student- och doktorandinlaga.

Studenternas och doktorandernas representation på kvalitetsdialogerna är lika självklar som viktig och det är uppenbart att de tillför perspektiv på utbildningen som skulle gå förlorad utan dem. Begränsat inflytande för internationella studenter och doktorander på grund av språket är en fråga som har lyfts av studenter och doktorander vid dialogerna. Kraven på universitetet att ha svenska som myndighetsspråk begränsar dessa studenters och doktoranders möjlighet till inflytande. Detta gäller särskilt utbildning på avancerad nivå och forskarnivå, där miljöerna i många fall består av en majoritet av internationella studenter och doktorander. För att dessa grupper ska kunna vara delaktiga och få ett reellt inflytande krävs parallellspråkighet, alltså att svenska och engelska används sida vid sida. Parallellspråkighet är ett av de övergripande målen i Lunds universitets språkpolicy (LS 2011/260). Samtidigt före-

skriver språklagen att myndighetsspråket i Sverige är svenska och att tillgången till information på det gemensamma språket svenska är en demokratifråga. Språklagen innebär också att protokoll, beslut, föreskrifter, fastställda verksamhetsberättelser och liknande dokument som universitetet förvaltningsrättsligt är skyldigt att upprätta, ska upprättas på svenska. Fullständig parallellspråkighet är en utmaning, men inte desto mindre ett område som universitetet behöver utveckla. Sammanträden kan helt eller delvis hållas på engelska om en eller flera mötesdeltagare inte behärskar svenska. Det finns exempel på miljöer där man med goda resultat har hittat kreativa lösningar för att kombinera svenska och engelska i syfte att balansera kraven och önskemålen.

Som en del av Handlingsplan för internationalisering vid Lunds universitet 2019–2021 (SAMV 2018/444) har ett projekt kring studentinflytande för icke-svenskspråkiga studenter genomförts (STYR 2020/272), med förslag på hur inflytandet kan förbättras (se bedömningsgrund 1.4). Mot bakgrund av denna diskussion översätts numera alltid kvalitetsdialogernas frågebatteri till engelska.

Handläggningsordning för inrättande och avveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2018/1724) fastslår att ”studenternas inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen” ska redogöras för och bedömas som tillfredsställande av en extern bedömargrupp innan en ny utbildning får starta. Studenternas inflytande genom hela processen från planering till genomförande och uppföljning är central för att utbildningen ska kunna utformas, genomföras och förbättras på ett ändamålsenligt sätt.

Ombud

Studenterna och doktoranderna representeras, förutom av kårerna, även av några olika ombud vid Lunds universitet. För studenter på grundnivå och avancerad nivå finns inom LUS en funktion som kallas Studentombudet,⁴⁵ som handleder och bistår studenterna och kårerna med hjälp i deras arbete med studentärenden. Studentombudet kan ge information och råd i olika frågor, men också fungera som medlare i kontakten med universitetet. Det kan handla om exempelvis innehållsliga brister i utbildningar, diskriminering och anklagelser om fusk. Varje år publiceras Studentombudets ärenderapport, vilken sammanställer de frågor och problem som uppmärksammats av kårer och studenter.

För doktoranderna finns en motsvarighet i Doktorandombudsmannen (DOMB),⁴⁶ som assisterar doktorander när de möter problem inom ramen för sin utbildning. DOMB:en är organiserad under Lunds doktorandkår (LDK), som är en del av LUS. Precis som Studentombudet publicerar DOMB:en en årlig ärenderapport, som ger en överblick över inkomna ärenden, för att kartlägga strukturella problem i utbildningen på forskarnivå. Båda funktionerna finansieras av universitetet, men hanteras uteslutande av LUS.

Studenterna och doktoranderna är därtill representerade av studerandeskyddsombud och huvudstuderandeskyddsombud, vilka ansvarar för frågor som rör studenter och doktoranders fysiska och psykosociala studiemiljö.

Utvärderingar och undersökningar

Studenter och doktorander utövar också inflytande över utbildningen och sin situation genom att delta i kursvärderingar och kursutvärderingar och olika enkätundersökningar. Genom att

⁴⁵ <https://www.studentombudet.se/>.

⁴⁶ <https://www.ldk.lu.se/your-rights>.

universitetet tillhandahåller kursvärderingar ges studenter och doktorander möjlighet att dela sina erfarenheter av en kurs och således även bidra i utvecklingen av utbildningen. På motsvarande sätt utvecklas utbildningen och andra delar av Lunds universitet som påverkar studenternas och doktorandernas studiesituation utifrån kontinuerliga undersökningar, såsom student- och doktorandbarometrar, examensenkät för forskarutbildningen, nybörjar- och alumnenkäter. Så har exempelvis Studentbarometern 2017 legat till grund för ett pågående arbete med att förbättra studenternas psykosociala arbetsmiljö.

UKÄ:s tillsyn av regeltillämpningen

Inom UKÄ:s tillsyn av regeltillämpningen vid Lunds universitet 2019 var studentinflytande ett av de områden som granskades. Granskningen har bidragit till att universitetet har kunnat identifiera utvecklingsområden att arbeta vidare med. Universitetet har utifrån UKÄ:s tillsyn tagit fram rapporten Förbättrad regeltillämpning inom Lunds universitet (STYR 2019/719). I den anges förslag på förbättrande åtgärder för regelefterlevnad vid Lunds universitet, bland annat inom området studentinflytande. Rapporten har överlämnats till förvaltningschefen och förbättringsarbete pågår. I det vidare arbetet prioriterar universitetet tydligare dokumentation och delegationsbeskrivningar samt stöd och rutiner för att uppfylla det som föreskrivs i de styrdokument som universitetet har att förhålla sig till när det gäller studentinflytande.

UKÄ undersökte bland annat studenters möjlighet till inflytande när en enskild person bereder eller fattar beslut som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. För sådana fall anser UKÄ att det är lämpligt att universitetet tar fram riktlinjer eller rutiner för att säkerställa att samråd med studentrepresentanter sker. Beslutsfattare bör få tydliga instruktioner om hur information och samråd enligt 2 kap. 14 § HF ska gå till. Universitetet avser att ta fram förtydligade riktlinjer för hur en enskild person ska gå till väga för att samråda med studenterna och dokumentation kring enpersonsbeslut. Arbetet påbörjas under höstterminen 2020. Humanistiska och teologiska fakulteterna har en rutin för att lösa detta genom att bifoga ett intyg från studentrepresentant. Det är en rutin som med fördel kan tillämpas över hela universitetet.

Sammanfattande reflektion

Genom styrdokument och väletablerade rutiner sker ett systematiskt arbete vid Lunds universitet för att säkerställa att studenter och doktorander erbjuds möjlighet att utöva inflytande över utbildningen och sin studiesituation. Det finns emellertid utmaningar och utvecklingsområden som universitetet även i fortsättningen behöver uppmärksamma och hantera, bland annat hur icke-svenskspråkiga studenter och doktoranders inflytande ska säkerställas och det gemensamma arbetet med LUS för att säkerställa studeranderepresentation i nytillkomna och tillfälliga organ. Ett projekt kring studentinflytande för icke-svenskspråkiga studenter har genomförts (STYR 2020/272). Projektets slutrapport lämnar förslag på hur inflytandet för denna grupp kan förbättras. Studenternas och doktorandernas skriftliga inlagor och aktiva medverkan i kvalitetsdialoger är central för att uppmärksamma eventuella brister i implementeringen av systematiken. Denna del av dialogerna har förtydligats under de senaste åren och även om det finns arbete kvar att göra från både universitetsledningen, fakulteterna och kårerna så har kvaliteten på dialogerna höjts betydligt inom detta område.

Även om studenternas och doktorandernas rätt att finnas representerade i samtliga organ med betydelse för utbildningen och/eller deras studiesituation finns reglerad i Arbetsordning för Lunds universitet (STYR 2019/1903), finns behov av att förbättra stödet för studeranderepresentation. Det kan exempelvis ske genom att ta fram instruktioner för vilken instans som studeranderepresentanterna ska kontakta vid olika frågeställningar, rutinbeskrivningar för hur studeranderepresentation ska anmälas och meddelas samt hur rutiner ska följas för nyttigkomna och tillfälliga beslutande organ, såsom utskott och styrgrupper. Dessa områden har identifierats som utvecklingsområden.

Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan

Lärosätet säkerställer genom sitt systematiska kvalitetsarbete att utbildningarna utvecklar studenternas och doktorandernas beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Lärosätet har väl fungerande samverkan med arbetslivet som bidrar till att utveckla utbildningarna. Med hjälp av information som tas fram inom kvalitetssystemet identifierar lärosätet behov av utveckling av arbetsliv och samverkan i utbildningarna. Lärosätet vidtar åtgärder och utvecklar utbildningarna så att de är användbara, samt utvecklar kontinuerligt studenternas och doktorandernas beredskap att möta arbetslivet. Lärosätet har systematiska processer och rutiner för att säkerställa att åtgärder som planeras eller genomförs på ett ändamålsenligt sätt kommuniceras till relevanta intressenter, såväl interna som externa.

Bedömningsområdet Arbetsliv och samverkan innehåller följande bedömningsgrund:

6.1 Lärosätet säkerställer, genom rutiner och processer, att utbildningarna utvecklar studenternas och doktorandernas beredskap att möta förändringar i arbetslivet.

Vägledning till lärosätet:

Visa hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete uppfyller bedömningsgrunden inom området, bland annat genom att beskriva rutiner och processer som bidrar till detta. Beskrivningen ska visa hur lärosätet systematiskt arbetar med att beakta arbetsliv och samverkan i sina utbildningar. Beskrivningen ska även innehålla exempel på mål och strategier som har ställts upp i förhållande till bedömningsområdet och bedömningsgrunden. Av beskrivningen ska det framgå hur lärosätet följer upp dessa mål, hur det avgörs om målen har uppnåtts och vad lärosätet vidtar för åtgärder om målen inte har uppnåtts. Visa även hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete identifierar utvecklingsområden.

Beskriv hur lärosätet arbetar med samverkan med arbetslivet. Beskrivning kan också inkludera hur information och statistik av relevans för hur utbildningarna förbereder studenternas och doktorandernas inför arbetslivet inhämtas och används.

Om det finns en skillnad i hur kvalitetsarbetet utförs, vid olika delar av lärosätet eller vid olika typer av utbildningar, ska dessa skillnader beskrivas. Vid behov, hänvisa till policyer, rutiner och processer som beskrivs i samband med bedömningsområdet ”styrning och organisation”.

Lyft vid behov ytterligare aspekter som är viktiga för lärosätets systematiska kvalitetsarbete inom bedömningsområdet.

Ge belägg för att kvalitetsarbetet är välfungerande och effektivt, och att det systematiskt säkerställer en väl utvecklad samverkan i planering och genomförande av utbildningarna och att utbildningarna väl förbereder studenter och doktorander för arbetslivet, utifrån information som genereras inom kvalitetssystemet.

Lärosätets redogörelse:

6.1 Lärosätet säkerställer, genom rutiner och processer, att utbildningarna utvecklar studenternas och doktorandernas beredskap att möta förändringar i arbetslivet

Att studenter och doktorander får med sig kunskaper och förmågor som gör dem rustade för att möta förändringar i arbetslivet säkerställs bäst med utbildningsnära rutiner och processer. Den gemensamma nämnan är de nationella examensmålen, vilka diskuteras under bedömningsgrund 3.4. I Strategisk plan för Lunds universitet 2017–2026 (2015/1048) anges bland annat följande:

- Aktiv samverkan med offentlig sektor, kulturområdet, samhällslivet, näringslivet och alumner ska vidareutvecklas och underlättas
- Lunds universitet ska ta ett stort samhällsansvar och möta de globala utmaningarna, exempelvis i arbetet för hållbar utveckling
- Samverkan och integration med universitet och andra partners i Öresundsregionen ska stärkas
- Universitetet ska vara en inflytelserik röst i vetenskapssamhället, samhällsdebatten och kulturlivet

Dessa prioriterade områden återspeglas sedan i andra relevanta styrdokument. I Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179) anges att utbildningen ska vara relevant för studenterna och doktoranderna samt svara mot samhällets behov. I och med att detta kvalitetskriterium finns med i policyn återfinns det även i de övergripande processerna för kvalitetsarbetet, det vill säga inrättande och utveckling av utbildning, utvärdering av pågående utbildning samt uppföljning.

Vissa universitetsgemensamma satsningar görs inom området. Bland annat har en universitetsgemensam kurs i entreprenörskap och projektledning utvecklats med gemensamma resurser. Målsättningen med kursen är att studenter från olika ämnesområden ska få både teoretiska och praktiska kunskaper inom flera olika aspekter av entreprenörskap och projektarbete samt utveckla initiativkraft och kreativ förmåga. Miljöbron Skåne, som delvis finansieras av Lunds universitet, förmedlar och koordinerar projekt som ökar samverkan mellan näringslivet och universitetet. Studenter genomför projekten under sin utbildningstid och den gemensamma nämnan för alla projekt är miljö och hållbar utveckling.

På fakultetsnivå finns många exempel på aktiviteter och processer som förbereder studenter och doktorander att möta förändringar i arbetslivet: arbetsmarknadsdagar, specifika kurser med koppling till arbetslivet, praktikkurser, examensarbeten i samverkan med externa aktörer och karriärcenter. Flera av fakulteterna har särskilda verksamheter för att sammanföra studenter med potentiella arbetsgivare, vilka finns länkade till på en gemensam hemsida.⁴⁷ Vid Samhällsvetenskapliga fakulteten finansierar fakulteten en arbetslivskoordinator på Samhällsvetarkåren.

⁴⁷ <https://www.lu.se/samverkan-innovation/dig-som-ar-arbetsgivare/anlita-vara-studenter>.

Extern representation och partnerskap

Extern representation finns inom flera av universitetets organ. Fakultetsstyrelserna har externa ledamöter och vissa utbildningar har branschråd eller motsvarande funktioner kopplade till sig. Vid vissa fakulteter deltar även representanter från yrkeslivet i examinationsmoment. Dessa externa personer kan på olika sätt bidra med värdefull återkoppling till universitetet och utbildningen i frågor om arbetsliv och det omgivande samhället. De kan också fungera som viktiga kanaler ut från universitetet med kunskap om universitetets utbildningar och högre utbildning och forskning generellt.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Inrättande av ny utbildning

Att utbildningarna ska vara relevanta för studenterna och efterfrågas av en arbetsmarknad ingår i universitetets kvalitetskriterier. Därför behöver det planerade programmets koppling till studenternas efterfrågan och samhällets (inklusive arbetsmarknadens) behov analyseras av fakulteten och bedömas av en extern bedömargrupp innan programmet får lov att starta. För program som leder till yrkesexamen ska alltid en arbetslivsrepresentant från aktuellt område ingå i bedömargruppen.

För samtliga examina som ges vid Lunds universitet finns examensmål som relaterar till användbarhet och arbetsliv. Dessa finns också inkluderade i Handläggningsordning för inrättande och avveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2018/1724) under bedömningsaspekten ”Mål och innehåll”, exempelvis ”förutsättningar för att de faktiska studieresultaten motsvarar förväntade lärandemål och examensmål”. Vissa fakulteter konkretiserar detta mål i egna vägledande dokument.

Utvärdering av pågående utbildning

Utvärdering av pågående utbildning är en av universitetets tre övergripande processer för kvalitetssäkring av utbildning, vilket framgår av kvalitetssäkringspolicyn. I Föreskrifter för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179) regleras processen ytterligare, bland annat anges med vilken regelbundenhet utvärderingar ska ske och hur medverkan av externa sakkunniga ska tolkas. Ett av kriterierna som ska ingå i utvärderingarna är ”att utbildningen ska vara relevant för studenterna och doktoranderna samt svara mot samhällets behov”.

En viktig del av utvärderingen är huruvida utbildningen svarar mot de mål som finns i utbildningsplanen, vilka relaterar till den examen (inklusive examensmål) som utbildningen leder till. Utvärdering mot dessa mål görs alltså med regelbundenhet (sexårscykel) och med hjälp av externa sakkunniga. Även verksamhetsförlagda delar av utbildningen ingår i utvärderingen.

I de flesta fall ingår arbetslivsrepresentanter i utvärderingarna, även om inget krav finns i de universitetsövergripande styrdokumentet. Processen beskrivs mer utförligt under bedömningsgrund 3.5. Humanistiska och teologiska fakulteterna, som har valt en tematiskt inriktad process för utvärdering av pågående utbildning, kommer att ha temat *Utbildningens relevans* under 2022. De kommer då, med hjälp av externa granskare, att utvärdera samtliga av sina utbildningar utifrån detta perspektiv.

Uppföljning

Med hjälp av enkätundersökningar kan universitetet följa upp olika aspekter av förberedelse för arbetslivet. Varianter av alumnenkäter har funnits på universitetet de senaste tjugo åren. I den senaste universitetsgemensamma alumnenkäten från 2016 fick universitetet information om hur studenterna efter examen tog sig ut på arbetsmarknaden och kopplingen mellan sysselsättningen och utbildningen. Dessutom ställdes frågor om vilka kunskaper och förmågor studenterna tar med sig från utbildningen. Utbildningens bidrag till att värdera kunskap på vetenskaplig nivå och att göra självständiga och kritiska bedömningar skattades högt av alumnerna medan att möta förändringar i arbetslivet och leda projekt skattades lägre. Enkätresultaten används bäst utbildningsnära där möjligheten till analys och eventuella åtgärder finns. Både fakulteter och enskilda utbildningsprogram genomför dessutom egna alumnundersökningar.

Uppgifter om etableringsgrad med mera hämtas med fördel från olika system. Universitetet använder verktyget Bak- och framgrund för att ta fram uppgifter som kan vara relevanta att använda i kvalitetsarbetet. Även dessa uppgifter kan brytas ner på lämplig utbildningsnivå för att kunna ge mer specifik och användbar återkoppling. Universitetet tillhandahåller stöd och hjälp med att ta fram uppgifter. En genomgång av aktuell statistik visar att det går bra för universitetets studenter att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. En anledning till att studenterna är så attraktiva på arbetsmarknaden är att många av dem har utbytesstudier eller andra internationella perspektiv och erfarenheter med sig från sin utbildning, vilket efterfrågas av arbetsmarknaden i stor utsträckning (STYR 2019/807).

Kvalitetsdialogerna 2016 fokuserade på utbildningsutbudet och hur fakulteterna möter det omgivande samhällets behov av utbildning samt studenternas efterfrågan. Även nyckeltal baserade på alumnenkäten från 2016 ingick i frågebatteriet till dialogen (STYR 2016/275).

Alumnverksamhet

Den centrala alumnverksamheten koordineras från sektionen Externa relationer och syftar till att ge ett grundläggande stöd till universitetets alla alumner samt ge stöd och inspiration till alumnverksamhet på fakulteter, institutioner och program. Alumndatabasen är ett gemensamt verktyg för hela Lunds universitet, vilket rekommenderas för hantering av lokala alumnätverk vid varje fakultet. Alumnkontoret vid Externa relationer arbetar med rådgivning och stöd för att initiera alumnverksamhet på olika nivåer vid universitetet.

Mentorskapsprogram för alumner och studenter organiseras på flera olika delar av universitetet. Ekonomihögskolan har startat ett mentorskapsprogram på Ekonomie kandidatprogrammet där studenter erbjuds vägledning av alumner. Vid Juridiska fakulteten sker samarbete kring mentorskapsprogram mellan studentkåren, Juridiska Föreningen och alumnföreningen Sällskapet Lundajurister.

Omvärldsbevakning

En omvärldsbevakning är en strukturerad studie av omgivande faktorer som på olika sätt bedöms kunna påverka en organisations uppdrag och verksamhet och en sådan har årligen tagits fram av Lunds universitet sedan 2017. Omvärldsbevakningen är i första hand ämnad som underlag till universitetsstyrelsen, men kan också tjäna som inspirationskälla för diskussioner

och ställningstaganden inom andra delar av universitetet (eller externt). Omvärldsbevakningen 2020 behandlade till exempel frågor om universitetets roll i omställningen på arbetsmarknaden och samhällsutmaningar.

Internationalisering och hållbar utveckling

Lunds universitet har många internationella studenter och studenterna utbildas i stor utsträckning för en internationell arbetsmarknad. Därför är frågor om internationalisering och internationella perspektiv viktiga i förberedelsen för arbetslivet. Universitetet har regelbundet deltagit i International Student Barometer där frågor relaterade till utbildningen ställs till internationella studenter. Resultaten visar att det främst är rådgivning och information i olika frågor samt hjälp med att träffa arbetsgivare som studenterna efterlyser. Frågor kring praktiktjänstgöring och hjälp med anställningar verkar däremot inte vara något som prioriteras av respondenterna. Resultaten av undersökningen används i utvecklingen av universitetets rekryteringsarbete och karriärrådgivning.

Både internationalisering och hållbar utveckling är centrala perspektiv för att förbereda studenter för förändringar i arbetslivet och därför är de aspekterna inkluderade i universitetets kvalitetskriterier (STYR 2016/179). Dessa frågor följs därmed upp både inför inrättande av nya utbildningar och som en del av utvärderingen av pågående utbildning. Kriterierna är relativt nya, varför det ännu bara är ett fåtal nya program som har prövat dessa som en del av kvalitetssäkringsprocesserna.

Uppdragsutbildning och samverkan

Uppdragsutbildning är en utbildningsform som kan ge värdefull återkoppling i frågan om studenternas beredskap att möta förändringar i arbetslivet. För att underlätta sådan kunskapsöverföring har ett utskott för uppdragsutbildning bildats under den gemensamma utbildningsnämnden. Utskottet har funnits sedan 2019 och ska följas upp efter två år.

Lunds universitet genomförde 2018 en avnämningarundersökning där frågor ställdes till ett urval av arbetsgivare om vilka förväntningar de hade på universitetets utbildningar och olika former för samverkan.⁴⁸ Av samtalen framgick att det finns ett stort intresse för att samverka med Lunds universitet och att det råder en stark tilltro till universitetets utbildningar. Överlag var intervjupersonerna mycket nöjda med sina erfarenheter och betraktade formerna för samverkan som grogrund för ömsesidiga läroprocesser. De goda erfarenheterna till trots så upplevdes en fördjupning av samverkan i utbildningsrelaterade frågor som ett angeläget utvecklingsområde. Även ökade krav på bredd i kunskaperna efterfrågades. Studien presenterades och diskuterades med olika delar av verksamheten i syfte att sprida resultaten och inspirera till fortsatta arbete.

Utbildning på forskarnivå

Knappt en tiondel av universitetets doktorander bedriver sina forskarstudier inom ramen för olika projekt med koppling till arbetslivet och har sin finansiering i huvudsak från företag eller offentlig verksamhet. De universitetsgemensamma bestämmelserna Antagningsordning

⁴⁸ "Arbetsgivares erfarenheter av utbildningsrelaterad samverkan med Lunds universitet – en intervjuundersökning", Kvalitet och utvärdering, rapport 2018.

för utbildning på forskarnivå vid Lunds universitet (STYR 2017/409) och Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Lunds universitet (STYR 2018/562) gäller för alla doktorander oavsett finansieringsform.

Forskarutbildningen ska även förbereda doktorander för ett arbetsliv som lärare eller forskare. Därför erbjuds högskolepedagogisk utbildning omfattande minst två veckor inom ramen för forskarutbildningen (STYR 2018/562).

Utvärdering av pågående utbildning

Ett av kriterierna som ska ingå i utbildningsutvärderingar vid universitetet är ”att utbildningen ska vara relevant för studenterna och doktoranderna samt svara mot samhällets behov”. Detta gäller även för utbildning på forskarnivå. Exempelvis har Juridiska fakulteten fått återkoppling inom detta område från bedömargruppen när deras forskarutbildning utvärderades 2019–2020. En analys av resultaten och framtagande av handlingsplan pågår för tillfället och kommer att följas upp i nästa års kvalitetsdialog.

Uppföljning

I mallen för individuella studieplaner anges att området karriärvägledning ska dokumenteras. Det följs sedan upp av handledare och fakultetsstyrelse (eller delegerat). Liksom för grundnivå och avancerad nivå ska kurser inom ramen för forskarutbildningen följas av kursvärdering och kursutvärdering.

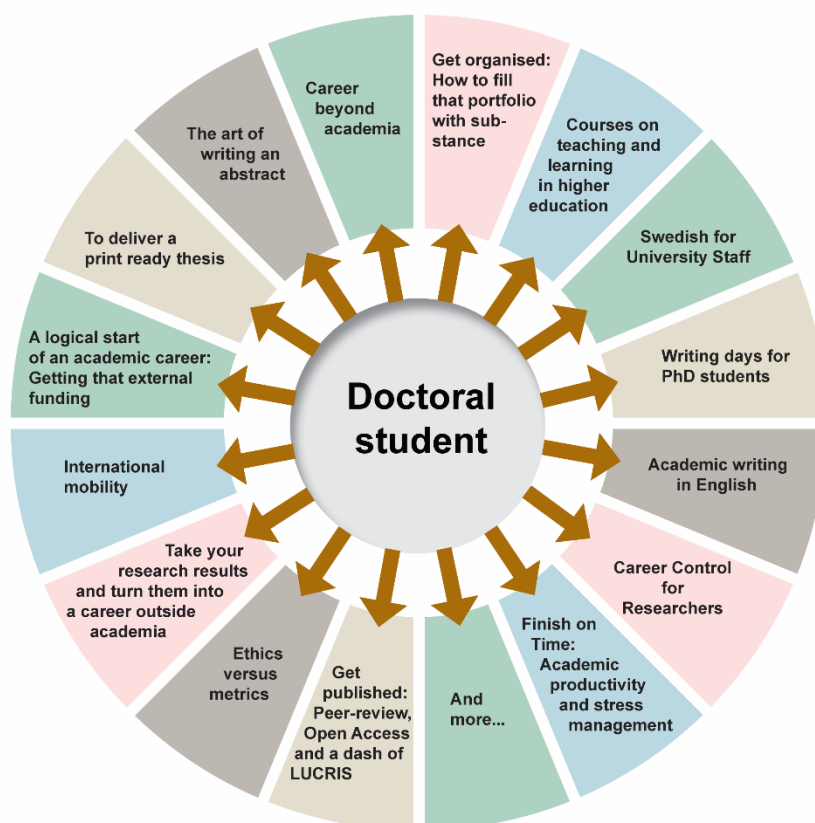
I den ovan nämnda avnämningundersökning uttryckte avnämarna ett intresse för att anställa forskarutbildade, men de ville veta mer om vilka kompetenser sådana personer skulle kunna bidra med. Det tycks finnas ett behov av att bättre kommunicera vad en forskarutbildad kan bidra med för potentiella avnämarna utanför högskolesektorn.

Alumnenkäter för doktorander har genomförts tidigare vid Lunds universitet. Den senaste gjordes 2013 som en del av Doktorandbarometern. Resultaten visade att Lunds universitet svarar väl upp mot att förbereda för både en akademisk karriär och att utgöra en rekryteringsbas för andra delar av offentlig och privat sektor. Behovet av att göra en ny alumnenkät för forskarutbildningen har lyfts på senare tid. Samtidigt finns nu resultat från examenenkäten som kan ge värdefull vägledning till utveckling (se bedömningsgrund 3.5). Även registerdata kring forskarutbildningen förbättras. Exempelvis finns nu möjligheter att enkelt ta fram nationella, lärospecifika och ibland utbildningsspecifika uppgifter om till exempel etableringsgrad för olika kohorter forskarutbildade, vilket sparar både tid och resurser jämfört med att genomföra alumnstudier.

Karriärutveckling

Lunds universitet har ett brett utbud av aktiviteter som på ett eller annat sätt bidrar till doktoranders karriärutveckling (figur 6). För att underlätta för doktorander att fatta välinformerade beslut om karriär och planering för arbetslivet har universitetet samlat seminarier, workshoppar, kurser med mera som på ett eller annat sätt har med karriärutveckling att göra under ett tak – Lunds universitets karriärkoncept för doktorander. Exempel på aktiviteter är seminarierna *How To Take Your Research Results and Turn Them into a Career Outside Academia*, *Career Beyond Academia – Seminar Series on Transferable Skills and the Art of Transition* och *Finish on Time Workshop: Academic Productivity and Stress Management – The Road*

to Effectiveness.⁴⁹ En särskild satsning som universitetet startade på försök, vilken nu permanentats, är att tillhandahålla karriärplanering online, *Training in Career Planning for PhD Students*,⁵⁰ med bland annat en kombination av online-moduler, webinarier och goda exempel. Motsvarande karriärplanering finns också för postdoktorer, *Postdoc Career Success*.⁵¹ Flera delar av modellen är finansierade av lokala partsgemensamma omställningsmedel.

Figur 6 Illustration av aktiviteter kopplade till karriärutveckling för doktorander

Sammanfattande reflektion

Aspekter som rör koppling till arbetsliv och samverkan finns inkluderade i relevanta styrdokument. De ingår också i de övergripande processerna för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning på Lunds universitet.

Uppföljning sker främst genom undersökningar (alumnenkäter) och statistik (etableringsgrad). Dessa ligger sedan till grund för eventuella åtgärder. Det är viktigt att ta ställning till huruvida enkäter eller andra studier ska genomföras eller om till exempel registerdata ska

⁴⁹ <https://www.medarbetarwebben.lu.se/anstallning/kompetens-och-karriarutveckling/karriarutveckling-for-akademisk-personal/karriarutveckling-for-doktorander>.

⁵⁰ <https://postdoctraining.com/career-control-for-researchers-for-lund/>.

⁵¹ <https://postdoctraining.com/postdoc-career-success-for-lund/>.

användas som uppföljningsverktyg. Lunds universitet har en lång tradition av att använda enkäter som verktyg, men förutom att vara ett kostsamt verktyg uppstår även vissa metodologiska problem när svarsfrekvensen sjunker. Intressant i sammanhanget är att just alumn-enkäten för utbildning på grundnivå och avancerad nivå genererade en mycket hög svarsfrekvens (46 %) jämfört med andra typer av enkäter (Studentbarometern 2017 hade 23 %).

Baserat på bland annat dessa uppföljningar genomförs olika aktiviteter med bäring på förberedelse för arbetsliv, vilka exemplifieras ovan. Ett utvecklingsområde är uppföljning av resultaten av de undersökningar som genomförs. De universitetsövergripande undersökningarna ger ofta upphov till intressanta diskussioner, men det är ofta svårt att följa hur resultaten sprids och används. Det tycks också finnas behov av att förbättra informationen till avnämare och andra delar av det omgivande samhället om universitetets utbildningar.

Bilagor till självvärderingen

- Strategisk plan för Lunds universitet 2017–2026 (STYR 2015/1048)
- Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179)
- Föreskrifter för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2016/179)
- Handläggningsordning för inrättande och avveckling av utbildning vid Lunds universitet (STYR 2018/1724)
- Föreskrifter för utbildning på forskarnivå vid Lunds universitet (STYR 2018/562)
- Arbetsordning för Lunds universitet (STYR 2017/783)
- Lunds universitets anställningsordning (STYR 2019/1077)
- Tillämpningsföreskrifter gällande kursplaner för grundnivå och avancerad nivå vid Lunds universitet (I G221 5146/2006)
- Tillämpningsföreskrifter gällande utbildningsplaner för utbildningsprogram på grundnivå och avancerad nivå vid Lunds universitet (I G221 5146/2006)
- Lunds universitets föreskrifter om fördelning av beslutsbefogenheter och rätt att teckna avtal vid Lunds universitet (STYR 2019/2111)
- Föreskrifter för inrättande, nedläggning och kvalitetssäkring av öppen nätbaserad utbildning (MOOCs) vid Lunds universitet (STYR 2019/1)
- Policy för uppdragsutbildning vid Lunds universitet (STYR 2015/738)
- Antagningsordning för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid Lunds universitet (STYR 2016/869)
- Antagningsordning för utbildning på forskarnivå vid Lunds universitet (STYR 2017/409)
- Verksamhetsplan för den gemensamma utbildningsnämnden 2020 (STYR 2020/152)
- Verksamhetsplan för den universitetsgemensamma forskarutbildningsnämnden vid Lunds universitet 2020–2021 (STYR 2019/2123)
- Lokal ordning för examina och utbildningar på grundnivå och avancerad nivå vid Lunds universitet (STYR 2017/599)
- Föreskrifter gällande kursvärdering och kursutvärdering vid Lunds universitet (PE 2010/341)
- Verksamhetsplan och resursfördelning 2021 (STYR 2020/01)
- Vägledning för utvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå (STYR 2016/179)
- Vägledning för utvärdering av utbildning på forskarnivå (STYR 2016/179)
- Vägledning för fakulteternas webbsidor om kvalitetsarbete (STYR 2019/1804)
- Årsredovisning 2019 (STYR 2020/250)
- Rättighetslistan - Lunds universitets studenter rättigheter och ansvar (STYR 2017/249)
- Lunds universitets policy för jämställdhet, likabehandling och mångfald (PE 2011/177)
- Organisationsskiss över Lunds universitet